

Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker

Veileder i utforming av meldinger, konsekvens-
utredninger og konsesjonssøknader

1
1998

V
E
I
L
E
D
E
R

TITTEL Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker. Veileder i utforming av meldinger, konsekvensutredninger og konsesjonssøknader	VEILEDER Nr. 1/1998
FORFATTER NVE-Vassdragsavdelingen	DATO Januar 1998
SAMMENDRAG Denne veilederen gjelder utforming av meldinger og søknader for vannkraftutbygging. Veilederen omfatter alle sakstyper fra mikrokraftverk til de største prosjekter. En del andre søknader i tilknytning til bestående anlegg er også beskrevet i veilederen. Veilederen bygger på og erstatter NVEs tidligere rundskriv 36 og Miljøverndepartementets veileder T-1015 om konsekvensutredninger. Den erstatter kap. 6.2.5 om opprusting/ombygging av kraftverk i NVEs publikasjon 02-1993 Inngrep i vassdrag. NVEs V-notat 21/97 om mikro- og minikraftverk er tatt inn i veilederen. Målgruppen for veilederen er i første rekke tiltakshavere og konsulenter som foretar planlegging og utredningsarbeid i forbindelse med meldinger og søknader. Den vil også gi nyttig informasjon til høringsinstanser og andre som på en eller annen måte er involvert i konsesjonsbehandlingen. ABSTRACT Licensing procedures and guidelines for environmental impact assessments (EIA) and applications related to hydropower development in Norway.	ISBN 82-410-0323-4
	ISSN 0802-2569

EMNEORD
Vannkraftutbygging melding søknad
Konsekvensutredning (KU)
Konsesjonsbehandling

ANSVARLIG UNDERSKRIFT

Erling Diesen
Vassdrags- og
energidirektør

Forord

Siden forrige veileder - rundskriv 36 - som i siste versjon ble utgitt i mai 1988, har det skjedd en del forandringer i lovverket som regulerer både konsesjonsbehandlingen mht prosedyrer, endrede krav til meldinger, konsekvensutredninger og søknader. Den gamle meldingsfasen hjemlet i vassdragsreguleringslovens §4a som omfattet alle reguleringer og overføringer uansett størrelse, er falt bort. I stedet har vi fått Plan- og bygningslovens (pbl) generelle bestemmelser om konsekvensutredninger (KU) som har vært gjeldende for vannkraftsaker siden 1990. Disse bestemmelsene har vært i stadig utvikling de siste årene, og de siste endringene i forskrifter er fra 1997. KU-bestemmelsene er nå også i samsvar med tilsvarende bestemmer i EU. Disse stadige endringene i lovgrunnlag og forutsetninger er en vesentlig årsak til at det har tatt lang tid å ferdigstille en ny veileder.

Vi har valgt å erstatte rundskriv 36 med en veileder. En veileder er ikke så formell og forpliktende som rundskriv og retningslinjer. Det ligger likevel en sterk anbefaling om å følge veilederen i utarbeidelse av meldinger og søknader/KU. Bak veilederen ligger også forpliktende lovbestemmelser i vassdragslovgivningen og i pbl med tilhørende forskrifter.

Det er NVE-Vassdragsavdelingen som har vært ansvarlig for veilederen, og vi har innhentet bistand fra ekstern konsulent, og ellers har flere innen NVE bidratt med innspill og kommentarer. Ingen nevnt, ingen glemt.

På bakgrunn av den store pågangen av nye meldinger og søknader ser vi nå at behovet for ny veileder er svært stort. Det har ikke vært noen ekstern høring av denne veilederen, og denne førsteutgaven av veilederen gjelder inntil videre. Vi er interessert i tilbakemeldinger på feil og forslag til forbedringer. Når vi har fått mange nok tilbakemeldinger, eller det skjer endringer i lover eller forskrifter, vil veilederen bli revidert og trykt på nytt.

Denne veilederen vil også finnes på NVEs internettsider : <http://www.nve.no> under feltene: arbeidsområder, vassdragsforvaltning, konsesjonssaker. Her ligger hele teksten til veilederen, og den vil bli oppdatert fortløpende. Endret tekst vil bli merket (kursiv).

Kommentarer og spørsmål om veilederen rettes til NVE-Vassdragsavdelingen, konsesjonsseksjonen (VK) ved: Knut Gakkestad eller Rune Flatby.

INNHold

Veilederen er inndelt i 10 hoveddeler. På forsiden til hver hoveddel er det en detaljert innholdsfortegnelse. Hver del er skilt med lyseblått skilleark.

DEL I. Generell informasjon

Første del gir generell informasjon om lovverket og hvem som er konsesjonsmyndighet. Det er også tatt med informasjon om Samlet Plan for vassdrag og Verneplan I-IV for vassdrag.

DEL II Konsesjonsbehandlingen

Informasjon om ulike sakstyper. Saksgangen er beskrevet og illustrert med figurer.

DEL III. Utarbeiding og behandling av melding

Del III gir informasjon om hvilke type tiltak som krever melding etter plan og bygningslovens kap VII om konsekvensutredninger. Videre er det satt opp krav til innhold i meldingen samt regler for behandling av meldingen.

DEL IV. Konsekvensutredninger - KU

Generell veiledning om krav til konsekvensutredninger og hvordan KU skal utarbeides og behandles.

DEL V. Konsekvensutredningen - innhold og utforming

Informasjon om disposisjon for KU og hvordan rapporten bør utformes.

DEL VI. Nærmere om tiltakets virkninger. Arbeidet med det enkelte tema

Del V gir nærmere veiledning i kravene til KU innenfor hvert fagområde.

DEL VII. Søknader etter vassdragsreguleringsloven eller vassdragsloven for tiltak som ikke faller innenfor plan- og bygningslovens kapittel VII-a om konsekvensutredninger

Veiledning for utarbeidelse av søknad for saker ikke kommer inn under kravet til KU etter PBL.

DEL VIII. Søknad om ny konsesjon etter utløpt konsesjonstid

Veiledning for utarbeiding av søknad om ny konsesjon.

DEL IX. Revisjon av konsesjonsvilkår

Regler og saksbehandling ved revisjon av vilkår.

DEL X. Behandling av mikro- og minikraftverk

Beskrivelse av saksgangen. Skjema for opplysninger som sendes NVE som underlag for vurdering av konsesjonsplikt.

VEDLEGG

Vedlegg 1 Sjekkliste for melding

Vedlegg 2 KU-forskriftens § 4

Vedlegg 3 Forkortelser, ord og uttrykk

NVE - Veileder nr 1/98

DEL I. Generell informasjon

	Side:
1. Lovverk.....	1
2. Konesjonsmyndighet.....	4
3. Samlet Plan for vassdrag.....	4
4. Verneplan for vassdrag.....	5

1. Lovverk

Tiltak for utnyttelse av vannkraften i norske vassdrag er normalt underlagt konsesjonsplikt iht. én eller flere lover. Følgende lover gjelder på området kraftutbygging og vassdragsregulering:

- **Lov av 14. desember 1917 nr.17 om vassdragsreguleringer**, til vanlig kalt vassdragsreguleringsloven eller bare reguleringsloven.
- **Lov av 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv**, i dag oftest omtalt som industrikonsesjonsloven, tidligere ervervsloven.
- **Lov av 15. mars 1940 nr. 3 om vassdragene**. Loven omtales til vanlig som vassdragsloven.

I tilknytning til, og sammen med, disse lovene gjelder for store utbyggingstiltak:

- **Plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77 kapittel VII-a om konsekvensutredninger med forskrifter av 13. desember 1996**.

Bygging av elektriske høyspentanlegg og kraftledninger er underlagt:

- **Lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, omsetning og fordeling av energi m.m.**, til vanlig kalt energiloven, med forskrifter av 7. desember 1990.

De fleste vassdrags saker vil i tillegg få en samordnet behandling også etter:

- **Lov av 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall**, til vanlig kalt forurensningsloven.

En lov som i mange tilfeller også får stor betydning i kraftutbyggings saker er:

- **Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner**, "kulturminneloven".

Vassdragsreguleringsloven gjelder regulering av vassdrag ved å etablere magasin for utjevning av vannføringen på årsbasis. Tilleggsreguleringer og overføring av vann fra et vassdrag til et annet, for derved å øke vannføringen, kommer alltid inn under denne loven.

Lovens § 3 bestemmer at reguleringer som medfører en kraftøkning på over 500 naturhestekrefter i et enkelt fall eller over 3000 naturhestekrefter i hele vassdraget, er underlagt konsesjonsplikt. Det samme gjelder om de nevnte grenser ikke overskrides dersom reguleringen medfører skader for allmenne interesser eller naturforholdene, eller at jord, skog m.m. skades i betydelig grad sett ut fra forholdene på stedet.

Konsesjon til vassdragsregulering gis kun til søkere som disponerer fall, eller som kommer til å disponere fall, der reguleringen kan utnyttes.

Industrikonsesjonsloven pålegger i § 1 konsesjonsplikt for erverv av eiendomsrett eller bruksrett til fall som kan utbringes til mer enn 1000 naturhestekrefter enten alene eller "i forbindelse med andre vannfall som erververen eier eller bruker når fallene hensiktsmessig kan utbygges under ett". Konsesjonsplikten kan oppstå ved kjøp av fallrettigheter for

utbygging, ved ekspropriasjon av fallrettigheter, eller ved overdragelse av kraftverk i allerede utbygde fall. Staten er fritatt for konsesjonsplikt. Det samme er kommunene når det gjelder fallrettigheter som ble ervervet før 19. juni 1969. Industrikonsesjonsloven kommer vanligvis til anvendelse sammen med, og samtidig med, vassdragsreguleringsloven eller vassdragsloven.

En forutsetning for å få konsesjon til erverv av fallrettigheter er at man har mulighet til å sikre seg fallrettighetene. Det kan skje ved avtale eller ved ekspropriasjon/innløsning. Regler og hjemmel for eventuell ekspropriasjon/innløsning av fallrettigheter finnes i vassdragslovens §§ 55, 56, 147 og 148.

Lovens konsesjonsplikt omfatter også overføring av bruksrett til vannfall. Offentlig eide selskap og selskap der det offentlige har mer enn 2/3 av eierinteressene kan gis konsesjon for leie av bruksrett til fallrettigheter. På samme måte kan private selskaper gis konsesjon til leie av bruksrett til fallrettigheter som er offentlig eid. Loven gir derimot ikke mulighet for private selskaper til å erverve bruksrett til fallrettigheter fra private falleiere. I slike tilfelle må man sikre seg eiendomsrett til fallene dersom de skal utnyttes av andre enn falleieren. Det gjelder f eks der grunneiere slår seg sammen for å utnytte fallrettighetene i et aksjeselskap.

Da loven kom i 1917 skulle den sikre at statens og allmennhetens interesser ble tilstrekkelig ivaretatt. Dette skjedde blant annet gjennom regler om forkjøpsrett for stat og fylkeskommune, tidsbegrensede konsesjoner og hjemfall til staten ved konsesjonstidens utløp. Hjemfall innebærer at staten vederlagsfritt overtar vannfall og produksjonsutstyr ved konsesjonstidens slutt.

Statens forkjøpsrett er knyttet til førstegangs konsesjonsbehandling av erverv av vannfall og kraftverk. Staten må benytte forkjøpsretten innen et år etter at søknad om erverv er mottatt. Den fylkeskommunale forkjøpsretten er også knyttet til førstegangs konsesjonsbehandling av erverv av vannfall og kraftverk. Den fylkeskommunale forkjøpsretten oppstår først dersom staten ikke benytter sin forkjøpsrett. Fylkeskommunens beslutning om å gjøre forkjøpsrett gjeldende må gjøres innen en frist av 3 måneder og godkjennes av Kongen i statsråd. Ved erverv av bruksrett til vannfall gjelder statens og fylkeskommunens fortrinnsrett på samme måte. Dersom staten eller fylkeskommunen ikke benytter sin fortrinnsrett skal vedkommende kommune ha fortrinnsrett til å tre inn som part i bruksleiekontrakten.

Når statlig eller fylkeskommunal forkjøpsrett gjøres gjeldende, trer staten eller fylkeskommunen inn i kjøperens rettigheter og forpliktelser.

Denne veilederen tar ikke opp konsesjonsmessige spørsmål knyttet til kjøp og salg av kraftverk og problemstillinger knyttet til endringer i selskapsform for kraftverkseiere.

Vassdragsloven gjelder generelt og for alle typer tiltak i vassdragene, også tiltak knyttet til kraftutbygging. Kraftutbyggingstiltak som ikke kommer inn under vassdragsreguleringsloven behandles gjerne etter vassdragsloven §§ 104-106 av hensyn til allmenne interesser.

Lovens §§ 104 og 105 sier at tillatelse av Kongen er nødvendig for å iverksette vassdrags-tiltak "som kan ventes å medføre skade eller ulempe av noen betydning for allmenne interesser". Videre kreves Kongens tillatelse til vassdragstiltak som skadelig berører jordbruksinteresser i så stor utstrekning at det etter forholdene på stedet må anses skadelig for allmenne interesser. Tillatelser til midlertidige tiltak som er nødvendig for å gjennomføre reparasjons- og vedlikeholdsarbeid kan gis av NVE, jfr. § 104, pkt. 4.

Ekspropriasjon av grunn og fallrettigheter foregår også i medhold av loven, jfr. §§ 62, 147 og 148. Man kan si at vassdragsloven supplerer reguleringsloven og industrikonsesjonsloven.

Saker som gjelder utbygging av elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh, skal i henhold til vassdragslovens § 106 nr. 4 behandles etter reglene i vassdragsreguleringsloven.

Plan- og bygningsloven, kapittel VII-a har bestemmelser om at virkninger av utbyggingstiltak som har vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn skal meldes og konsekvensutredes. Utredningen fremlegges i form av en konsekvensutredning (KU). NVE er ansvarlig myndighet for behandlingen etter KU-bestemmelsene for tiltak som trenger tillatelse etter vassdragslovgivningen eller energiloven.

Bestemmelsene omfatter generelt alle store utbyggingstiltak. KU-forskriftenes § 2 angir saker som alltid skal konsekvensutredes. For tiltak innenfor vannkraftsektoren gjelder følgende grenser:

- a) utbygging av vannkraft med årlig produksjon over 40 GWh, eller utbygginger som innebærer en øking av reguleringen i vassdraget med minst 9000 naturhestekrefter.
- b) bygging av kraftledninger med 132 kV spenning eller høyere, og en lengde på mer enn 20 km.

KU-forskriftens § 3 angir saker som skal konsekvensutredes dersom de kan få vesentlige miljøkonsekvenser. Disse sakene skal vurderes i forhold til et sett av kriterier som er listet opp i forskriftens § 4.

Innenfor vannkraftsektoren gjelder det:

- c) saker med årlig produksjon under 40 GWh, men med en investeringskostnad over 50 mill.kr. Ved beregningen av investeringskostnaden skal kostnadene for elektriske installasjoner som aggregat og transformator ikke medregnes.
- d) kraftlinjer med investeringskostnad på mer enn 50 mill. kr og som medfører utarbeidelse av plan etter plan og bygningsloven.

For å avklare utredningsplikten må tiltakshaver legge fram de opplysninger som er nødvendig for at myndighetene skal kunne ta stilling til om tiltaket faller innenfor KU-bestemmelsene. Denne vurderingen gjøres av NVE etter samråd med berørte kommuner, fylkesmannens miljøvernavdeling og fylkeskommunens kulturminnemyndigheter. Miljøverndepartementet utarbeider en egen veileder for vurdering av tiltak etter kriteriene i § 4. For prosjekter der tiltakshaver er i tvil om de faller innenfor kriteriene, anbefaler NVE at man vurderer å gå direkte på en melding for å avklare utredningsbehovet framfor å gi seg i kast med en tid- og ressurskrevende avklaringsrunde. Dette kan redusere saksbehandlingstiden og gi nyttige innspill om hvilke virkninger som bør utredes. En konsesjonsøknad vil uansett måtte gjøre rede for virkningene på natur og miljø.

Ved opprusting og utvidelse av eksisterende kraftverk er det produksjonsøkning ut over 40 GWh/år (vedlegg I), eventuelt utbyggingskostnad større enn 50 mill. kr (vedlegg II) ved utvidelse av verket som utløser konsekvensutredningsplikten. En forutsetning for at tiltaket faller innenfor KU-bestemmelsene er at det er konsesjonspliktig etter vassdragslovgivningen.

Energiloven pålegger konsesjonsplikt for elektriske anlegg med spenning over 1000 volt vekselstrøm eller 1500 volt likestrøm. Myndighet til å gi konsesjon etter energiloven er delegert til NVE.

Forurensningsloven vil berøres i de fleste vassdragsregulerings- og utbyggingsaker. For

selve utbyggingstiltaket foretas ingen separat behandling etter forurensningsloven, men NVE sørger for at forurensningsmyndighetene trekkes inn i høringen etter vassdragslovgivningen. De vilkår det kan være aktuelt å sette av hensyn til forurensningssituasjonen tas så inn som en del av konsesjonsvilkårene. For midlertidige tiltak i anleggsperioden kan det ofte bli nødvendig med separate utslippstillatelser etter forurensningsloven. Dette avklares med fylkesmannens miljøvern avdelingen.

Kulturminneloven har bestemmelser knyttet til fornminner, nyere tids kulturminner og samiske kulturminner. Alle utbyggingstiltak skal klareres i forhold til denne loven hvis kulturminner kan bli berørt eller på annen måte skjemmet.

2. Konsesjonsmyndighet

Det er forvaltningen som gir tillatelse til kraftutbygginger og vassdragsreguleringer. Benevnningen konsesjon brukes ofte i stedet for tillatelse, eller ordene brukes om hverandre.

"Konsesjonsmyndigheten" brukes som samlebetegnelse på de organer som er formelt ansvarlig for behandlingen av en konsesjonssøknad. Dette er Stortinget, regjeringen, Olje- og energidepartementet (OED) og Norges vassdrags- og energiverk (NVE). Andre organer, som f.eks. andre fagdepartementer, regnes ikke som en del av konsesjonsmyndigheten selv om de ofte har en sentral rolle i konsesjonsbehandlingen.

I saker der det kreves konsesjon etter industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven eller vassdragsloven for erverv av fallrettigheter, regulering eller andre typer inngrep i vassdrag, forestår NVE det koordinerende arbeide i meldings- og søknadsfasen. Saken blir først lagt ut til offentlig ettersyn og sendt på høring til lokale myndigheter og organisasjoner. På bakgrunn av søknaden og høringsinstansenes syn, foretar NVE en samlet vurdering av saken og oversender sin innstilling til departementet.

OED er formelt sett den øverste fagmyndighet med ansvar for konsesjonsbehandlingen. OED tilrettelegger saken for regjeringen i form av en tilråding som utarbeides på bakgrunn av søknaden, NVEs innstilling, berørte fagdepartementers syn og OEDs egne merknader. Deretter fatter regjeringen vedtak om utbygging og regulering i form av en kongelig resolusjon. Store og kontroversielle regulerings- og kraftutbyggingssaker forelegges Stortinget i form av en stortingsproposisjon.

For tiltak som krever konsesjon etter energiloven har NVE selv avgjørelsesmyndighet. Det samme gjelder enkelte typer mindre vassdragstiltak. OED er da klageinstans.

3. Samlet Plan for vassdrag

Siktemålet med Samlet Plan slik det er formulert av Miljøverndepartementet er "å få en mer samlet, nasjonal forvaltning av vassdragene og et bedret grunnlag for sektorplanlegging, enkeltvedtak mv. Samlet Plan skal indikere hvilke prosjekter som først kan konsesjonsbehandles og hvilke vassdrag/ deler av vassdrag som primært bør planlegges til andre formål enn vannkraftutbygging."

Alle prosjekter med planlagt installasjon over 1 MW eller midlere årsproduksjon større enn 5 GWh skal vurderes i Samlet Plan. I spesielle tilfelle kan prosjekter fritas fra Samlet Plan behandling. Det må da søkes spesielt om dette. Søknad om fritak vil først og fremst gjelde kraftverk like over de nevnte grensene og der konfliktene synes små.

Samlet Plan ble behandlet første gang i Stortinget i 1986, jfr. St.meld.nr. 63 (1984-85) og Innst.S.nr. 250 (1985-86). Det ble forutsatt at Samlet Plan skulle være en rullerende prosess og første oppdatering ble stortingsbehandlet i 1988, jfr. St.meld.nr. 53 (1986-87) og Innst.S.nr. 296 (1987-88). Ny Samlet Plan-melding ble behandlet av Stortinget i 1993 samtidig med behandlingen av Verneplan IV, jfr. St.meld.nr. 60 (1991-92) og Innst. S.nr. 114 (1992-93).

Etter siste rullering av Samlet Plan i Stortinget 1. april 1993 består planen av to kategorier:

Kategori I, som inneholder prosjekter som kan konsesjonsbehandles straks.

Kategori II, som inneholder prosjekter som inntil videre ikke kan konsesjonsbehandles.

Som følge av dette kan NVE bare ta imot til konsesjonsbehandling saker som er plassert i kategori I eller er fritatt fra Samlet Plan. Prosjekter som ikke tidligere er behandlet i Samlet Plan må først avklares i forhold til Samlet Plan og kan bare konsesjonssøkes dersom de blir plassert i kategori I.

Prosjekter i kategori II kan tas opp til ny behandling i Samlet Plan dersom

1. Prosjektet ble plassert i kategori II pga lokal motstand og denne motstanden nå er endret.
2. Prosjektet er endret slik at konfliktene som førte til plassering i kategori II er redusert.

Tidligere ble Samlet Plan rullert i Stortinget, noe som skjedde med flere års mellomrom. Det er nå åpnet for en administrativ behandling av prosjekter i Samlet Plan. Med det menes at prosjektene fortløpende kan få sin plassering i Samlet Plan, uten at de forelegges Stortinget. Saksbehandlingen foregår i samarbeid mellom NVE, fylkesmannens miljøvernavdeling og Direktoratet for naturforvaltning. Tiltakshavere som ønsker en vurdering av et prosjekt i Samlet Plan eller å søke om fritak, må ta kontakt med NVE-Energiavdelingen og presentere de tekniske planene. NVE vil koordinere den videre saksbehandlingen.

4. Verneplan for vassdrag

Gjennom fire stortingsvedtatte verneplaner (Verneplan I-IV) er 341 vassdrag eller vassdragsobjekter vernet. Det kan være "hele" vassdrag dvs. vassdrag fra fjell til fjord eller deler av vassdrag. Til sammen representerer de vernede vassdragene et kraftpotensiale på ca. 35 TWh.

Det er et overordnet mål å ta vare på et representativt utsnitt av norsk vassdragsnatur. Det er derfor meningen at de vernede vassdrag ikke skal utnyttes til kraftproduksjon i tradisjonell forstand. De skal nyttes til rekreasjon og friluftsliv, forskning og undervisning og en del som referansevassdrag.

Vedtakene om vern av vassdrag mot kraftutbygging er ikke forankret i lovverket, men er flertallsvedtak gjort av Stortinget og som Stortinget eventuelt kan omgjøre. Formelt gjelder vernet kun mot kraftutbygging. Vedtakene er en instruks fra Stortinget til forvaltningen om at eventuelle konsesjonssøknader i vernede vassdrag normalt vil bli avslått uten behandling.

Stortinget har videre kommet med en sterk henstilling om at verneinteressene ikke må ødelegges av andre typer inngrep. Det vil stride mot intensjonene for verneplanene dersom verneverdiene skulle kunne ødelegges eller forringes av inngrep med mye lavere avkastning enn kraftutbygging.

Det er utarbeidet rikspolitiske retningslinjer for bruk av de vernede vassdragene. Direktoratet for naturforvaltning har ansvaret for forvaltningen av disse.

I mange av de vernede vassdragene er det eldre kraftverk, for det meste små verk, men noen vassdrag har en ikke ubetydelig kraftproduksjon. Kraftverkene i de vernede vassdragene er hovedsakelig bygd før vernevedtaket. Vernevedtaket forutsetter at kraftverkene kan drives på samme nivå som før.

Ved Stortingets behandling av Verneplan IV i 1993 ble det gitt adgang til å rehabilitere eksisterende kraftverk i vernede vassdrag. Det kreves konsesjon etter vassdragsloven §§ 104-106 dersom "allmenne interesser" blir berørt. Vernevedtaket innebærer i seg selv at det er sterke allmenne interesser i vassdraget. Tiltak i vernede vassdrag vil således lettere anses konsesjonspliktig enn tiltak i andre vassdrag. Generelt vil det være vanskelig å kunne tillate opprusting eller ombygging av kraftverk i vernede vassdrag.

I tillegg til rene rehabiliteringer innenfor eksisterende rammer kan det være tale om begrenset heving av vannstanden i inntaksmagasin eller øking av turbiners slukeevne, eventuelt sammen med en økning av maskininstallasjon/slukeevne. Det forutsettes at det ikke skal være omfattende tiltak. Det forutsettes også at en slik opprusting ikke forringer de verdiene som ligger til grunn for vernevedtaket, og at fordelene for verneinteressene må være større enn ulempene ved gjennomføring. Enkelte opprustinger kan være ønskelige også ut fra miljøhensyn. Behandlingen av denne type saker etter vassdragsloven kan resultere i en tillatelse med vilkår som er underlagt kontroll og tilsyn fra konsesjonsmyndighetene.

NVE har utarbeidet et differensiert forvaltningsoppsett som skal gjelde for de vernede vassdragene. Her er det redegjort for hva som kan aksepteres innenfor ulike vassdragsavsnitt. Avgjørelser av søknader om tiltak /inngrep i vernede vassdrag vil ut fra dette bli lettere forutsigbare.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL II. Konesesjonsbehandlingen

	Side:
1. Ulike sakstyper.....	1
2. Nærmere om saksbehandlingen.....	1
3. Utgifter til juridisk og sakkyndig hjelp.....	5
4. Andre sakstyper som ikke er behandlet i detalj i veilederen.....	5

Konsesjonsbehandlingen

1. Ulike sakstyper

Kravet til søknader og saksbehandlingsrutinene vil variere avhengig av tiltakets type og størrelse. Vi har valgt å dele sakene inn i 5 hovedtyper:

1. Tiltak som ikke trenger konsesjon etter vassdragslovgivningen.
Utbygging av elvekraftverk eller opprusting/utvidelse av kraftverk der allmenne interesser ikke blir berørt av noen betydning, jf vassdragslovens §§ 104 - 106. Slike tiltak er ikke konsesjonspliktige etter vassdragslovgivningen. Konsesjonsplikten avgjøres av NVE på bakgrunn av tiltakshavers opplysninger og etter rådføring med fylkesmannens miljøvernavdeling. Vurdering av konsesjonsplikten for mikro- og minikraftverk er beskrevet i veilederens del X. Avhengig av spenningsnivået på det elektriske utstyret kan tiltakene trenge konsesjon etter energiloven.
2. Tiltak som behandles etter vassdragslovens §§ 104 - 106.
Tiltak som medfører ulemper for allmenne interesser og dermed er konsesjonspliktige. Dette gjelder utbygging av elvekraftverk og opprusting/utvidelse uten reguleringer/tilleggsreguleringer med produksjonsøkning under 40 GWh/år og utbyggingskostnad under 50 mill.kr (eks. elektriske komponenter). Slike tiltak er beskrevet i del VII i veilederen.
3. Tiltak som behandles etter vassdragsreguleringsloven uten melding og konsekvensutredning.
Reguleringer og overføringer med økning i middelproduksjon mindre enn 40 GWh/år og utbyggingskostnad mindre enn 50 mill.kr (eks. elektriske komponenter). Slike tiltak er beskrevet i del VII i veilederen.
4. Tiltak som etter konkret vurdering kan kreve melding og KU etter plan- og bygningsloven.
Prosjekter med middelproduksjon mindre enn 40 GWh/år og utbyggingskostnad større enn 50 mill.kr (eks. elektriske komponenter). Avhengig av tiltakets type og virkninger kan tiltaket behandles som type 2, 3, eller 5. For nærmere informasjon, se veilederens del III.
5. Tiltak som krever melding og KU etter plan- og bygningsloven.
Utbygging, regulering og/eller overføringer med økning i middelproduksjon på mer enn 40 GWh/år. Søknad etter vassdragslovgivningen behandles parallelt med konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven. Se del III, IV, V og VI i veilederen.

2. Nærmere om saksbehandlingen

I det etterfølgende er behandlingen av de mest omfattende sakene med melding og konsekvensutredning (KU) beskrevet. De andre sakene har en nokså lik behandling bortsett fra: det er ikke noen melding, det vil ikke bli fastsatt et formelt KU-program, og NVE vil heller ikke på samme formelle måte ta stilling til om utredningsplikten er oppfylt. Ellers er saksbehandlingen lik.

Melding, søknad, konsekvensutredning

Generelt. Kraftutbygging som gir mer enn 40 GWh/år økt energiproduksjon behandles etter plan- og bygningslovens (pbl) bestemmelser om KU. For prosjekter med en kostnad over 50 mill kr (eks. elektriske komponenter) og produksjon mindre enn 40 GWh/år vil NVE vurdere om prosjektet kommer inn under KU-bestemmelsene. NVE anbefaler at melding og KU benyttes for alle saker som har en kostnad over 50 mill. kr der tiltakshaver er i tvil om tiltaket faller innefor kriteriene i KU-bestemmelsene. Det er en forutsetning at planene også kommer inn under vassdragsloven (vl) og/eller vassdragsreguleringsloven (vrl). Det vil da være KU-bestemmelsene i pbl og bestemmelsene i vl og vrl som er styrende for konsesjonsprosessen. Meldingen skal gjøre rede for hele tiltaket, også nye kraftledninger evt forsterkninger som er nødvendige for å koble nye anlegg til eksisterende kraftnett.

Det er bare prosjekter som er avklart i Samlet Plan (SP) som kan konsesjonsbehandles. Dette betyr at prosjektene må være plassert i kategori I i SP eller fritatt fra SP-behandling. Unntaksvis kan SP-vurdering foregå parallelt med meldingsfasen, men alle alternativer som er med i søknaden må være avklart i SP.

Ved innsendelse av meldinger og søknader skal det vedlegges en diskett med teksten i et egnet format for videre tekstbehandling.

Meldingsfasen. NVE skal kvalitets sikre alle meldinger med tilhørende brosjyrer før de sendes på høring. Denne kvalitets sikringen består i hovedsak å se til at formaliteter i forhold til lover og bestemmelser er i orden. Meldingen skal i korthet gjøre rede for de tekniske planene og virkninger som er kjent på meldingstidspunktet samt inneholde forslag til KU-program for de fagtema som tiltakshaver selv mener at det er behov for å utrede videre. Krav til innhold i meldingen er omtalt i veilederens del III.

NVE sender meldingen på høring til berørte kommuner, fylkesmenn, fylkeskommuner og til berørte statlige forvaltningsorganer. Meldingen sendes også til en del sentrale og lokale organisasjoner. I tillegg blir meldingen lagt ut på et ett eller flere offentlig kontorer lokalt slik at den kan studeres nærmere av de som måtte ønske det. Tidsrom og sted for utlegging blir kunngjort i Norsk lysningsblad og i de mest leste lokalavisene. Tiltakshaver sørger for at en brosjyre med en kortfattet versjon av meldingen blir distribuert eller gjort lett tilgjengelig for alle husstander i det distriktet som berøres av planene.

NVE arrangerer vanligvis et offentlig møte lokalt i den perioden meldingen er ute på høring. På dette møtet orienterer NVE om konsesjonsbehandlingen, og tiltakshaver orienterer om planene og utredningsprogrammet. De praktiske forberedelser og utgifter til slike møter overlates tiltakshaver når møtetidspunkter og steder er avtalt. NVE tilbyr også administrasjon/politisk ledelse i de berørte kommunene egne møter. Det kan være aktuelt å befare området i tilknytning til disse møtene, avhengig av årstid.

Hensikten med meldingen er å gi en orientering om planene på et tidlig tidspunkt i planleggingen, og få synspunkter på hvilke alternativer og hvilke fagtema som ønskes utredet videre. Det er også viktig å kartlegge hvordan eiendommer og rettigheter kan bli berørt av planlagte tiltak. Det er på dette stadiet mulighetene for å påvirke planleggingen og forestående KU er størst. Det skal mye til for å få gjennomslag for videre utredninger av alternativer og virkninger senere i prosessen.

Uttalelser til meldingen sendes NVE med kopi til tiltakshaver. Frist for evt uttalelser til meldingen skal være minst 6 uker.

Fastsettelse av KU-program. Etter at uttalefristen for meldingen er gått ut kan NVE be tiltakshaver kommentere eller utarbeide et revidert KU-program. På bakgrunn av meldingen, uttalelser og tiltakshavers kommentarer fastsetter NVE et endelig KU-program som først

forelegges Miljøverndepartementet. NVEs fastsettelse av KU-program kan ikke påklages. **Utredningsfasen.** Tiltakshaver er ansvarlig for gjennomføring av tekniske og faglige utredninger fastsatt i KU-programmet. Han kan selv velge hvem som skal utføre de faglige utredningene, men det er viktig at de som er ansvarlige for utredningene er faglig kvalifisert for oppgaven, og at utredningsarbeidet gjennomføres med faglig integritet. Det er viktig at utredningsarbeidet er koordinert slik at tekniske og hydrologiske forutsetninger er på plass før andre fagutredninger. Det er også viktig at det er god dialog mellom de ulike utrederne slik at muligheter for å justere planene for å redusere eller eliminere konflikter diskuteres og gjenspeiles i den endelige KU. Krav til innhold i KU er omtalt i veilederens del IV, V og VI.

Søknadsfasen. Etter at KU er ferdig og tiltakshaver har besluttet å gå videre med planene, sendes søknad med KU og fagutredninger til NVE for kvalitetskontroll (6 sett). Det skal utarbeides en kortversjon av KU - en brosjyre - som også skal godkjennes av NVE. Denne kvalitetsikringen består i hovedsak av å se til at formaliteter i forhold til lover og bestemmelser er i orden, og innebærer ikke noen full kontroll av kvaliteten på KU.

NVE sender søknaden/KU og brosjyre på høring til berørte kommuner, fylkesmenn, fylkeskommuner og til berørte statlige forvaltningsorganer. Søknaden/KU sendes også til en del sentrale og lokale organisasjoner. I tillegg blir søknaden/KU lagt ut på et ett eller flere offentlig kontorer lokalt, slik at saken kan studeres nærmere av de som måtte ønske det. NVE sørger for at tidsrom og sted for utlegging blir kunngjort i Norsk lysingsblad og i de mest leste lokalavisene. Utgifter til kunngjøring belastes tiltakshaver. Tiltakshaver sørger for at brosjyren med en kortfattet versjon av søknaden/KU blir distribuert eller gjort lett tilgjengelig for alle husstander i det distriktet som berøres av planene.

NVE arrangerer offentlig møte lokalt i den perioden søknaden/KU er ute på høring. På dette møtet orienterer NVE om konsesjonsbehandlingen, og tiltakshaver orienterer om de tekniske planene og KU. De praktiske forberedelser og utgifter til slike møter overlates tiltakshaver når møtetidspunkter og steder er avtalt. NVE tilbyr også administrasjon/politisk ledelse i de berørte kommunene egne møter. Det kan være aktuelt å befare området i tilknytning til disse møtene, avhengig av årstid.

Uttalelser til søknaden/KU sendes NVE med kopi til tiltakshaver. Kommunene sender også kopi av sine uttalelser til fylkesmannen. Frist for evt uttalelser til søknaden/KU skal være minst 3 måneder.

Hensikten med høringen av søknad/KU er å få inn synspunkter på de foreliggende planer, og de presenterte alternativer, vurdert etter konfliktgrad. Det er ønskelig med begrunnede synspunkter på om planene bør gjennomføres, evt valg av alternativ eller begrensninger i planene. NVE ønsker også begrunnede forslag til avbøtende tiltak som kan redusere skadene ved gjennomføring av planene. Faginstanser som Direktoratet for naturforvaltning (DN), fylkesmennenes miljøvernavdelinger og fylkeskonservatorene har spesielt ansvar for å vurdere søknaden/KU i forhold til sine respektive forvaltningsområder. Evt mangler/svakheter ved KU i forhold til KU-programmet kan også kommenteres i uttalelsene.

Etter at uttalefristen for søknad/KU er gått ut har tiltakshaver anledning til å kommentere uttalelsene. NVE kan også be om at spesielle forhold som er tatt opp i uttalelsene eller som NVE selv har behov for å vite, kommenteres særskilt.

NVEs sluttbefaring. Når alle dokumenter foreligger og er gjennomgått av NVE, foretar saksbehandler og NVEs ledelse sluttbefaring til området som omfattes av søknaden. Representanter fra kommunene og grunneiere har som regel anledning til å delta på hele eller deler av befaringsen. I større saker kan NVE evt også holde åpent lokalt møte om saken

på dette stadiet.

Oppfylt utredningsplikt. På bakgrunn av fastsatt KU-program, utført KU, foreliggende uttalelser, tiltakshavers kommentarer og egne vurderinger tar NVE stilling til om utredningsplikten er oppfylt. Det er bare vesentlige mangler ved KU i forhold til KU-programmet, eller forhold av konsesjonsavgjørende betydning som ikke ble vurdert da KU-programmet ble fastsatt, som kan medføre at det kreves tilleggsutredninger. NVE avgjør om utredningsplikten er oppfylt, og meddeler tiltakshaver dette ved brev med kopi til alle som har avgitt uttalelse til KU. NVEs avgjørelse om utredningsplikten kan ikke påklages. Etter dette er saksgangen i forhold til pbls KU-bestemmelser avsluttet, og videre saksgang i konsesjonssaken følger vl/vrl.

NVEs innstilling. Innstillingen består av et kort sammendrag av søknaden/KU, konklusjoner og vesentlige momenter fra høringsuttalelsene og søkers kommentarer til uttalelsene. Deretter trekker NVE fram de vesentligste momentene i saken, fordeler og ulemper, og foretar en drøftelse og avveining om konsesjon skal gis eller ikke, evt om konsesjon skal gis for en redusert utbygging. Det er først på dette stadiet at grunnlaget for en helhetsvurdering er tilstede. Dersom konsesjon skal gis må fordelene ved tiltaket være klart større en ulempene sett i en samfunnsmessig sammenheng.

Vilkår. Skadene og ulempene ved tiltaket skal ikke være større enn nødvendig, og det fastsettes vilkår for å redusere skadevirkningene. Til evt konsesjon foreslår NVE også et sett med vilkår. Vilkårene inneholder bestemmelser om bla konsesjonstid, revisjon av vilkår, konsesjonsavgifter til staten og kommuner, konsesjonskraft, sanksjonsbestemmelser, godkjenning av planer mht miljø og sikkerhet, terskler, erosjon, naturforvaltning, forurensning, fornminner.

Manøvreringsreglement. En viktig del av vilkårene er manøvreringsreglementet som angir rammene for konsesjonen. Her angis høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand for magasiner (LRV). Det er vanlig at vannstanden kan stige over HRV ved flom. Det kan også fastsettes andre restriksjoner for magasiner for eksempel fyllingstidspunkter og nivåer, og buffervolum for flomdemping. I reglementet kan også fastsettes minstevannføringer som er faste eller variable over året. Elve- og bekkeinntak angis også i reglementet. Det er en standardformulering at reguleringer og overføringer ikke skal føre til økte flommer, dvs at når flomdempningskapasiteten er brukt opp, skal flomvannføringene ikke økes i forhold til før utbyggingen. Dersom flommene skal overføres eller økes i noen deler av vassdragene skal det være søkt om det spesielt. Det er vanlig å innarbeide tidligere manøvreringsreglementer i et felles nytt reglement når det gis en ny konsesjon i et vassdrag.

Behandling Olje- og energidepartementet (OED), Regjering, Storting. OED sender NVEs innstilling på høring til berørte departementer og til berørte kommuner. Departementene sender som regel innstillingen til sine direktorater. Tiltakshaver får også anledning til å kommentere NVEs innstilling. På bakgrunn av NVEs innstilling og alle uttalelser til den, fremmer OED saken for regjeringen, i større saker som forslag til st.prp., og i mindre saker til endelig avgjørelse. Det er vanligvis bare saker som gir en kraftøkning utover 20.000 nat.hk som legges fram for Stortinget før avgjørelsen formelt tas av Kongen i statsråd. Meddelelsesbrev sendes tiltakshaver fra OED. Endelige vilkår oversendes vanlig i egen sending fra OED når de foreligger ferdigtrykt.

Evt konsesjon for elektriske installasjoner og kraftledninger iht energiloven gis deretter av NVE.

3. Utgifter til juridisk og sakkyndig hjelp

Vassdragsreguleringslovens § 6 gir grunneiere, rettighetshavere, kommuner og andre interesserte rett til å kreve utgifter til juridisk bistand og sakkyndig hjelp dekket av tiltakshaver i den utstrekning det finnes rimelig. Ved uenighet om hva som ansees som rimelig kan saken legges fram for NVE som er delegert myndighet til å fatte avgjørelse.

Muligheten til å få utgifter dekket gjelder fra det tidspunkt melding er lagt ut til offentlig gjennomsyn. For saker som behandles etter reguleringsloven, men som ikke faller innenfor plan- og bygningslovens krav om melding, kan utgifter kreves dekket fra det tidspunkt søknaden er lagt ut til offentlig gjennomsyn. For saker som skal behandles i Stortinget kan utgifter kreves dekket for arbeid fram til Stortingsproposisjonen foreligger.

Det anbefales at privatpersoner og organisasjoner med sammenfallende interesser samordner sine krav og at kravet om dekking avklares med tiltakshaver på forhånd.

For saker som bare behandles etter vassdragslovens §§ 104 - 106 og/eller ervervsloven er det ikke hjemmel for å kreve tilsvarende utgifter dekket av tiltakshaver.

4. Andre sakstyper som ikke er behandlet i detalj i veilederen

Midlertidige fravik, reparasjoner mv. - Vassdragsloven §104 nr 4.

Midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet eller naturlige forhold i forbindelse med opprensning eller reparasjoner. Dersom reparasjons- eller opprenskingsarbeid medfører at bestemmelser i manøvreringsreglementet eller en naturlig eller tilvant manøvrering endres midlertidig, skal det alltid søkes NVE om tillatelse etter vl §104.4. Slik søknad skal sendes NVE i god tid, dvs minst 3 måneder før endringen skal finne sted. NVE skal kunngjøre saken med høringsfrist på minst 20 dager, og innhenter uttalelser fra kommuner og fra fylkesmannen i aktuelt fylke. Tillatelse gis evt av NVE. Tiltakshaver må selv sikre seg at forholdet til private rettigheter som kan bli berørt er ivaretatt.

Det er ikke lovhjemmel for å gi tillatelse til andre midlertidige fravik fra manøvreringsreglementer enn i forbindelse med reparasjons- eller opprenskingsarbeider.

Overhengende fare for flom/ras - Vassdragsloven §120 nr 2.

Dersom det oppstår en truende eller farlig situasjon i et vassdrag f.eks ved ras eller flom, kan NVE "la utføre slike rådgjerd i vassdrag som anses påkrevd til vern mot overhengende fare" derunder fravikelse av manøvreringsreglementet. Anleggseier bør selv varsle NVE når en slik situasjon kan oppstå.

Endring av manøvreringsreglementer - Vassdragsreguleringsloven §12 nr. 12.

Konsesjonærene kan selv søke om endringer, ellers er bestemmelsen aktuell ved revisjon av konsesjonsvilkår som omfatter endringer av manøvreringsreglementer (omtalt i annet kap.). Søknad om endringer sendes NVE som foretar høring av berørte statlige fagmyndigheter, fylkeskommuner, kommuner, reguleringsforeninger, fiskeforeninger eller andre hvis interesser særlig berøres, herunder almene interesser, og innstiller til OED som fatter avgjørelse. Det er endringer av varig eller langsiktig art som behandles etter denne bestemmelsen.

Utløp av periode for prøvereglementer.

I en del konsesjoner er det fastsatt prøvetid for manøvreringsreglementet. Prøvetiden er som regel 5 eller 10 år. Det er ulike formuleringer om hva som skal skje i prøveperioden, og hvem som har ansvar for å ta initiativ ved utløpet av periodene. Enkelte reglementer har fordelt dette ansvaret og pekt ut ansvarlige instanser og definert

program for prøveperioden. I flere tidlige prøvereglementer er dette mer uklart. Konesjonæren har ansvar for oppfølging og å foreslå endelig reglement i de tilfellene hvor det er fastslått at "reglementet skal tas opp". Behandling av søknad om endelig reglement følger vassdragsreguleringslovens §12 nr.12.

I de tilfeller hvor det er benyttet formuleringen at "reglementet kan tas opp", forutsetter NVE at konesjonæren har fulgt opp reglementet med undersøkelser (evt pålagt), og er forberedt på å dokumentere hvordan reglementet har virket i prøveperioden dersom andre tar initiativ til å kreve at det tas opp. Konesjonæren kan også selv velge å ta opp reglementet i slike tilfeller. Krav om å ta opp reglementene rettes til NVE som vurderer kravet. Evt behandling av endring følger vassdragsreguleringslovens §12 nr.12.

Forhåndstiltredelse - Oreigningsloven §25.

Det kan søkes forhåndstiltredelse etter oreigningslovens §25 for å ta i bruk grunn og rettigheter før det foreligger rettskraftig skjønn. Slik søknad skal sendes NVE og behandles normalt etter at evt konesjon foreligger og skjønn er påstevnet. Så langt det er praktisk mulig skal alle berørte grunn- og rettighetshavere ha kopi av søknaden.

Planendringer.

Dersom en tiltakshaver under konesjonsbehandlingen, eller etter at konesjon er gitt, ønsker å endre planene i forhold til de forutsetninger som lå til grunn for konesjonen, kan disse behandles som søknad om planendring. Slik søknad sendes NVE som foretar kunngjøring, utlegging og begrenset høring avhengig av omfanget av planendring. Det kan også være aktuelt å behandle mindre ombygginger/endringer på eksisterende anlegg som planendringer.

Fristforlengelser, byggefrister

I konesjoner etter vassdragsreguleringsloven og ervervsloven settes det i vilkårene 5 års frist for påbegynnelse av arbeidene og ytterlige 5 år for fullføring av arbeidene. Fristene kan evt forlenges etter søknad. Søknaden sendes NVE som foretar nødvendig høring til kommune og fylkesmann. Konesjonen kan falle bort dersom arbeidene ikke blir igangsatt innen en viss tid.

I konesjoner etter vassdragsloven settes det vanligvis 2 års frist for å påbegynne anleggsarbeidene og ytterligere 5 år for fullføring av arbeidene. Fristene kan evt forlenges etter søknad. Konesjoner etter vassdragsloven taper sin gyldighet dersom fristene oversittes.

Konesjon på ubegrenset tid.

En del konesjoner til selskaper og reguleringsforeninger er gitt med tidsbegrensning på 50 eller 60 år. Dersom eierforholdet er endret slik at minst 2/3 kan regnes som offentlige eierandel, kan konesjonene etter søknad endres til å gjelde på ubegrenset tid. Slik søknad sendes OED.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL III. Utarbeiding og behandling av melding

	Side:
1. Generelt om meldepliktige tiltak.....	1
2. Innhold i meldingen	2
3. Utarbeiding av melding.....	3
4. Behandling av melding.....	4
5. Fastsetting av utredningsprogram.....	4
6. Krav til melding. Disposisjon	
6.1. Innledning.....	4
6.2. Del A. Beskrivelse av tiltaket og antatte problemstillinger i forhold til miljø, naturressurser eller samfunn.....	4
a.1. Begrunnelse for tiltaket.....	4
a.2. Kort beskrivelse av tiltaket.....	5
a.3. Beskrivelse av tiltakets tilhørende virksomheter.....	5
a.4. Oversikt over alternative løsninger - Samlet Plan.....	5
b. Oversikt over offentlige og private tiltak som er nødvendige for gjennomføringen.....	6
c. Redegjørelse for forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer og hvilke tillatelser fra offentlige myndigheter som er nødvendige.....	6
d.1. Beskrivelse av antatte problemstillinger i forhold til konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn....	7
d.2. Redegjørelse for eventuelle avbøtende tiltak.....	7
6.3. Del B. Forslag til utredningsprogram.....	8
7. Sjekkliste for tiltakets konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn.....	9
8. Disposisjon for informasjonsbrosjyren.....	9
9. Forslag til konsekvensutredningsprogram, disposisjon	10

Utarbeiding og behandling av melding

1. Generelt om meldepliktige tiltak

Forskrift om konsekvensutredninger av 13. desember 1996 fastsetter hvilke tiltak som skal meldes og konsekvensutredes etter plan- og bygningslovens bestemmelser. KU-systemet omfatter to grupper prosjekter, avhengig av størrelse. Store tiltak som alltid skal konsekvensutredes er definert i forskriftens vedlegg I, mens vedlegg II angir mindre prosjekter som skal konsekvensutredes dersom de har vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn.

Vedlegg I omfatter følgende tiltak innenfor vannkraftsektoren:

- a) utbygging av vannkraft med årlig produksjon over 40 GWh, eller utbygginger som innebærer en øking av reguleringen i vassdraget med minst 9000 naturhestekrefter.
- b) bygging av kraftledninger og jord- og sjøkabler med spenning 132 kV eller høyere og en lengde på mer enn 20 km. (Det vises til egen veileder for melding og søknad om kraftledninger, Publikasjon nr 21 - 1991.)

Disse prosjektene skal alltid meldes og konsekvensutredes.

Vedlegg II omfatter følgende type tiltak innen vannkraftsektoren:

- c) anlegg for produksjon av vannkraft med årlig produksjon under 40 GWh, men med en investeringskostnad over 50 mill.kr. Ved beregningen av investeringskostnaden skal kostnadene for elektriske installasjoner som aggregat og transformator ikke medregnes.
- d) kraftlinjer med investeringskostnad på mer enn 50 mill. kr og som medfører utarbeidelse av plan etter plan og bygningsloven.

Slike tiltak skal meldes og konsekvensutredes dersom de har vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn. Kriteriene for om de faller innenfor KU-bestemmelsene er angitt i § 4 og omfatter:

1. områder og objekter som er vernet
2. områder og objekter omfattet av nasjonale planer for vern
3. viktige friluftsområder og grøntstrukturer i tettbebygde strøk
4. områder omfattet av rikspolitiske retningslinjer
5. vesentlig forurensning.

En detaljert presentasjon av kriteriene finnes i forskriftens § 4 som ligger vedlagt.

Tiltakshaver skal tidligst mulig under forberedelsen av vedlegg II-tiltak legge fram de opplysninger som er nødvendig for at NVE skal kunne ta stilling til om tiltaket faller innenfor et av de fem kriteriene som er angitt i § 4 og dermed skal meldes og konsekvensutredes. NVE vil innhente uttalelse fra berørte kommuner, fylkesmannens miljøvern avdeling og fylkeskommunens kulturminnemyndigheter som grunnlag for avgjørelsen. Det anbefales å ta kontakt med disse myndighetene tidlig i planleggingsprosessen for innhente informasjon om mulig berøring med kriteriene.

Miljøverndepartementet utarbeider en egen veileder for vurdering av tiltak etter kriteriene i §

4.

For prosjekter der tiltakshaver er i tvil om prosjektet faller innenfor kriteriene anbefaler NVE at man vurderer å gå direkte på en melding for å avklare utredningsbehovet. Dette kan redusere saksbehandlingstiden og gi nyttige innspill om hvilke virkninger som bør utredes og som uansett må inkluderes i en søknad etter vassdragslovgivningen.

Ved opprusting og utvidelse av eksisterende kraftverk er det produksjonsøkning ut over 40 GWh/år, (vedlegg I) eventuelt utbyggingskostnad større enn 50 mill. kr, ved utvidelse av verket (vedlegg II) som utløser konsekvensutredningsplikten. Utredningsplikten gjelder bare for vannkraftprosjekter som er konsesjonspliktige etter vassdragslovgivningen. Som eksempel vil tekniske endringer som bedrer virkningsgraden, men som ikke endrer de hydrologiske forholdene ofte ikke være konsesjonspliktige. De vil da heller ikke omfattes av KU-bestemmelsene. Konsesjonsplikten avgjøres av NVE på bakgrunn av tiltakshavers opplysninger og etter rådføring med fylkesmannens miljøvernavdeling.

For tiltak som er meldepliktige, enten etter vedlegg I eller vedtatt meldepliktige etter vedlegg II, skal en tiltakshaver tidligst mulig under forberedelsen av tiltaket sende melding om tiltaket til NVE. Tiltakshavers planer må imidlertid være såpass konkrete og realistiske at det vil være riktig å sette i gang en omfattende saksbehandling.

Det er viktig at tiltakshaver tidlig har kontakt med NVE og berørte fagmyndigheter for å avklare aktuelle problemstillinger under utarbeidelse av meldingen.

Dersom Samlet Plan inneholder alternative prosjekter i vassdraget skal det opplyses om dette. Andre løsninger kan tas opp særskilt, men må alltid først få en avklaring i forhold til Samlet Plan før søknaden/KU kan behandles.

Det er viktig at arbeidet med meldingen legges opp som en del av arbeidet med å innhente nødvendig informasjon til utarbeidelsen av en tilfredsstillende søknad om tillatelse etter vassdragslovgivningen. Det er derfor viktig at en tidlig i meldingsfasen avklarer hvilke vedtak som må fattes før utbyggingen kan settes i gang.

2. Innhold i meldingen

Miljøverndepartementet har i forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningslovens kapittel VII-a angitt krav til innholdet i meldingen i vedlegg III:

A. En kort beskrivelse av tiltaket og antatte problemstillinger i forhold til miljø, naturressurser eller samfunn, med vekt på:

a) En beskrivelse av tiltaket, aktuelle alternative tekniske løsninger, alternativer for utforming og tilpasning av tiltaket, alternative lokaliseringer og tilhørende virksomheter. Aktuelle lokaliseringalternativ inntegnes på kart.

b) En oversikt over offentlige og private tiltak som er nødvendige for gjennomføring.

c) En redegjørelse for forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer og hvilke tillatelser fra offentlige myndigheter som er nødvendig for gjennomføring.

d) En beskrivelse av antatte problemstillinger i forhold til konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn på bakgrunn av opplysninger tilgjengelig på meldingstidspunktet.

B. Et forslag til utredningsprogram

Utredningsprogrammet skal være konsentrert om de spørsmål det er nødvendig å få belyst for å kunne ta stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket kan gjennomføres.

Utredningsprogrammet skal omfatte punktene a) - i) i forskriftens Vedlegg IV, herunder spesielt;

- hvilke alternative lokaliseringer, tekniske løsninger og alternativer for tilpasning og utforming av tiltaket, herunder estetiske utforminger, som bør utredes,
- hvilke tema og problemstillinger som bør utredes,
- hvordan utredningsarbeidet er tenkt lagt opp.

Eventuelle relevante foreliggende utredninger som inneholder ovennevnte elementer kan gi grunnlag for utredningsprogrammet og inngå i konsekvensutredningen.

Hensikten med meldingen og høringen av denne er å gi et grunnlag for fastsetting av utredningsprogram. Meldingen skal derfor gi en beskrivelse av tiltaket (del A) og legge hovedvekten på forslaget til utredningsprogram (del B)

NVE vil kreve at det utarbeides en informasjonsbrosjyre som presenterer meldingen og saksgangen. Brosjyren sendes ut til orientering sammen med meldingen og distribueres i området som blir berørt av tiltaket. Forslag til redigering av brosjyren finnes i punkt 8.

3. Utarbeiding av melding

Meldingen skal gi en god beskrivelse av tiltaket og tiltakets antatte virkninger på miljø, naturressurser og samfunn, og redegjøre for tiltakshavers forslag til utredningsprogram.

Utarbeidingen av meldingen skal baseres på eksisterende kunnskap om området og generell kunnskap om virkninger av vannkraftprosjekter. Samlet Plan vil i de fleste tilfelle inneholde nyttig informasjon som underlag for en melding. Det er ikke meningen at tiltakshaver på dette tidspunktet skal utføre utredningsarbeider eller feltundersøkelser.

Meldingen skal gi en selvstendig fremstilling av tiltaket og dets konsekvenser. Selv om det allerede foreligger planmateriale eller utredninger om tiltaket, er det ikke tilstrekkelig å henvise til dette. Det er heller ikke tilfredsstillende at dette materialet kommer som løse vedlegg til meldingen. Relevant informasjon i det foreliggende materialet tas inn i meldingen, med henvisning til hvor opplysningene er hentet fra. Kart og illustrasjoner er viktige supplement til beskrivelsen av tiltaket og virkninger.

Hvor omfattende meldingen bør være vil avhenge av forventede virkninger av tiltaket. Meldingen bør gi en mest mulig dekkende beskrivelse av saksforholdet i en kort og lettfattet form. Normalt bør meldingen ikke overstige 30 sider. Den kan i mange tilfelle være kortere.

Nedenfor, under pkt 6, redegjøres nærmere for kravene til innhold i de enkelte punkter i meldingen slik disse er formulert i forskriftens vedlegg III. Kravene i forskriften må innfris for alle meldepliktige tiltak, men omfanget av beskrivelsen på det enkelte punkt vil kunne variere med tiltakets størrelse og dets antatte virkninger for miljø, naturressurser og samfunn. Oppbyggingen av meldingen som er gitt under punkt 6 nedenfor følger forskriften, og kan med de kommentarer som er gitt angående struktur brukes som en veiledende disposisjon for meldingen. Det understrekes at disposisjonen bare er veiledende, og i nødvendig utstrekning kan tilpasses det enkelte tiltak.

4. Behandling av meldingen

Når meldingen etter NVEs vurdering tilfredsstillende de krav forskriften stiller til innhold, kan den formelle behandlingen av meldingen starte.

NVE sender meldingen på høring til berørte myndigheter og interesseorganisasjoner, og legger meldingen ut til offentlig ettersyn i vertskommunen(e) for tiltaket. NVE vil som regel arrangere et åpent møte lokalt der NVE informerer om saksgangen og tiltakshaver informerer om de tekniske planene og sitt forslag til utredningsprogram. Frist for uttalelse til meldingen settes normalt til 6 uker.

Høring og utlegging til offentlig ettersyn er en viktig del av KU-prosessen. Høringsinstansene skal vurdere tiltakshavers beskrivelse av de virkninger tiltaket kan få, peke på eventuelle konflikter og gi innspill om hvilke alternativer og problemstillinger som bør utredes. Berørte interesser bør også gi innspill om andre forhold og rettigheter som det bør tas hensyn til i den videre planleggingen.

5. Fastsetting av utredningsprogram

Etter at høringsfristen er utløpt fastsetter NVE etter samråd med Miljøverndepartementet det endelige konsekvensutredningsprogrammet. Utredningsprogrammet skal presisere hvilke alternativer som skal utredes nærmere, og fastsette krav til innhold og omfang av konsekvensutredningen. Programmet fastsettes på bakgrunn av tiltakshavers forslag og merknader fremkommet under høringen av meldingen.

Hvis det kommer fram forslag til nye aktuelle alternativer som ikke har vært omtalt i meldingen eller i forslag til utredningsprogram, vil NVE vurdere om disse kan videreføres i en konsekvensutredning uten at det oppstår krav om ny melding.

6. Krav til meldingen - disposisjon

6.1. Innledning

Meldingen bør innledes med en kort oppsummering. Det bør også pekes på hvilke beslutninger som skal fattes om tiltaket f.eks. tildeling av konsesjon.

6.2. DEL A. Beskrivelse av tiltaket og antatte problemstillinger i forhold til miljø, naturressurser eller samfunn

Meldingen bør inneholde opplysninger om følgende forhold:

a.1. Begrunnelse for tiltaket.

Det redegjøres kort for hvorfor tiltaket ønskes gjennomført. Det gis også en kortfattet beskrivelse av forventet utvikling for tiltakshaver dersom tiltaket ikke gjennomføres.

Eksempelvis kan tiltakshaver her, ut fra bedriftsøkonomiske prinsipper, redegjøre for sin oppgave som kraftprodusent i energimarkedet og sitt syn på utviklingen i elektrisitetsforbruket. Tiltakets betydning for allerede etablerte anlegg i området kan være av interesse, likeledes om tiltakshaver har ervervet rettigheter eller foretatt andre investeringer.

a.2. Kort beskrivelse av tiltaket.

Dette gjelder forhold som:

- teknisk beskrivelse, aktivitet i driftsfasen
- beskrivelse av hydrologien og antatte virkninger. Eventuelle endringer i ferskvannstilførselen til sjøen kommenteres.

- alternative lokaliseringer
- investeringens størrelse, fremtidige utvidelsesplaner
- tidsplan for gjennomføring av tiltaket (alle faser)
- aktivitet i anleggsfasen og eventuelt nedleggingsfasen
- mulige partnere i utbyggingstiltaket (må navngis).
- kontakter under utarbeidelse av melding/utredningsprogram
- behov for arbeidskraft i anleggs- og driftsfase, fordelt på yrke
- investeringsbeløp fordelt på viktige undergrupper av varer og tjenester

For enkelte forhold gis det en mer utførlig beskrivelse senere i meldingen.

a.3. Beskrivelse av tiltakets tilhørende virksomheter som gjennomføres av tiltakshaver i de ulike faser av tiltaket (anleggsfase, driftsfase, nedlegging).

Dette gjelder forhold som:

- vegbygging,
- kraftledninger, midlertidige og permanente,
- massetak eller -deponi,
- bygninger m.v.,
- gods- og persontransport,

a.4. Oversikt over alternative løsninger - Samlet Plan

Generelt gjelder at alle alternativer som skal konsesjonsbehandles må ligge innenfor rammen av Samlet Plan, kategori I. Dersom det finnes alternative prosjekter med eller uten innbyrdes avhengighet i samme vassdrag, opplyses kort om dette og plasseringen i kategori og gruppe i Samlet Plan. Gjennom revisjoner av Samlet Plan har noen prosjekter fått nye tekniske løsninger, eller er blitt endret på annen måte, slik at plasseringen i Samlet Plan gir adgang til konsesjonsbehandling. Det er viktig at meldingen redegjør for eventuell utvikling av prosjektet innenfor Samlet Plan, og at det redegjøres for det produksjonsmessig maksimale prosjekt i kategori I.

Meldingen og behandlingen av denne skal, ideelt sett, tjene som grunnlag for tiltakshavers og myndighetenes vurdering av aktuelle alternativer, og som grunnlag for valg av hvilke alternativer som bør videreføres i den påfølgende utrednings- og planprosessen. De generelle forskriftene stiller krav om at det i meldingen skal gis en oversikt over alternative løsninger.

For vannkraftprosjekter som kommer inn under Samlet Plan, er alternative løsninger vanligvis sterkt begrenset, men det kan likevel være ønskelig at tiltakshaver gir en kortfattet beskrivelse av:

- alternative lokaliseringer (stedsvalg),
- alternative tekniske løsninger,
- alternative tilpasninger til omgivelsene.
- alternative transportløsninger

Meldingen bør inneholde et kartmateriale hvor lokaliseringalternativene er tegnet inn. Meldingen bør også inneholde illustrasjoner som viser hvordan de aktuelle lokaliseringsstedene ser ut før utbygging.

Dersom det i prosessen knyttet til meldingen kommer fram forslag om andre alternativer enn de som er foreslått av tiltakshaver, kan NVE kreve at tiltakshaver også utreder disse alternativene i konsekvensutredningen.

Er det i et vassdrag flere prosjekter i kategori I kan NVE av hensyn til ressursutnyttelsen kreve at det største alternativet blir utredet og omsøkt selv om den som setter i gang planlegging vil satse på et mindre alternativ.

b. Oversikt over offentlige og private tiltak som er nødvendige for gjennomføringen.

Tiltak som er nødvendig for gjennomføring av utbyggingstiltaket, og som krever offentlig eller privat medvirkning, kommenteres. Dette kan f.eks. være tilknytning til vei, vann, avløp, kraftbehov m.v. Andre former for nødvendig offentlig eller privat medvirkning kommenteres. Dette gjelder forhold av såvel praktisk (teknisk) som økonomisk art. En nyttig kontakt i meldingsarbeidet vil være planetaten/teknisk etat i den berørte kommune.

c. Redegjørelse for forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer og hvilke tillatelser fra offentlige myndigheter som er nødvendig for gjennomføringen

Meldingen skal beskrive hva slags arealer og hvilken arealbruk det er i tiltaksområdet. I tillegg til de arealer som direkte går med til tiltaket, skal det også redegjøres for arealer som vil kunne kreves til eventuelle senere utvidelser, buffersoner, sikkerhetssoner m.v.

Forholdet til gjeldende planer beskrives. Dette gjelder kommuneplaner, kommunedelplaner, reguleringsplaner, midlertidige reguleringsbestemmelser, fylkeskommunale planer, verneplaner m.v. Forholdet til verneplanene for vassdrag og vernede vassdrag i regionen bør kommenteres. Arealbruken bør illustreres med kart som bl.a. angir planstatus. I tillegg til arealmessige forhold er det viktig å redegjøre for planenes målsettinger i næringspolitiske spørsmål som lokalisering, utbyggingsmønster m.v. Forholdet til eventuelle politiske vedtak og målsettinger bør også kommenteres. Avvik fra gjeldende planer, helt eller delvis, begrunnes og kommenteres.

Dersom det på meldingstidspunktet foregår planarbeid som berører det aktuelle området, skal dette komme fram i meldingen. Det skal også fremgå om det foreligger forslag til omregulering eller forslag til verneplaner for området, og hvem som har fremmet forslagene.

Meldingen skal redegjøre for hvilken kontakt tiltakshaver har hatt med offentlige myndigheter om plansituasjonen.

Nyttige kontakter i meldingsarbeidet vil være planetat/teknisk etat i den berørte kommune og fylkeskommunens planetat, samt fylkesmannens miljøvernavdeling og fylkeskommunens kulturminneforvaltning angående eventuelle verneplaner.

d.1. Beskrivelse av antatte problemstillinger i forhold til konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn

Meldingen skal gi beskrivelse av tiltakets virkninger på miljø, naturressurser og samfunn på grunnlag av eksisterende kunnskap. Beskrivelsen skal så konkret som mulig klargjøre hvilke type konsekvenser tiltaket eventuelt kan medføre. Alle aktuelle alternativ skal være gjenstand for en slik beskrivelse. De ulike alternativene og deres konsekvenser på miljø, naturressurser og samfunn bør

omtales så bredt at det kan gi grunnlag for høringsinstansenes vurdering av hvilke alternativer som bør videreføres i utrednings og planarbeidet. For å lette sammenligningen mellom alternativene bør det også gis en samlet fremstilling av forventet utvikling i området dersom tiltaket ikke gjennomføres (0-alternativet). Dersom dette er vanskelig, bør det gis en beskrivelse av dagens situasjon (forenklet 0-alternativ).

For å kunne gi en presentasjon av ovenstående forhold må tiltakshaver samle inn og systematisere eksisterende kunnskap om de aktuelle lokaliseringsområdene/omgivelsenes egenskaper og interesser knyttet til disse områdene.

Den enkleste måten å få en slik oversikt på, er å ta kontakt med berørte fagmyndigheter. For miljøfaglige spørsmål vil det være nyttig å ta kontakt med bl.a kommunens miljøvernleder, fylkesmannens miljøvernavdeling og fylkeskommunens kulturminneforvaltning. For spørsmål vedrørende naturressurser kan tiltakshaver ta kontakt med bl.a kommunens miljøvernleder, fylkesmannens landbruksavdeling og fylkesmannens miljøvernavdeling. Når det gjelder samfunnsmessige forhold vil det være kommunen(e)s og fylkeskommunenes planetater som sitter med best informasjon.

Det vil være forholdet mellom tiltakets egenskaper og omgivelsenes egenskaper som utgjør tiltakets konsekvenser.

Som et bidrag til vurderingen om hvilke virkninger som er relevant å fokusere på i den enkelte sak, er det utarbeidet en sjekklister. Sjekklister er generell og vil kun være et utgangspunkt for den konkrete diskusjonen om det enkelte tiltaket. Den er heller ikke ment å være utfyllende, jf vedlegg I.

Det kan være praktisk at tiltakshaver under hvert enkelt tema peker på forhold som kan avbøte tiltakets konsekvenser og problemstillinger som bør utredes nærmere. Se for øvrig nedenfor.

d.2. Redegjørelse for eventuelle avbøtende tiltak

Under dette punktet skal det gis en samlet oversikt over mulige avbøtende tiltak

- som tiltakshaver vil gjennomføre som en del av tiltaket, og som det tas hensyn til ved drøfting av tiltakets virkninger.
- som vil bli vurdert av tiltakshaver.

Med avbøtende tiltak menes her konkrete tiltak som f.eks. etablering av minstevannføring og terskelbasseng på elvestrekninger der vannføringen ellers ville bli sterkt redusert. Dette punktet må forøvrig ses i sammenheng med beskrivelsen av utbyggingstiltaket, oversikten over offentlige og private tiltak som er nødvendige for at tiltaket kan gjennomføres, og beskrivelsen av tiltakets virkninger.

6.3 Del B. Forslag til utredningsprogram

Hensikten med meldingen er å gi et grunnlag for fastsetting av utredningsprogram. I meldingen bør en derfor legge hovedvekten på forslaget til utredningsprogram. Det må redegjøres for hvilke forhold som bør utredes nærmere i konsekvensutredningen og hvordan arbeidet med konsekvensutredningen er tenkt lagt opp fra tiltakshavers side.

Forskriftens vedlegg IV, om innholdet i konsekvensutredninger, inneholder en opplisting som også vil være retningsgivende for hvilke forhold som bør omtales i forslag til utredningspro-

gram.

I tiltakshavers forslag til utredningsprogram må det redegjøres for:

- hvilke alternative lokaliseringer, tekniske løsninger og alternativer for tilpasning og utforming av tiltaket, herunder estetisk utforming, som bør utredes
- hvilke tema og problemstillinger som bør utredes
- hvilke spørsmål som skal besvares under de enkelte tema, og
- hvordan arbeidet med konsekvensutredningen er tenkt lagt opp fra tiltakshavers side (detaljeringsgrad, gjennomføring, bakgrunnsmateriale m.v.).

Relevante foreliggende utredninger som inneholder ovennevnte elementer kan gi grunnlag for utredningsprogrammet og inngå i konsekvensutredningen.

Tiltakshavers utforming av forslag til utredningsprogram bør skje i samarbeid med de mest berørte myndigheter, for å sikre størst mulig enighet om utredningsbehov og -tema. Tiltakshaver kan spare mye tid dersom et godt gjennomarbeidet forslag til utredningsprogram følger meldingen.

Disposisjon for forslag til utredningsprogram

Vi har utarbeidet en disposisjon for forslaget til utredningsprogram når det gjelder de ulike temaene som vi ber tiltakshaver følge. Hovedelementene i disposisjonen er at man innenfor hvert tema/fagområde opplyser:

- hvilke utredninger som foreligger
- tiltakshaver vurdering av behovet for nye utredninger

Dersom det foreslås nye utredninger skal det:

- gis forslag til omfanget av nye utredninger, inkludert størrelsen på influensområdet, dvs området som blir berørt i en slik grad at det bør inkluderes i utredningen. Størrelsen på influensområdet kan variere mellom de ulike fagområdene.
- informeres om hvordan utredningen er planlagt gjennomført
- gjøres kort rede for hvilke spørsmål utredningen skal gi svar på.

Disposisjonen er utarbeidet for at uttalepartene kan gi innspill til utredningsprogrammet på en oversiktlig måte og for at NVE på en oversiktlig og effektiv måte kan oppdatere forslaget slik at det fastsatte utredningsprogrammet framstår som ett samlet dokument.

Disposisjonen for forslaget til utredningsprogram finnes på side 10.

7. Sjekkliste for tiltakets konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn

Som et hjelpemiddel i arbeidet med å få en første oversikt over mulige konsekvenser av tiltaket har Miljøverndepartementet utarbeidet en sjekkliste med en rekke spørsmål angående ulike virkninger knyttet til hovedtemaene miljø, naturressurser og samfunn. Den er generell og ikke utfyllende, men vil kunne bidra til å strukturere arbeidet med å få oversikt over hvilke forhold som må omtales i meldingen. Sjekklisten ligger som vedlegg I bakerst.

Når spørsmålene innenfor et tema besvares med ja, eller kanskje, skal temaet behandles i meldingen. Både anleggsfasen og driftsfasen vurderes.

8. Disposisjon for informasjonsbrosjyre

Informasjonsbrosjyre skal gi en kort og mest mulig objektiv oppsummering av innholdet i meldingen og informere om den videre saksgangen. Brosjyren vil følge meldingen som vedlegg og bli distribuert til innbyggerne i det berørte området. Den må presentere prosjektet på et oversiktlig kart og være skrevet i et lettfattelig språk. Følgende punkter må omtales:

1. Presentasjon av tiltakshaver
2. En kort beskrivelse av eksisterende forhold i vassdraget.
3. Presentasjon av tiltaket med alternativer, inkludert en tabell som viser produksjon og kostnader for de ulike alternativene. Tiltaket med alternativer presenteres på kart.
4. Forholdet til Samlet Plan og verneplaner for vassdrag.
5. En kort beskrivelse av antatte virkninger
6. Forslag til utredningsprogram
7. Beskrivelse av videre saksgang
8. Oversikt over kontaktpersoner hos tiltakshaver (tekniske planer og konsekvensutredning) og hos NVE (saksbehandling)

For opprusting-/utvidelsesprosjekter bør det gis en kort historikk over eksisterende utbygging med begrunnelse for behovet for ny utbygging. Det skal tas kontakt med NVE-Vassdragsavdelingen når det gjelder beskrivelsen av saksbehandlingen. NVE skal godkjenne brosjyren før den trykkes og distribueres. Av hensyn til videre saksbehandling og senere bruk ber vi om at brosjyren dateres.

9. Forslag til konsekvensutredningsprogram, disposisjon

Utredningsprogrammet skal angi hvilke alternativer som skal inngå i konsekvensutredningen. Konsekvensene skal utredes for anleggsfasen, driftsfasen og ved eventuell nedlegging. For hvert av de nedenstående temaene skal det redegjøres for følgende spørsmål:

- 1 Hvilken dokumentasjon foreligger på meldingstidspunktet**
- Rapporter og utredninger som er gjort f eks ved behandling i Samlet Plan.
- 2. Tiltakshavers vurdering av behovet for nye utredninger.**
- Dersom det ikke foreslås utredninger, må dette begrunnes.
- 3. Dersom tiltakshaver foreslår nye utredninger skal det redegjøres for følgende punkter:**
 - angivelse av influensområdet
 - hvordan utredningen er planlagt gjennomført
 - angi hvilke spørsmål utredningen skal gi svar på

Aktuelle fagtemaer (jf veilederens del VI; Nærmere om tiltakets virkninger):

Hydrologiske forhold

Hydrologi (overflatehydrologi, flomforhold, vanntemperatur, isforhold, grunnvann)
Sedimenttransport og erosjon
Skred

Landskap, naturmiljø, kulturmiljø

Landskap	Automatisk fredete kulturminner
Geofaglige forhold	Nyere tids kulturminner
Flora	Samiske kulturminner
Fauna	Kulturlandskap
Ferskvannsbiologi (bunndyr, dyreplankton)	
Fisk	

Forurensning

Vannkvalitet
Annen forurensning (inkludert luft og støy)

Lokalklima

Naturressurser

Jord- og skogbruksressurser
Reindrift
Ferskvannsressurser
Marine ressurser
Mineraler og masseforekomster

Samfunn

Næringsliv og sysselsetting	Helsemessige forhold
Befolkningsutvikling og boligbygging	Jakt
Tjenestetilbud og kommunal økonomi	Fiske
Sosiale forhold	Friluftsliv (inkludert turisme)

Eventuelt andre

NVE - Veileder nr 1/98

DEL IV. Konsekvensutredninger - KU

	Side:
1. Generelt.....	1
2. Utarbeiding av konsekvensutredning.....	2
3. Behandling av konsekvensutredningen.....	3
4. Godkjenning av konsekvensutredningen.....	4

Konsekvensutredninger - KU

1. Generelt

Konsekvensutredning (KU) er en generell betegnelse som brukes både om den prosess som følger av bestemmelsene om konsekvensutredning i plan- og bygningsloven, og det utredningsarbeidet som fører fram til en konsekvensutredning. Her brukes begrepet KU også om selve konsekvensutredningsdokumentet som følger av § 10 i "Forskrift om konsekvensutredninger av 13. desember 1996".

Formålet med konsekvensutredninger er uttrykt i plan- og bygningslovens § 33-1:

Formålet med en konsekvensutredning er å klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn. Konsekvensutredninger skal sikre at disse virkningene blir tatt i betraktning under planleggingen av tiltaket og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket kan gjennomføres.

Konsekvensutredningens innhold og utforming er behandlet i lovens § 33-5:

På grunnlag av fastsatt utredningsprogram skal konsekvensutredningen gjøre rede for tiltaket, aktuelle alternativer, tiltakets virkninger på miljø, naturressurser og samfunn og hva som kan gjøres for å avbøte skader og ulemper som tiltaket kan medføre.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om konsekvensutredningens innhold og utforming.

Hovedprinsippet for konsekvensutredningene er å gi en beskrivelse av berørte interesser ut fra dagens forhold og en vurdering av hvilke konsekvenser de planlagte inngrep vil få for vedkommende interesse. En konsekvensutredning skal være beslutningsrelevant. Derfor er det en gjennomgående forutsetning at det er vesentlige forhold og endringer som skal beskrives.

I Miljøverndepartementets forskrift om konsekvensutredninger heter det i vedlegg IV om innholdet i konsekvensutredningen at den så langt utredningsprogrammet fastsetter skal omfatte:

- a) En beskrivelse av tiltaket, aktuelle alternative tekniske løsninger, alternativer for utforming og tilpasning av tiltaket og alternative lokaliseringer, herunder
 - begrunnelsen for tiltaket
 - virksomheter, herunder tilhørende virksomhet,
 - tidsplaner for gjennomføring
 - arkitektoniske og estetiske utforminger, uttrykk og kvaliteter, type og mengde materiale som planlegges benyttet
 - type og mengde utslipp til bl.a luft, vann, jordbunn, og i form av støy og rystelser, stråling og varme,
 - arealbruk og
 - arbeidskrafti anleggs- og driftsfasene og ved eventuell nedleggelse. Lokaliseringsalternativene inntegnes på kart.
- b) En oversikt over offentlige og private tiltak som er nødvendige for gjennomføring.
- c) En redegjørelse for forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer og hvilke

- tillatelser fra offentlige myndigheter som er nødvendig for gjennomføring.
- d) En beskrivelse av miljøet, naturressursene og samfunnsforholdene, herunder en redegjørelse for planer, målsettinger og retningslinjer, i de områdene som berøres.
 - e) En beskrivelse av direkte og indirekte konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn, herunder bl.a for mennesker, dyre- og planteliv, jordbunn, vann, luft, klima, landskap, materielle verdier, kulturminner og kulturmiljøer, estetiske hensyn og ulykkesrisiko og samvirket mellom disse. Konsekvensene skal beskrives i forhold til planer, målsettinger og retningslinjer for miljø, naturressurser og samfunn i berørte områder. Det skal kort redegjøres for datagrunnlaget og metoder som er brukt for å beskrive konsekvensene, og eventuelle faglige eller tekniske problemer ved innsamling og bruk av dataene og metodene.
 - f) En redegjørelse for hva som kan gjøres for å forhindre eller avbøte eventuelle skader og ulemper.
 - g) En sammenstilling av konsekvensene og sammenligning og vurdering av alternativene i forhold til konsekvensene og i forhold til relevante planer, målsettinger og retningslinjer.
 - h) Tiltakshavers anbefaling av valg av alternativ.
 - i) Forslag til program for nærmere undersøkelser og overvåking.

I følge forskriftens § 10 skal konsekvensutredningen framstå som et samlet dokument, være skrevet i et lett forståelig språk og inneholde nødvendige illustrasjoner og kartmateriale.

Tiltakshaver sender konsekvensutredningen til ansvarlig myndighet. For alle saker om vassdragsregulering og kraftutbygging har Olje- og energidepartementet delegert ansvaret som ansvarlig myndighet for konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven til NVE.

De etterfølgende krav til søknader/KU bygger på plan- og bygningslovens bestemmelser og NVEs tidligere Rundskriv 36 av mai 1988. Etter at nye og gamle krav her blir samordnet og tilpasset vil disse fremstå som en samlet veileder i bestemmelsene om innhold i konsekvensutredninger og tilhørende konsesjonssøknader.

Kravene til for konsekvensutredningen er spesifisert så langt det er funnet praktisk. De er satt opp for å dekke et tenkt prosjekt hvor nærmest alle typer interessekonflikter forekommer og hvor det må forventes at forberedelsen av selve konsesjonssøknaden kan ta lang tid. Det er likevel ikke forutsetningen at alle prosjekt skal skjæres over samme kam. En vesentlig del av KU-prosessen er å identifisere de vesentlige virkningene og fokusere utredningsarbeidet om disse.

2. Utarbeiding av konsekvensutredning

Arbeidet med konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i det utredningsprogrammet som NVE fastsetter, og søke å gi svar på de spørsmål som reises der. I tillegg fastlegger forskriftens vedlegg IV hvilke forhold som i nødvendig utstrekning skal tas med i KU. Kravene i forskriften må innfris for alle tiltak der det er bestemt at det skal gjennomføres en konsekvensutredning. Kravene til innhold i KU må sees i sammenheng med kravene som stilles i forskriftens vedlegg III til innhold i meldingen og forslag til konsekvensutredningsprogram. De vesentligste forskjellene er:

- Mens meldingen utarbeides på grunnlag av eksisterende kunnskaper om tiltakets konsekvenser, skal KU utarbeides på grunnlag av mer omfattende kunnskapsstoff, enten ved grundigere innsamling av eksisterende materiale, nye analyser eller ved utarbeidelse av nytt materiale, f. eks ved nye registreringer. For vannkraftprosjekter vil det som regel foreligge informasjon fra Samlet Plan som kan inngå som en vesentlig del av KU. Generell fagkunnskap relatert til vannkraftprosjekter vil være en viktig basis

for å identifisere de vesentlige virkningene og for arbeidet med KU.

- KU skal bl.a. inneholde en tilstandsbeskrivelse av influensområdet, dvs. en beskrivelse av miljø, naturressurser og samfunnsforhold i de områdene som berøres av tiltaket (forskriftens vedlegg IV, bokstav d).
- I tillegg til en redegjørelse for evt. avbøtende forholdsregler skal KU også redegjøre for hvordan disse skal gjennomføres og hvilken effekt de vil kunne få (vedlegg IV, bokstav f). Som regel vil det være et sett av avbøtende tiltak som inngår som en del av planen for tiltaket. Det skal i tillegg redegjøre for andre avbøtende tiltak som er foreslått i fagrapportene.
- KU skal inneholde en analyse og vurdering av virkninger som kan gjenstå etter at avbøtende forholdsregler er gjennomført.
- KU skal peke på behov for oppfølgende studier eller etterprøving av tiltakets konsekvenser (vedlegg IV, bokstav i).

KU bør normalt ikke overstige 100 sider med tekst. Eventuelle delutredninger, fagrapporter og annet materiale av direkte betydning for resultater og konklusjoner skal listes opp i KU og være lett tilgjengelig hos tiltakshaveren. Tiltakshaver skal videre utarbeide et kort sammendrag av KU beregnet på generell distribusjon (brosjyre).

KUs beskrivelse av virkningene skal bygge på faglige vurderinger. Dersom tiltakshaver har andre vurderinger av virkninger, avbøtende tiltak osv skal det komme tydelig fram hva som er vurderinger fra fagutredningene og hva som er tiltakshavers egne kommentarer. Dette kan f eks gjøres ved at man etter framstillingen av fagvurderingene tar inn et eget kapittel om tiltakshavers kommentarer/vurderinger.

3. Behandling av konsekvensutredningen

Behandlingen av KU tilsvare i stor grad behandlingen av meldingen. NVE sender KU på høring til berørte myndigheter og interesseorganisasjoner, og legger den ut til offentlig ettersyn i vertskommunen(e) for tiltaket. Konsekvensutredningen behandles parallelt med søknaden etter vassdragslovgivningen med samme frist for uttalelse.

Under høringen av KU er det viktig å få vurdert om tiltakets virkninger er tilfredsstillende belyst i forhold til det fastsatte utredningsprogrammet. Høringsinstansene bør også komme med synspunkter på tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak og oppfølgende undersøkelser, eller selv foreslå slike.

NVE arrangerer offentlig møte om KU og søknaden i høringsperioden. NVE og vedkommende kommune(r) avgjør i fellesskap hvordan et slikt møte bør organiseres. Møtets formål er å sikre at alle relevante opplysninger er kommet fram i saken og at resultatene fra utredningen blir formidlet direkte til de berørte. På møtet redegjør NVE for saksbehandlingen og tiltakshaver for de tekniske planene og utredningens resultater, samt eventuelle avbøtende tiltak. Spørsmål fra fremmøtte besvares.

4. Godkjenning av konsekvensutredningen

På bakgrunn av høringsuttalelsene avgjør NVE om kravet til konsekvensutredning er oppfylt eller om det er nødvendig med tilleggsutredninger, jf §33-6 i loven.

Det kan normalt ikke kreves utredninger utover det fastlagte utredningsprogrammet. Unntak kan gjøres dersom konsekvensutredningen eller høringen avdekker nye problemstillinger som er vesentlige for å kunne avgjøre om et tiltak kan gjennomføres, eventuelt på hvilke vilkår.

Hvis NVE stiller krav om tilleggsutredning, vil tiltakshavers utredningsplikt ikke være oppfylt før NVE etter ny høringsrunde - normalt med fire ukers høringsfrist - har avgjort at utredningsplikten er oppfylt. NVE kan ved godkjenning av KU stille krav om nærmere undersøkelser som er nødvendig for NVEs sluttbehandling av saken. Slike tilleggsopplysninger vil ikke være gjenstand for en ny høring.

Når det er avgjort at utredningsplikten er oppfylt (etter eventuelle tilleggsutredninger), skal NVE utarbeide et dokument, et godkjenningsbrev, som sendes tiltakshaver. Kopi av godkjenningsbrevet sendes berørte myndigheter og andre som har avgitt høringsuttalelse.

Ved godkjenning av KU kan NVE i medhold av plan- og bygningslovens § 33-8 pålegge tiltakshaver såkalte oppfølgende undersøkelser, dvs nærmere undersøkelser før, under og etter gjennomføring av tiltaket med sikte på å motvirke ulemper og klarlegge hvilke virkninger tiltaket faktisk har hatt.

Krav om oppfølgende undersøkelser vil normalt hjemles i vilkår etter vassdragslovgivningen, og vil dermed fastsettes i forbindelse med sluttbehandlingen av saken. Standardvilkårene gir myndighetene mulighet til å pålegge de undersøkelser man finner nødvendig i konsesjonsperioden.

KU og godkjenningsbrevet skal ligge til grunn for vedtak om gjennomføring og fastsetting av vilkår for iverksetting av tiltaket.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL V. Konsekvensutredningen - innhold og utforming

	Side
1. Generelt	1
2. Søknadsbrev	1
3. Sammendrag	1
4. Disposisjon for konsekvensutredningen.....	1
4.A. Beskrivelse av tiltaket og planer for gjennomføring	
4.a.1. Begrunnelse for tiltaket.....	1
4.a.2. Teknisk plan med tilhørende virksomheter.....	1
4.a.3. Hydrologi.....	2
4.a.4. Flommer.....	3
4.a.5. Magasinvolum, magasinkart og fyllingsberegninger.....	3
4.a.6. Manøvreringsreglement.....	4
4.a.7. Elektriske anlegg og overføringsledninger.....	4
4.a.8. Installasjon.....	4
4.a.9. Kostnadsoverslag.....	5
4.a.10. Fremdriftsplan.....	5
4.a.11. Produksjonsberegninger.....	5
4.a.12. Andre fordeler.....	5
4.a.13. Beskrivelse av alternative løsninger - Samlet Plan.....	5
4.B. Offentlige og private tiltak som er nødvendige for å gjennomføre planen.....	6
4.C. Redegjørelse for arealbruk, forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer og nødvendige tillatelser fra offentlige myndigheter.....	6
4.c.1. Forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer.....	6
4.c.2. Nødvendige tillatelser fra offentlige myndigheter.....	6
4.D. Beskrivelse av miljø, naturressurser og samfunn i de områder som berøres av tiltaket.....	7
4.E. Beskrivelse av tiltakets virkninger.....	7
4.F. Redegjørelse for eventuelle avbøtende tiltak og deres gjennomføring.....	8
4.G. En sammenstilling av konsekvensene og sammenligning og vurdering av alternativene.....	9
4.H. Tiltakshavers anbefaling av valg av alternativ.....	9
4.I. Forslag til program for nærmere undersøkelser og overvåking.....	9
5. Utformingen av KU-rapporten.....	10
5.1. Oversiktlig og lettfattelig språk.....	10
5.2. Bruk av figurer, bilder, kart og tabeller.....	10
5.3. Sammendraget.....	10
5.4. Brosjyre beregnet på distribusjon.....	10
5.5. Disposisjon for informasjonsbrosjyren.....	10

Konsekvensutredningen - innhold og utforming

1. Generelt

Konsekvensutredningen vil bli behandlet sammen med søknaden for tiltaket. Oppbyggingen av dokumentet bør starte med søknadsbrevet og et kort sammendrag av konsekvensutredningen. Under punkt 4 følger redigeringen bokstav A-I i vedlegg IV i KU-forskriften med nødvendige presiseringer og tilpasninger for vannkraftprosjekter. I tillegg er det tatt inn et punkt 5 som gir enkelte tips for utforming av konsekvensutredningen og informasjonsbrosjyren.

2. Søknadsbrev

Det formelle søknadsbrevet skal kort, 1 - 3 sider, beskrive hva det søkes om med lovhensvisninger. Vi anbefaler at søknadsbrevet bindes inn som de første sidene i KU slik at søknad og KU framstår som et samlet dokument.

3. Sammendrag

Fordi mange ønsker en kortfattet framstilling for å sette seg inn i hovedelementene i saken, ber vi om at det lages et kort sammendrag av konsekvensutredningen (planer og virkninger) som plasseres etter søknadsbrevet.

4. Disposisjon for konsekvensutredningen

4.A. Beskrivelse av tiltaket og planer for gjennomføring

4.a.1. Begrunnelse for tiltaket

Det redegjøres kort for hvorfor tiltaket ønskes gjennomført. Det gis også en kortfattet beskrivelse av forventet utvikling for tiltakshaver dersom tiltaket ikke gjennomføres.

Eksempelvis kan tiltakshaver her, ut fra bedriftsøkonomiske prinsipper, redegjøre for sin virksomhet som kraftprodusent i energimarkedet og sitt syn på utviklingen i elektrisitetsforbruket. Tiltakets betydning for allerede etablerte anlegg i området kan være av interesse, likeledes om tiltakshaver har ervervet rettigheter eller foretatt andre investeringer.

Det skal opplyses om kraftbehovet og om søkeren har andre muligheter for dekning av kraftbehovet, dvs. ved eventuell utnyttelse av andre kraftkilder eller ved kjøp av kraft. Det skal også gis en vurdering av aktuelle energieffektiviseringstiltak i eget produksjonssystem.

4.a.2. Teknisk plan med tilhørende virksomheter

Den tekniske plan skal beskrives med nødvendige oversiktskart, tegninger og beregninger. Så langt det er praktisk mulig skal alle inngrep som dammer, tunneltraseer, kanaler, bekkeinntak, anleggsveier, tipper, massetak, steinbrudd, tverrslag m.v., riggområder, taubaner, midlertidige og permanente kraftledninger og telekommunikasjonsanlegg tegnes inn på oversiktskart sammen med de stedsnavn som forekommer i KU, søknaden og de tilhørende fagrapporter.

Rapporten skal inneholde en beskrivelse av planlagte tiltak i anleggs- og driftsfasene og ved eventuell nedlegging.

Eksisterende kraftverk eller reguleringsanlegg og andre vesentlige inngrep som veier, kraftledninger etc. skal også inntegnes slik at det går klart fram hva som finnes av inngrep fra før. Det skal videre fremgå om, og hvordan, tiltaket eventuelt er endret i forhold til den beskrivelse som er gitt i meldingen.

Dersom det finnes realistiske alternative adkomstmuligheter til de enkelte arbeidssteder skal disse omtales. Nødvendig transport i anleggs- og driftsfasen skal beskrives. Det skal angis hvilke anleggsveier og kraftledninger som planlegges opprettholdt etter at anlegget er satt i drift.

Det skal gis en oversikt over arealbruk. Størrelse og beliggenhet av nødvendige arealer som må eksproprieres for gjennomføring av tiltaket skal vises.

Beskrivelsen må inkludere en omtale av arkitektoniske og estetiske utforminger, uttrykk og kvaliteter og type og mengde materiale som planlegges benyttet.

Type og mengde utslipp til bl.a luft, vann, jordbunn, og i form av støy og rystelser, stråling og varme må omtales.

Ved planlagte vassdragsreguleringer skal det opplyses om det har vært gitt alle eiere av nedenforliggende bruk og vannfall anledning til å ta del i foretagendet (jfr. § 9 i vassdragsreguleringsloven).

Det fremlegges resultater av nødvendige grunnundersøkelser av damsteder, tunneltraseer og andre større anleggssteder.

4.a.3. Hydrologi

Hydrologien i det planlagte utbyggingsområdet er en vesentlig del av grunnlaget for planen og er et av de fagområdene som får endringer som følge av tiltaket. De hydrologiske endringene er videre grunnlaget for å vurdere konsekvensene for de andre fagområdene som blir berørt. Vi har derfor valgt å be om at det hydrologiske grunnlaget og endringene i hydrologien presenteres sammen med den tekniske planen tidlig i KU som en del av grunnlaget for tiltaket. Det er viktig at utredningsarbeidet er koordinert slik at de tekniske og hydrologiske forutsetningene er på plass før andre fagutredninger. Det vil ofte være hensiktsmessig å samle utredningen om hydrologi i en egen fagrapport som er tilgjengelig for de øvrige utredningene.

4.a.3.1 Grunnlagsdata

Planen skal inneholde opplysninger om hydrologiske data og beregninger. Midlere avløp og fordeling over året fra de enkelte delfelt, restfelt og tilsig til magasiner og overføringer oppgis i m³/s og mill. m³/år. De enkelte delfelt og restfelt tegnes opp på kart i passende målestokk og angis i km². Hydrologiske data baseres fortrinnsvis på årsserien 1931-1990. Der det ikke er mulig å framskaffe data for denne perioden ber vi om at valg av periode begrunnes. Isohydatkart som er brukt som grunnlag for beregningene vedlegges. Så langt det er mulig bør det brukes hydrologiske data med tidsopløsning på et døgn. Alternativt kan 5 eller 7 døgns middelveier benyttes.

Det skal gis en oversikt over eksisterende målestasjoner med beliggenhet, varighet og kvalitet. Det bør brukes data fra minst en målestasjon i det aktuelle nedbørfeltet. Dersom det ikke eksisterer målestasjoner i feltet bør dette etableres så tidlig som mulig under planleggingen av tiltaket.

I tilfeller hvor det er særlige interesser tilstede, f.eks. betydelige fiskeinteresser, jordbruksinteresser o.l., skal det på et så tidlig tidspunkt som mulig sikres at viktige områder

blir inkludert i måleopplegget og med tilstrekkelig oppløselighet i tids- og måleparametrene.

4.a.3.2 Vannførings- og vannstandsendringer, restvannføringer

Ut fra det driftsopplegg som ligger til grunn for magasin og/eller kraftverk skal det på representative eller viktige steder i vassdraget fremlegges data for:

- vannstands- og vannføringsvariasjoner uttrykt i kotehøyder og i m^3/s ;
- ekstremverdier i vannstand og vannføring og hyppighet og varighet av disse;
- vanddekket areal ved neddemming, tørrlegging av arealer og viktige elvestrekninger i normale og ekstreme år;
- analyse av restvannføring og vanddekket areal for alle berørte elvestrekninger i normale og ekstreme år. I tillegg til statistisk behandling på kurveform (100, 75, 50, 25 og 0 prosentiler) vises kurver for reelle år, f.eks. et "tørt", et "middels" og et "vått" år. Framstillingen skal gjøre det mulig å sammenligne forholdene før og etter gjennomføring av tiltaket.
- påregnelige feilmarginer i det benyttede hydrologiske materialet;

Som grunnlag for vurderingene og mulig behov for minstevannføringer skal man i den grad det er mulig illustrere endringene i vannføringer ved fotografier eller fotomontasjer (evt video) ved angitte vannføringer.

For at konsesjonsmyndighetene skal få tilstrekkelig vurderingsgrunnlag bør det redegjøres så detaljert som mulig for driften av anleggene. Eventuell korttidsregulering, "effektkjøring" m.v. klarlegges.

Tiltakshaverens forslag til minstevannføringer skal fremgå av kurvene og krafttap og kostnader ved alternative minstevannføringer angis.

4.a.4. Flommer

Naturlige flommer i vassdraget beskrives sammen med en vurdering av tiltakets virkninger på de framtidige flomforholdene. Det skal redegjøres utførlig for hvor og hvordan flommer er planlagt avledet. Dersom det ikke søkes spesielt om andre ordninger, skal det legges til grunn for vurderingene at naturlig flomvannføring i hver enkelt vassdragsdel så vidt mulig ikke økes. Behovet og mulighetene for å bruke reguleringene til flomdemping skal gjøres rede for.

4.a.5. Magasinvolum, magasinkart og fyllingsberegninger

For vann som søkes regulert skal det utarbeides magasinkart (dybdekart). I tillegg til magasinkartet skal det lages kurver som viser magasinvolum og neddemmet og/eller tørrlagt areal ved forskjellige kotehøyder.

For kartets koter gjelder :

ved målestokk	1 : 2.000, ekvidistanse	1,00 m
ved målestokk	1 : 5.000, "	2,00 m
ved målestokk	1 : 10.000, "	5,00 m

For store magasiner er det tilstrekkelig å utarbeide detaljerte dybdekart ned til 5 meter under laveste regulerte vannstand, for resten av magasinet vil det være tilstrekkelig med lavere nøyaktighet enn de angitte verdiene.

Ut fra det driftsopplegg som ligger til grunn for reguleringen(e) skal det fremlegges fyllingsberegninger for magasinene. Beregningene fremstilles i kurveform for gunstigste, ugunstigste og midlere fyllingsår, alternativt 100, 75, 50, 25 og 0 prosentiler. Også enkelte spesielle, virkelige år bør vises.

4.a.6. Manøvreringsreglement

For reguleringsmagasin og overføringer skal det settes opp et forslag til reglement for manøvreringen. Det skal gis en oversikt over hvilken tappestrategi man legger til grunn for søknaden. Det skal særlig redegjøres for mulige planer om effektkjøring.

Obligatorisk innhold i reglementet er en oversikt over magasinets eller magasinenes reguleringsgrenser, HRV og LRV, i kotehøyder, fortrinnsvis referert til Statens Kartverks høydesystem. Dette gjelder også inntaksbasseng uten årsregulering. Overførte nedbørfelt angis i km² sammen med overføringstunnelens (kanalens) utløpspunkt.

Reglementet skal inneholde bestemmelser om hvordan det tenkes manøvrert ved flom. Ut fra tiltakshavers vurdering av behovene skal det også inneholde forslag til minstevannføring på aktuelle elvestrekninger. Eventuelle andre restriksjoner og begrensninger i manøvreringen kan foreslås i den utstrekning det synes nødvendig.

Ut fra utbyggers vurdering av behovene skal manøvreringsreglementet også inneholde forslag til minstevannføring på aktuelle elvestrekninger. Eventuelle andre restriksjoner og begrensninger i manøvreringen kan foreslås i den utstrekning det synes nødvendig.

For øvrig inneholder manøvreringsreglementet en del standardbestemmelser som oppgis av NVE.

4.a.7. Elektriske anlegg og overføringsledninger

Det skal kort redegjøres for nødvendige elektriske høyspentanlegg og overføringsledninger som blir nødvendige for utbyggingen og hvilke traseer som er aktuelle for overføringsledningene. Det anbefales at man før utarbeidelse av søknaden tar kontakt med NVE for å avklare om eventuell søknad om konsesjon etter energiloven for de elektriske anleggene og linjetilknytning kan inkluderes i søknaden etter vassdragslovgivningen, eller om det skal sendes separat søknad.

Overføringsanlegg med 132 kV spenning eller høyere, og en lengde på mer enn 20 km, krever også konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og søknad som behandles av NVE i henhold til lov av 29. juni 1990 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. Saksbehandlingen foregår samtidig og er koordinert med vassdragskonsesjonssaken. Det vises til egen veileder for utforming av meldinger og konsesjonssøknader for kraftledninger, NVE-publikasjon nr. 21-1991.

4.a.8. Installasjon

Installasjonen (aggregatstørrelse og turbintype) i kraftstasjoner og eventuelle pumpekraftstasjoner angis. Det skal redegjøres for installasjonens maksimale, minimale og optimale driftsvannføring, kfr. for øvrig pkt. 3). Dersom det ved utbyggingen gjøres tiltak med sikte på å øke installasjonen senere, skal det opplyses om dette i søknaden. Valg av installasjon skal begrunnes.

4.a.9. Kostnadsoverslag

En datert kostnadsoversikt i hovedposter og antatte årlige investeringer i byggeperioden utarbeides. Investeringsavgift tas med og renter beregnes etter Finansdepartementets bestemmelser.

4.a.10. Fremdriftsplan

Det skal utarbeides en fremdriftsplan med antatt byggetid for utbyggingen.

4.a.11. Produksjonsberegninger

Produksjonen(GWh) angis for hele prosjektet og for de enkelte deler for et midlere år, fortrinnsvis beregnet over årsserien 1931-1990.

Produksjonen angis som sommer- og vinterkraft. Vinterperioden regnes normalt å vare fra 01.10. til 30.04.

Det skal utføres en beregning av kraftøkningen i naturhestekrefter iht. vassdragsreguleringslovens § 3 og/eller industrikonsesjonslovens § 2. Denne angir et grunnlag for konsesjonsavgifter og konsesjonskraft. Geregningen gir også en pekepinn på om saken må framlegges for Stortinget (mer enn 20 000 nat. Hk)

4.a.12. Andre fordeler

Andre fordeler angis, som f.eks: flomdempende virkning i vassdraget, veiforbindelser og andre nyttevirkinger av samfunnsmessig betydning.

4.a.13 Beskrivelse av alternative løsninger - Samlet Plan.

Utredningsprogrammet vil fastlegge hvilke alternativer som skal utredes og beskrives i KU. Dette kan være alternativ

- lokalisering (stedsvalg),
- teknisk løsning,
- tilpasning til omgivelsene.
- transportløsning

For alternativene oppgis kraftmengder, kostnader, fordeler, skader og ulemper. Det endelige valg av alternativ skal begrunnes. Generelt gjelder at alle alternativer som skal konsesjonsbehandles må ligge innenfor rammen av Samlet Plan, kategori I. Det er viktig å redegjøre for eventuell utvikling av prosjektet innenfor Samlet Plan, og at det produksjonsmessig maksimale alternativet i Samlet Plan kategori I kommer klart fram. Eventuelle endringer i planene fra meldingstidspunktet kommenteres.

Hvis det kommer fram andre aktuelle alternativer under arbeidet med konsekvensutredningen, må tiltakshaver også beskrive disse i KU. Dette gjelder spesielt dersom det kommer fram alternativer som en ønsker å få nedfelt i plan eller søknad. I KU må alternativene beskrives slik at det er mulig å vurdere konsekvensene av hvert av dem. KU må derfor inneholde kartmateriale eller illustrasjoner som viser hvordan de aktuelle lokaliseringsstedene ser ut før og etter utbygging. Virkningene av de ulike alternativene beskrives under virkningsdelen, se punkt E senere.

4.B. Offentlige og private tiltak som er nødvendige for å gjennomføre vassdragsregulering eller utbygging

Her kommenteres offentlig eller privat medvirkning som er nødvendig for å gjennomføre tiltaket. Dette kan f.eks. være tilknytning til veg, elektrisitet, vann, avløp m.v. Dette gjelder forhold av såvel praktisk (teknisk) som økonomisk art. Eventuelle avtaler som er inngått om slik medvirkning kommenteres. Forhold som er endret etter at meldingen ble utarbeidet kommenteres nærmere.

4.C. Redegjørelse for arealbruk, forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer og nødvendige tillatelser fra offentlige myndigheter.

4.C.1 Forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer

Forholdet til gjeldende planer beskrives. Dette gjelder kommuneplaner, kommunedelplaner, reguleringsplaner, midlertidige reguleringsbestemmelser, fylkeskommunale planer, verneplaner m.v. Arealbruken bør illustreres med kart som bl.a. angir planstatus. I tillegg til arealmessige forhold er det viktig å redegjøre for planenes målsettinger i næringspolitiske spørsmål som lokalisering, utbyggingsmønster m.v. Forholdet til eventuelle politiske vedtak og målsettinger bør også kommenteres. Avvik fra gjeldende planer, helt eller delvis, begrunnes og kommenteres. Nødvendig informasjon om Samlet Plan og Verneplan for vassdrag kan utdypes her.

Dersom det foregår planarbeid, eller er fastlagt politiske mål som berører det aktuelle området, skal dette komme fram i konsekvensutredningen. Det skal også fremgå om det foreligger forslag til omregulering eller forslag til verneplaner for området, og hvem som har fremmet forslagene.

KU skal redegjøre for hvilken kontakt tiltakshaver har hatt med offentlige myndigheter om plansituasjonen. Det skal også gå fram om kommunen er innstilt på å vurdere eventuell omregulering. KU bør inneholde en beskrivelse av ansvarsforhold og arbeidsfordeling i planarbeidet.

4.C.2. Nødvendige tillatelser fra offentlige myndigheter

De nødvendige konsesjoner etter vassdragslovgivningen, vassdragsloven, vassdragsreguleringsloven og/eller industrikonsesjonsloven og energiloven, beskrives her. KU vil ligge til grunn for vedtak om konsesjon iht. én eller flere av disse lovene. Det skal videre beskrives hvilke andre tillatelser som vil være nødvendige for å kunne gjennomføre tiltaket og der KU vil ligge til grunn for vedtaket. Dette kan f.eks. være tillatelser etter lover som regulerer særlige interesser (forurensningslov, kulturminnelov m.v.). KU skal beskrive hvilke behandlingsrutiner som gjelder etter de aktuelle lover, og hvordan eventuell utredningsplikt etter disse lovene er ivaretatt.

Det bør redegjøres kort for tidsplan og videre prosess i henhold til den videre saksbehandling etter aktuelle lover.

4.D. Beskrivelse av miljø, naturressurser og samfunn i de områder som berøres av tiltaket

KU skal inneholde en beskrivelse av miljøet, naturressursene og samfunnsforholdene i de

områdene som berøres av tiltaket, dvs i tiltaks- og influensområdet.

For å gi en beskrivelse av dagens situasjon (nåsituasjonen) vil det enkelte ganger være tilstrekkelig med litteraturstudier, intervjuer eller liknende, andre ganger må det gjennomføres undersøkelser i det området som berøres av tiltaket. Beskrivelsen bør konsentreres om de forholdene som skal undersøkes nærmere med utgangspunkt i det fastsatte utredningsprogrammet. Registreringer av dagens situasjon bør også legges opp med tanke på å muliggjøre etterundersøkelser.

Behovet for å kartlegge dagens situasjon kan være utløst av mangelfull kunnskap om området eller egenskaper ved omgivelsene fra før. Det kan f.eks. være spesielle forhold ved området som gjør det sårbart, verdifullt eller sjeldent, eller det kan være verdifulle eller sjeldne arter i området. Målet for disse undersøkelsene er å skape bedre grunnlag for å si noe om forventet utvikling i de områdene som berøres ved gjennomføringen av tiltaket.

Influensområdet vil kunne variere avhengig av hvilke konsekvenser som skal beskrives og områdets egenart. F.eks vil influensområdet for landskapet avhenge av betraktningsspunktet og om landskapet studeres i stor eller liten skala. Avgrensningen av influensområdet og grunnlaget for avgrensningen må fremgå av beskrivelsene.

I KU skal utviklingen i influensområdet ved gjennomføring av tiltaket sammenholdes med en forventet utvikling dersom tiltaket ikke gjennomføres. KU skal inneholde en beskrivelse av dette sammenlikningsgrunnlaget, som ofte kalles 0-alternativet. Beskrivelsen må sees i sammenheng med planer, målsettinger og retningslinjer for de områdene som berøres. Det kan være vanskelig å beskrive forventet utvikling dersom tiltaket ikke gjennomføres. Når dette er tilfellet, brukes ofte dagens situasjon som et forenklet 0-alternativ. En slik forenkling kan påvirke den beskrivelsen av tiltakets virkninger som gis i KU.

Det kan ofte være hensiktsmessig å knytte både beskrivelsen av dagens situasjon og av 0-alternativet til behandlingen av de enkelte temaene, jf. nedenfor om "BESKRIVELSE AV TILTAKETS VIRKNINGER" der det gis veiledning som kan være til hjelp i arbeidet med beskrivelsen av miljø, naturressurser og samfunn i tiltaks- og influensområdet. Det gis også veiledning i hvilke kriterier som bør legges til grunn for avgrensningen av influensområdet.

4.E. Beskrivelse av tiltakets virkninger

KU skal redegjøre for tiltakets vesentlige virkninger for miljø, naturressurser og samfunn i:

- anleggsfasen,
- driftsfasen,
- ved eventuelle uhell, og ved en eventuell nedlegging.

Utredningsprogrammet fastsetter hvilke alternativer og forhold/problemstillinger som skal utredes. Tiltakets konsekvenser for de enkelte temaene, eller problemstillingene, presenteres hver for seg. For ulike alternativer gis det en fremstilling av alternativenes konsekvenser for enkelttemaet. Det forutsetter at beskrivelsen av virkningene for de ulike temaene også tar utgangspunkt i tiltaket uten avbøtende tiltak, f eks minstevannføring.

Generelt skal beskrivelsen av tiltakets konsekvenser for det enkelte tema så langt som mulig gi svar på:

- hvilke typer konsekvenser tiltaket (alternativene) har
- konsekvensenes omfang
- hvor sannsynlig det er at disse virkningene inntreffer
- hvordan tiltaket (alternativet) er førsøkt utformet, tilpasset for å unngå negative,

- eventuelt bidra til positive konsekvenser
- om virkningene er kortvarige eller langvarige
- om tiltaket har samvirkende konsekvenser (kumulative eller synergieffekter)

Utviklingen i tiltaks- og influensområdet skal sammenholdes med forventet utvikling i årene fremover dersom tiltaket ikke gjennomføres (0-alternativet), jf. foran.

Hvilket tidsperspektiv som skal legges til grunn for beskrivelsen, dvs. hvor langt fram i tid en tar hensyn til eller prøver å beregne virkningene, kan være avgjørende for resultatet i en konsekvensutredning. Tidsperspektivet bør være så langt at alle vesentlige virkninger blir tatt hensyn til. I KU bør det diskuteres eksplisitt hvilket tidsperspektiv som brukes.

Det skal kort redegjøres for datagrunnlaget og metoder som er brukt for å beskrive konsekvensene, og eventuelle faglige eller tekniske problemer ved innsamling og bruk av dataene og metodene.

KUs beskrivelse av virkningene skal bygge på faglige vurderinger. Dersom tiltakshaver har andre vurderinger av virkninger, avbøtende tiltak osv skal det komme tydelig fram hva som er vurderinger fra fagutredningene og hva som er tiltakshavers egne kommentarer. Dette kan f eks gjøres ved at man etter framstillingen av fagvurderingene tar inn et eget kapittel om tiltakshavers kommentarer/vurderinger.

Det vises til den etterfølgende del VI av veilederen: Nærmere om tiltakets virkninger - arbeidet med det enkelte tema.

4.F. Redegjørelse for eventuelle avbøtende tiltak og deres gjennomføring

Det fremgår av plan- og bygningslovens § 33-5, KU-forskriftens § 10 og dens vedlegg IV bokstav h, at KU skal inneholde forslag til avbøtende tiltak og gjennomføringen av disse. Det kan være vanskelig å skille mellom avbøtende tiltak som tiltakshaver vil gjennomføre som en del av tiltaket, og avbøtende tiltak som kommer i tillegg til selve tiltaket, enten frivillig eller pålagt av konsesjonsmyndighetene. Avbøtende tiltak som det tas hensyn til ved drøfting av tiltakets virkninger, forutsettes tatt med i beskrivelsen av selve tiltaket.

Beskrivelsen her avgrenses til mulige avbøtende tiltak som kan tenkes i tillegg til selve tiltaket. Dette kan være avbøtende tiltak som etablering av minstevannføring og terskelbasseng, terrengutforming, tilplantning av ny vegetasjon m.v. Dette kan også omfatte avbøtende tiltak som gjennomføres utenfor selve tiltaksområdet, men innenfor tiltakets influensområde. Redegjørelsen for avbøtende tiltak bør inneholde en plan for gjennomføring av tiltakene og opplysninger om hvem som har ansvaret for dette.

Drøftingen av avbøtende tiltak bør legge vekt på virkningene av disse. Om mulig bør det drøftes flere alternative avbøtende tiltak med tanke på valg av de mest kostnadseffektive alternativene. Dette kan bidra til at det blir lettere for leserne å gjøre seg opp en mening om hvilke krav om avbøtende tiltak som eventuelt bør stilles til tiltakshaver. Dersom det foreslås minstevannføringer skal det redegjøres for de produksjonsmessige virkningene. Konsesjonsmyndigheten vil vurdere de planlagte avbøtende tiltakene sammen med hovedtiltaket, og står fritt mht endringer og evt foreslå andre avbøtende tiltak.

Redegjørelsen og eventuelle forslag til avbøtende tiltak kan beskrives og tas opp temavis under beskrivelsen av tiltakets virkninger.

4.G. En sammenstilling av konsekvensene og sammenligning og vurdering av alternativene

Under dette punktet skal det foretas en analyse og vurdering av tiltakets virkninger etter at avbøtende tiltak er gjennomført. Forutsetningen for å kunne foreta en objektiv vurdering av virkningene er at de er gitt en god beskrivelse i rapporten. Ved vurdering av tiltaket skal det tas hensyn til de avbøtende forholdsreglene som tiltakshaver foreslår å gjennomføre som en del av tiltaket.

En utredning som legger opp til at det skal gjøres et valg mellom alternativer, bør legge vekt på sammenstillinger slik at virkninger av alternativer kan sammenlignes.

Sammenstillingen omfatter en oppsummerende presentasjon av alle de aktuelle alternativene, omgivelsene, og alternativets konsekvenser på enkelttemaene, avbøtende tiltak og igjenstående konsekvenser. Oppsummeringen må være presis og kortfattet. I tillegg bør det illustreres ved bruk av oppsummerende kart og tabeller.

Det skal gis en vurdering av hvordan eventuelle alternativer kommer ut i forhold til omgivelsene og eventuelle nasjonale, regionale og lokale målsetninger. F.eks hvilket alternativ som er mest konfliktfylt i forhold til kulturmiljø, hvilket som er i samsvar med kommunale planer osv. Denne vurderingen vil måtte være av subjektiv karakter.

4.H. Tiltakshavers anbefaling av valg av alternativ

På bakgrunn av beskrivelsen av virkningene skal tiltakshaver gjennomføre en sammenligning av de aktuelle alternativene. Tiltakshaver presenterer her det alternativet som er mest ønskelig ut fra eget ståsted. Dersom tiltaket skiller seg fra alternativer plassert i Samlet Plan kategori I skal det gis en grundig begrunnelse for endringene i planen. NVE kan forlange at andre alternativer skal omsøkes. Tiltakshaver skal angi og begrunne prioriteringer av alternativer.

4.I. Forslag til program for nærmere undersøkelser og overvåking

Det fremgår av forskriftens § 10 og dens vedlegg IV, bokstav h at KU skal omfatte et forslag til program for nærmere undersøkelser og overvåking.

Slike undersøkelser kan f.eks. omfatte:

- program for overvåking
- program for etterprøving

For alle tillatelser til vassdragsregulering eller bygging av kraftverk er det gjennom lovverket og årelang praksis utviklet konsesjonsvilkår med hjemmel for slike oppfølgende undersøkelser. De gjeldende vilkår ved alle konsesjoner, utviklet bl.a. i samråd med Direktoratet for naturforvaltning, tar i nødvendig utstrekning vare på disse hensyn. Det anses derfor nødvendig med detaljerte forslag fra tiltakshavers side. Det vil være tilstrekkelig å peke på områder hvor oppfølgende undersøkelser kan være aktuelle.

5. Utformingen av KU

I forskriftens § 10 andre ledd stilles det krav til fremstillingsform for KU. Den skal framstå som

et samlet dokument, være skrevet i et lett forståelig språk og inneholde nødvendige illustrasjoner og kartmateriale.

Målet er at KU skal gi et så helhetlig og balansert bilde som mulig av det planlagte tiltaket. Rapporten skal være skrevet slik at alle med interesse for tiltaket skal kunne forstå innholdet og danne seg et godt bilde av de ulike sider av tiltak.

For å oppnå målsettingene med KU blir følgende forhold viktige:

5.1. Oversiktlig og lettfattelig språk

KU skal være oversiktlig i den forstand at det for leserne skal være enkelt å finne fram og få oversikt over innholdet.

Språket skal være lett forståelig, og spesielle faguttrykk og fremstillingsmåter bør om mulig unngås. Dersom det likevel må benyttes begreper som leseren kan få problemer med bør de forklares enten i teksten eller i vedlegg til rapporten.

5.2. Bruk av figurer, bilder, kart og tabeller

Figurer og tabeller er viktige pedagogiske hjelpemidler. Det skal være lett å forstå hva de viser, og hva som er deres kilder. Det bør henvises tydelig til dem i teksten. Stedsnavn som brukes i teksten skal vises på kart.

5.3. Sammendraget

Sammendraget er viktig fordi mange utelukkende vil komme til å lese dette. Det skal gi leserne en oversikt over tiltaket, over de viktigste virkningene og forhold som taler for og imot gjennomføring av tiltaket. Sammendraget bør også inneholde en sammenligning av de ulike alternativene.

Er KU omfangsrik, på grunn av antall sider eller fordi ulike virkninger som er beskrevet, er det spesielt viktig at sammendraget gir et bilde av helheten. Etter å ha lest utredningsprogrammet skal en ved å lese sammendraget få svar på alle vesentlige forhold.

5.4. Brosjyre beregnet på distribusjon

Forskriften stiller krav om at tiltakshaver skal utarbeide et kort sammendrag (brosjyre) beregnet på distribusjon. Brosjyren skal ikke utformes som reklame for tiltaket, men gi opplysninger om tiltaket og dets antatte konsekvenser som imøtekommer allmennhetens behov for slik informasjon. Brosjyren bør være ferdig samtidig med at KU sendes på høring, og distribueres i det berørte lokalsamfunnet. Sammendraget i KU bør i tilpasset form kunne brukes til dette formålet.

5.5. Disposisjon for informasjonsbrosjyren

Informasjonsbrosjyren skal gi en kort oppsummering av innholdet i søknaden og konsekvensutredningen og informere om den videre saksgangen. Innholdet i brosjyren bygges opp på samme måte som brosjyren i meldingsfasen. Den vil følge søknaden som vedlegg og bli distribuert til innbyggerne i det berørte området. Den må presentere prosjektet på et oversiktlig kart og være skrevet i et lettfattelig språk. Følgende punkter må omtales:

1. Presentasjon av tiltakshaver
2. En kort omtale av eksisterende forhold i vassdraget
3. Presentasjon av tiltaket med alternativer, inkludert en tabell som viser produksjon og kostnader for de ulike alternativene. Tiltaket med alternativer presenteres på kart.
4. Forholdet til Samlet Plan og verneplaner.
5. Et kort sammendrag av de viktigste konklusjonene fra konsekvensutredningen.

6. Beskrivelse av avbøtende tiltak som er foreslått av søker som en del av tiltaket og mulige avbøtende tiltak som vil bli vurdert i den videre behandlingen.
7. Beskrivelse av videre saksgang
8. Oversikt over kontaktpersoner hos tiltakshaver (tekniske planer og konsekvensutredning) og hos NVE (saksbehandling)

For opprusting-/utvidelsesprosjekter bør det gis en kort historikk over eksisterende utbygging med begrunnelse for behovet for ny utbygging. NVE- Vassdragsavdelingen kontaktes når det gjelder beskrivelsen av saksbehandlingen. Brosjyren må ikke trykkes og distribueres før den er godkjent av NVE. Av hensyn til videre saksbehandling og senere bruk ber vi om at brosjyren dateres.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL VI. Nærmere om tiltakets virkninger arbeidet med det enkelte tema

	Side:
1. Generelt.....	1
1.1. Viktige metodiske prinsipper.....	1
2. Hydrologi.....	2
2.1 Overflatehydrologi.....	2
2.2 Vanntemperaturendringer, isforhold.....	2
2.3 Grunnvann.....	2
3. Sedimenttransport og erosjon.....	3
4. Skred.....	3
5. Landskap, naturmiljø, kulturmiljø.....	3
5.1. Landskap.....	3
5.2. Naturmiljø, plante og dyreliv.....	4
5.3. Kulturmiljø og kulturminner.....	6
6. Forurensning, vannkvalitet.....	7
7. Lokalklima.....	9
8. Naturressurser.....	9
8.1. Jord- og skogressurser.....	9
8.2. Ferskvannsressurser, inkludert grunnvann.....	10
8.3. Marine ressurser.....	11
8.4. Mineraler og masseforekomster.....	11
9. Samfunn.....	12
9.1. Næringsliv og sysselsetting.....	12
9.2. Befolkningsutvikling og boligbygging.....	12
9.3. Tjenestetilbud og kommunal økonomi.....	13
9.4. Sosiale forhold.....	13
9.5. Helsemessige forhold.....	14
9.6. Jakt, fiske og friluftsliv.....	14

Nærmere om tiltakets virkninger - arbeidet med det enkelte tema

1. Generelt

Under arbeidet med konsekvensutredningene forutsettes det god kontakt mellom de enkelte fagutredere og tiltakshaver. Det er som regel i denne fasen at detaljeringen av den tekniske plan foregår og det er viktig at alle som deltar orienteres om planenes utvikling. Samordning og prosjektstyring er nødvendig for å oppnå et godt resultat.

Det er flere utredningsmetoder som vil kunne benyttes i konsekvensutredningssammenheng. Det er likevel noen viktige prinsipper som må legges til grunn for valg av metode, disse er oppsummert nedenfor. Det understrekes at tilpasning og valg av utredningsmetoder må gjøres utfra hvilke tiltak, omgivelser og problemstillinger en står ovenfor. De skisserte utredningsmetodene er et hjelpemiddel for å finne gode løsninger på problemer og må ikke fungere som tvangstrøye. Enkelte fagmyndigheter utarbeider egne veiledere innenfor sitt fagområde som kan være et nyttig supplement til denne veilederen. Ofte vil det være hensiktsmessig å utarbeide egne rapporter innenfor de ulike temaene som skal utredes. I konsekvensutredningen refereres hovedkonklusjonene fra fagrapportene.

1.1. Viktige metodiske prinsipper

Det er en målsetting at beskrivelsen av tiltakets konsekvenser skal være mest mulig objektiv. Dette forutsetter systematiske, konkrete, presise og verdinøytrale beskrivelser av tiltaket og tiltakets omgivelser mhp. de enkelte temaene.

Også i utredningene av enkelttemaer vil man måtte gjøre vurderinger av konsekvensenes omfang og betydning, bl.a som grunnlag for å komme fram til gode prosjektløsninger underveis i utredningsprosessen. I de tilfellene dette gjøres må det i KU gå klart fram hva som er grunnlaget for konklusjonen og hvem som står bak den.

Det er en målsetting at leseren skal kunne forstå når tiltakshaver tilstreber faglige, objektive beskrivelser og når tiltakshaver gjør egne beskrivelser og vurderinger. Tiltakshavers vurderinger både kan og bør komme inn. Det kan særlig gjelde ved anbefaling av alternativer, eller når tiltakshaver føler behov for å supplere eller korrigere de faglige konklusjoner.

Det er viktig at de utredningsmetodene som benyttes er presentert på en åpen måte slik at leseren kan forstå hovedprinsippene. Forutsetninger det vil kunne være uenighet om, og som er av vesentlig betydning for resultatet, bør nevnes i KU og gis en nærmere drøfting i de enkelte delutredningene. Det samme gjelder i de tilfeller det er uenighet mellom tiltakshaver og fagkonsulent om tiltakets konsekvenser.

Det vil ofte være stor usikkerhet knyttet til angivelse av miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser. Usikkerheten kan være knyttet til grunnlagsdata, metoden og selve resultatene. Det er viktig at usikre faktorerets betydning for resultatene kommer klart fram. I KU må det gis en kort oversikt over eventuelle vanskeligheter, f.eks. i form av tekniske mangler eller manglende fagkunnskap, som tiltakshaver har møtt i forbindelse med innhenting av opplysninger/data. Disse forholdene må gis en nærmere drøfting i delutredningene. Generelt er det av betydning at tiltakshaver i arbeidet med en konsekvensutredning erkjenner når det er stor usikkerhet til stede.

Risikoen for uhell i anleggs- og driftsfasen og konsekvensene av mulige uhell skal vurderes.

2. Hydrologi.

2.1. Overflatehydrologi

Når det gjelder beskrivelse av overflatehydrologien og endringer i vannførings- og vannstandsforhold viser vi til veilederens del V, punkt 4 A. For å gi en oversiktlig framstilling av det hydrologiske grunnlaget og de hydrologiske endringene har vi valgt å samle opplysningene om overflatehydrologien under beskrivelsen av tiltaket.

2.2. Vanntemperaturendringer, isforhold

Der det ventes temperaturendringer som kan få betydning skal det legges fram vanntemperaturdata og foretas vurdering av de antatte fremtidige forhold. Det forsøkes klarlagt :

- forventet endring i vanntemperatur til forskjellige årstider;
- mulighet for mer eller mindre frostrøyk langs elver og vann;
- elvestrekninger der isproblemer vil bli større eller mindre enn før;
- områder både i ferskvann og fjordområder som tidligere var islagt, men som nå vil ligge åpne eller få svakere isdekke. Også eventuelle områder med omvendt problemstilling beskrives;

Dersom det ventes vesentlige endringer i ferskvannstilførsel til sjøområder (saltvann) kan det kreves fremlagt :

1. Månedlige verdier for den midlere ferskvannstilførsel til det aktuelle sjøområdet før regulering.
2. Data om den naturlige variasjon fra år til år i den midlere ferskvannstilførsel.
3. Månedlige verdier for den midlere ferskvannstilførsel etter reguleringen.
4. Oversikt over eventuelle korttidsvariasjoner i ferskvannstilførselen etter reguleringen, f.eks. variasjoner gjennom døgnet.

Beskrivelsen under dette punktet må sees i sammenheng med punkt 7, lokalklima. Avhengig av tiltakets størrelse kan det være hensiktsmessig å samle disse temaene i en fagutredning.

2.3. Grunnvann

Det må redegjøres for tiltakets virkninger for grunnvannet i de berørte nedbørfeltene. Faren for og virkningene av utilsiktet drenering av grunnvann og overflatevann som følge av tunnelbygging m.v. må vurderes. Det må angis forventet lekkasjer pr km tunnel og om det forventes soner med spesielt vanskelig fjell. Det må også redegjøres for hvordan man planlegger å tette eventuelle uønskede lekkasjer.

3. Sedimenttransport og erosjon

Faglig utredning legges fram om mulige erosjonsskader langs strendene ved

reguleringsmagasinene, langs berørte elvestrekninger og nedenfor utløpet av evt. overføringstunneler, overløp og kanaler. Søknaden skal også inneholde opplysninger om eventuelle virkninger av den planlagte utbygging på utførte og planlagte forbyggings- og senkingstiltak i vassdraget. Vurdering av behovet for ny forbygging i vassdraget på grunn av erosjon som følge av endrede vannføringsforhold skal foretas.

Opplysninger gis om jordbunnens beskaffenhet i områder som tørrlegges ved senking og om faren for sandflukt.

Sannsynligheten for økt sedimenttransport og tilslamming av vassdraget under og etter anleggsperioden omtales.

4. Skred

Faglig utredning legges fram om sannsynligheten for skred o.l. som kan lage flombølger i magasiner med ødeleggende virkning på strender, dammer og andre anleggsdeler, hus, annenmanns eiendom m.v. Likeledes gis en faglig vurdering om mulig skredfare for anleggsvirksomheten. Om dette forutsettes nødvendig kontakt med Statens Arbeidstilsyn.

5. Landskap, naturmiljø, kulturmiljø

Landskapet utgjør en overordnet ramme som rommer både naturmiljø og kulturmiljø. Naturmiljøet er våre fysiske omgivelser med vekt på de naturgitte forhold. Begrepet omfatter både naturområder eller naturgrunnet og det biologiske mangfoldet i form av levende organismer (planter og dyr). Kulturmiljøet er våre fysiske omgivelser hvor kulturminner inngår som en del av en større helhetlig eller funksjonell sammenheng.

5.1 Landskap

Delutredningens formål er å utarbeide en beskrivelse av landskapet i tiltaks- og influensområdet og gi en beskrivelse av tiltakets konsekvenser for landskapet. Utredningen skal også foreslå avbøtende tiltak og eventuelle alternative løsninger.

Utredningen bør inneholde:

- en kort beskrivelse av landskapets historiske utvikling (geologi og kulturhistorie av betydning for landskapets form og innhold).
- dagens innhold i landskapet dvs.
 - beskrivelse av landskapstyper eks. høyfjell, dal, kyst, bebyggelse.
 - landskapet i en regional sammenheng
 - beskrivelse av landskapets fysiske former, (dvs. terrengformer, struktur, særegne landskapselementer), klima osv.
 - beskrivelse av viktige trekk i natur- og kulturmiljøet
 - beskrivelse av landskapsbildet fra flere betrakningspunkt. Denne kan gjerne gjøres kort og ledsages av bilder.
- beskrivelse av utforming og tilpassning av tiltaket og hvilke konsekvenser tiltaket får for opplevelsen av landskapet.

Avgrensningen av influensområdet må sees i sammenheng med influensområdet for natur- og kulturmiljøet og forurensning. Undersøkelsene må samordnes med de naturfaglige undersøkelsene.

5.2 Naturmiljø, plante og dyreliv

Formålet med delutredningen er å gi en beskrivelse av naturen inkludert plante og dyreliv på land, i vann eller sjø i tiltaks- og influensområdet og hvilke konsekvenser tiltaket får.

Delutredningen skal også gi en vurdering av eventuelle alternative løsninger, utforminger og tilpasninger av tiltaket som tar hensyn til plante og dyrelivet. Utredningen skal også

presentere eventuelle avbøtende tiltak.

Avgrensningen kan være vanskelig, men hovedvekten legges på de arealer som direkte berøres, eksempelvis arealer som neddemmes, riggområder, anleggsveier, elver med endret vannføring etc. For større dyr, fugl og pattedyr, må avgrensningen sees i forhold til størrelsen på dyrenes leve- og influensområde.

Tiltakshaver må redegjøre for om det er planter og dyr, beskyttet av lover og retningslinjer eller sårbare arter i tiltaks- og influensområdet.

I beskrivelsen av tiltakets konsekvenser på plante- og dyrelivet er det viktig å få fram:

- en beskrivelse av naturområdets fysiske former (geofaglige forhold, biologiske forhold, grad av påvirkning av tekniske inngrep (se under de enkelte fagfelt).
- hvordan påvirker tiltaket andre særlig verdifulle naturområder?
- hvordan påvirker tiltaket enkeltartene i tiltaks- og influensområdet?
- hvordan påvirkes de økosystemene som artene er en del av?
- vil tiltaket sett sammen med andre tiltak/påvirkninger påvirke arter i området?

Utredningen bør inneholde :

Geofaglige forhold

- en beskrivelse av de fysiske former (geologi, kvartære former). Det er viktig å omtale områder med aktive prosesser som skred og andre skråningsprosesser, glisiale prosesser, frost og kjemisk forvitring. Fremstillingen bør bygges opp med foto eller annet egnet illustrasjonsmateriale.

Biologiske forhold

Flora

- en enkel beskrivelse av vegetasjonens artssammensetning og dominansforhold med vekt på karplantefloraen.
- en beskrivelse av enkeltarter med vekt på vernede, sjeldne, sårbare og truede arter og hvordan tiltaket påvirker disse i tiltaks- og influensområdet.
- hvordan påvirkes økosystemene som artene er en del av. Det legges vekt på kantvegetasjonen langs elver og vann.
- det bør gis en oversikt over artssammensetning, dominansforhold, anslag over mengde og fordeling av vannvegetasjonen. Vannvegetasjon omfatter i denne sammenheng planteplankton og høyere planter i stillestående og rennende vann. I visse tilfeller inkluderes moser og påvekstalger.

Undersøkelsene konsentreres om gruntområder i magasiner og berørte elvestrekninger med angivelse av sannsynlige endringer i arts- og mengdeforhold.

Der det anses nødvendig å vurdere botaniske og zoologiske interesser i en større sammenheng, kan det kreves arealtypekart i målestokk 1:50 000. Det kan være aktuelt å fremskaffe vegetasjonskart over berørte arealer. Spesielle botaniske forekomster i det berørte området skal kartfestes. I spesielle, direkte berørte områder, kan det bli aktuelt med vegetasjonshistoriske undersøkelser (pollenanalyser).

Fauna

- det skal gis en oversikt over arter og samfunn knyttet til ulike naturtyper. Det legges særlig vekt på å beskrive forholdene for jaktbare, sårbare og truede arter av fugl og

pattedyr.

- viktige nøkkelfunksjoner (hekke- eller yngleplasser, beite- og skjulsteder osv.).
- det bør gis en grov beskrivelse av artsmangfoldet i området og av den biologiske produksjon (rikt, fattig).
- det bør fremskaffes data over bestandstetthet, forplantning, ernæring og vandringer. Endringer av områdenes produksjonspotensiale vurderes ut fra de planlagte inngrep.
- for fugl bør bestandenes tetthet og mangfold beskrives. Det legges særlig vekt på å kartlegge fuglebestander som er sårbare for vassdragsreguleringer og arter som har en sårbar eller truet bestandsstatus.

For pattedyr og fugl bør undersøkelsene i hovedtrekk beskrive artenes utnyttelse av - og forekomst i - neddemningsarealene og øvrige sterkt berørte områder. Undersøkelsene konsentreres om de arter som disse områdene har spesiell betydning for. De neddemmede og påvirkede områders relative betydning i en større arealmessig sammenheng forutsettes bedømt ut fra materiale fremkommet ved den aktuelle konsekvensutredning og sammenlignes med foreliggende materiale fra andre områder.

Ferskvannsbibliologi

- undersøkelsene av bunndyrene (fiskens næringsdyr) konsentreres om gruntarealene i magasinene og berørte elvestrekninger.
- som grunnlag for en god vurdering av fiskeproduksjonen og hvilke konsekvenser tiltakene har for fisk bør utredningen inneholde beskrivelse av de sentrale dyregrupper i den grad dette er mulig med angivelse av fordeling og sannsynlige endringer i artsforhold og samfunnsstruktur.
- det foretas en vurdering av størrelsen på de produktive arealer som ventes å gå tapt, hvor mye som eventuelt forblir intakt eller mindre påvirket og eventuelt vurderes nye produksjonsarealer som kommer til.
- bunnfaunaens mengdeforhold, sammensetning og dominansforhold kartlegges i et representativt utvalg av berørte innsjøer og elvestrekninger.
- i rennende vann bør undersøkelsene også inkludere organisk driv.

I de fleste tilfeller er det tilstrekkelig med kvalitative prøver, mens det i sentrale lokaliteter kan være behov for kvantitative prøveserier.

Dyreplankton

- dyreplanktonets artssammensetning, dominansforhold og relative mengdeforhold beskrives i et representativt utvalg berørte innsjøer. Undersøkelsene skal primært baseres på kvalitative prøver. I lokaliteter hvor det kan ventes vesentlige endringer for fiskens næringsdyr kan det bli behov for kvantitative data.

Fisk

- undersøkelsene skal gi en oversikt over hvilke arter som finnes.
- for arter av betydning for yrkes- og rekreasjonsfiske gis en beskrivelse av bestandsstrukturen.

Disse forhold belyses gjennom registreringer som beskrevet under :

1) Innsjøer og elver med innlandsfisk :

- Bestandsdynamiske parametre som alder, vekst, tetthet og rekruttering
- Viktige gyte- og oppvekstområder kartlegges.
- Fiskens ernæring og parasittangrep beskrives.

I tilfeller hvor inngrepene ventes å hindre vandringer skal det vurderes avbøtende tiltak. Det gis også opplysninger om mulig spredning av uønskede fiskearter og parasitter til nye områder.

- 2) I vassdrag med anadrome laksefisk som laks, sjøaure og sjørøye:
- viktige gyte- og oppvekstområder kartlegges
 - tetthet og vekst av fiskeunger beregnes i forhold til tilgjengelig næring og temperatur.
 - muligheter for yngelproduksjon i vassdragets øvre deler undersøkes.

5.3 Kulturmiljø og kulturminner

Begrepene kulturminner og kulturmiljøer er definert i kulturminneloven. Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Kulturmiljø omfatter våre fysiske omgivelser hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng; som urbane bygningsmiljøer, bygdesentrum, kulturlandskap eller andre områder med en funksjonell sammenheng.

Influensområdet vil omfatte de enkelte kulturminnene og kulturmiljøet disse inngår i. Størrelsen på influensområdet avhenger bl.a. av landskapsrommet og det enkelte kulturminnets betydning i nasjonal og regional sammenheng. Avgrensningen av influensområdet må sees i sammenheng med influensområdet for landskap og naturmiljø. Avgrensningen begrunnes videre i landskapsrom eller områder som visuelt, historisk eller funksjonelt hører sammen.

For områder foreligger det ofte gode beskrivelser, eventuelt stedsanalyser, som kan gi grunnlag for utredningsarbeidet. Kilder for denne type informasjon finnes i blant annet kommune/ fylkeskommune, fylkesmannens miljøvernavdeling, riksantikvaren og økonomisk kartverk. I de fleste tilfeller er det nødvendig å gjennomføre supplerende registreringer for å skaffe en oversikt over og gi en samlet beskrivelse av kulturmiljø og kulturminner. Forholdet til undersøkelsesplikten i kulturminnelovens § 9 påpekes spesielt.

For å få en helhetlig beskrivelse bør en gå fra de overordnede forhold og ned i detalj. Momenter ved beskrivelse av kulturmiljø og kulturminner og beskrivelse av tiltakets konsekvenser må sees i sammenheng med temaet landskap.

Formålet med delutredningen er å:

- utarbeide en beskrivelse av kulturmiljø og kulturminner i tiltaks- og influensområdet
- komme fram til eventuelle alternative løsninger mhp. lokalisering, utforming og tilpasning som også ivaretar hensynet til kulturmiljø, og kulturminner
- utarbeide en beskrivelse av tiltakets (alternativenes) konsekvenser
- komme fram til eventuelle avbøtende tiltak

Aktuelle momenter ved beskrivelse av kulturmiljøer og kulturminner:

- en redegjørelse for om tiltaks- og influensområdet inneholder kulturmiljø og kulturminner som er beskyttet gjennom kulturminneloven, og/eller er av nasjonal eller regional betydning.
- en beskrivelse av om områder er regulert og avsatt på planer iht. plan- og bygningsloven.
- det må redegjøres for om det er objekter eller områder som er under fredning eller planlegges regulert. Dette kan klarlegges ved kontakt med fagmyndighetene. For disse objektene og områdene må det gis en beskrivelse av objektet, området, hjemmel og bakgrunn for vern/ regulering.
- kort den historiske utvikling, viktige stadier i området utvikling. Dette kan vises på kart.
- landskapets fysiske form så langt det er naturlig (konf. landskapsbeskrivelsen).
- bygninger og andre enkeltelementer (landemerker) i området
- bygninger og andre kulturminner av kulturhistorisk, arkitektonisk eller opplevelsesmessig verdi

- kulturmiljøet og tiltakets forhold sett fra viktige betrakningspunkter (f.eks. sett fra innfartsåre, bo-områder, friluftsområder)

Et tiltaks konsekvenser for kulturminner og kulturmiljøer og bruken av disse kan f.eks. være direkte skade, ødeleggelse eller estetisk forringelse eller være knyttet til støy, forurensning, barriereeffekter m.m. Andre delutredninger må sees i sammenheng med kulturmiljø og kulturminneutredningen.

Ulike løsninger, utforminger og tilpasninger vil ha ulik innvirkning på kulturmiljø og kulturminner. Beskrivelsen av kulturmiljø og kulturminner vil kunne gi grunnlag for å utarbeide alternativer som kan tilpasses og forsterke kulturmiljøene.

I beskrivelsen om tiltakets konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø er det viktig å få fram følgende.

- hvordan påvirker tiltaket landskapets fysiske former? (konf. landskap)
- hvordan påvirker tiltaket kulturmiljøer og kulturminner beskyttet gjennom lover og retningslinjer?
- hvordan påvirker tiltaket bebyggelse og andre fysiske strukturer?
- hvilke bygninger, enkeltelementer blir påvirket og hvordan?
- en beskrives av hvilke virkninger tiltaket fysisk, bruksmessig og visuelt får for samspillet med omgivelsene; kulturmiljøet beskrives fra ulike betrakningspunkt
- kulturmiljøets attraksjonsverdi

Der det er aktuelt skal det legges særlig vekt på samiske kulturminner.

6. Forurensning, vannkvalitet

Forurensning defineres i forurensningslovens § 6 som:

- tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann, eller i grunnen,
- støy og rystelser,
- lys og annen stråling i den utstrekning forurensningsmyndigheten bestemmer,
- påvirkning av temperaturen som er eller kan være til skade eller ulempe for miljøet.

Når det er fare for forurensning, skal den ansvarlige for forurensningen sørge for tiltak for å hindre at den inntre, jf. § 7 i forurensningsloven. Tiltakshaver er pliktig til å søke om utslippstillatelse for virksomhet som er eller kan være til skade eller ulempe for miljøet. Forurensningsmyndigheten kan gi slik tillatelse etter § 11 i forurensningsloven.

Det kan være hensiktsmessig å dele beskrivelsen av forurensningen inn i virkning i anleggsfasen og i driftsfasen. De ulike relevante forurensningstyper beskrives.

Det skal gis en kort beskrivelse av hvilke utslipp til luft som vil finne sted. Det er særlig viktig å angi om det blir utslipp av NO₂ og N-avsetninger, Støv, SO₂, CO og miljøgifter. Det skal redegjøres for eventuell støy og vibrasjoner. Eksisterende støyforhold og omgivelsenes evne til å fange opp støy beskrives verbalt.

Det skal gis en kort presentasjon av hva som vil bli av avfall, type avfall og hvordan dette er tenkt håndtert.

Som utslipp til vann regnes sanitærvann, arealavrenning, punktavrenning og produksjonsvann fra industrivirksomhet, avrenning fra forurensede arealer, samt generell avrenning fra utbygde arealer.

Vannforurensning kan sorteres i ulike typer: Virkninger av næringsalter, organiske stoffer, forsurende stoffer, miljøgifter, olje, partikler og tarmbakterier.

Formålet med delutredningen er å:

- utarbeide en beskrivelse av vannforekomstenes miljøtilstand i tiltaks- og influensområdet
- utarbeide en beskrivelse av tiltakets konsekvenser for vannforekomstenes miljøtilstand
- komme fram til eventuelle løsninger, bl.a. med avbøtende tiltak slik at man sikrer en tilfredsstillende miljøtilstand

I de berørte deler av vassdraget skal det redgjøres for vannkvaliteten. Med berørte deler av vassdraget forstås her også områdene nedstrøms kraftstasjonsutløp dersom vannkvalitetsendringer kan forventes her.

Beskrivelsen av vannforekomsten og brukerinteressene bør inneholde:

- en redegjørelse for om vannforekomstene i tiltaks- og influensområdet er beskyttet iht. lovverk. Dersom det eksisterer vedtatte regionale og lokale miljømål basert på bruken av vannforekomstene, skal dette redegjøres for (jf. bl.a. planer iht. plan- og bygningsloven). Dette kan klargjøres ved kontakt med fagmyndighetene og/eller kommunen(e).
- det skal gis en beskrivelse av miljøtilstanden i vannforekomstene. Dette innebærer en oversikt over eksisterende vannkvalitet og hvilke brukerinteresser som er knyttet til vannforekomstene, samt hvilke forurensningskilder som påvirker vannforekomstene med utslipp. Sentrale vannkvalitetsparametre som skal oppgis er pH, alkalinitet, næringsalter (fosfor, nitrogen), farge og elektrolyttinnhold.
- en beskrivelse av beliggenhet, tilstand og kapasitet for eventuelle ledningsnett og renseanlegg (offentlig eller privat) det kan være aktuelt å kople avløpet til.
- dersom det er foretatt overvåkingsundersøkelser i nærområdene, skal det redegjøres for konklusjonen fra disse.

Utredningen skal konsentreres om følgende:

- en beskrivelse av de utslipp til vann som tiltaket vil medføre, herunder utslippsvolum, temperaturen på utslippsvannet og konsentrasjon av alle utslippskomponenter, næringsalter, organisk materiale, forsurende stoffer, miljøgifter, partikler, tarmbakterier og olje.
- det må gis en beskrivelse av eventuelle renseanlegg eller andre utslippsreducerende tiltak, og de utslippsreduksjoner som oppnås. Det må også beskrives både planlagte tiltak og teknisk mulige tiltak, bl.a. vurdert ut i fra usikkerhet om hvilke utslippsreducerende tiltak som kan bli nødvendige.
- beskrivelse av utslippsforhold samt eventuelle skadevirkninger som kan forventes på grunn av utslippet. Dette innebærer en redegjørelse for lokaliseringen av utslippet og en faglig vurdering av hvilken vannkvalitet som kan forventes i primærresipient og i vannforekomster nedstrøms ved planlagt utslippsanordning
- eventuelle planlagte program for utslippskontroll og overvåking
- konsekvenser som kan komme i konflikt med lokale miljømål må redegjøres for. Likeledes hvilke muligheter og begrensninger som ligger i ulike alternative løsninger mhp. å nå aktuelle målsettinger.
- vurdering av risiko for luftovermetning i vassdrag eller fjord.

Prøvetaking, analyse og databearbeiding skal utføres etter standardiserte eller anerkjente metoder. Utslippene presenteres som bruttovolum og konsentrasjoner av relevante fysiske/kjemiske komponenter:

- for utslipp av sanitærvann brukes standard nøkkeltall for belastning og virkningsgrad i renseanlegg,
- for generell avrenning fra utbygde arealer er det nødvendig med opplysninger om arealbruk, arealets størrelse og årsnedbør.

7. Lokalklima

Med lokalklima forstås lokale forhold mht. vind, lufttemperatur og luftfuktighet. Utredningen må sees i sammenheng med punkt 2.2 Vanntemperatur, isforhold.

Formålet med delutredningen er å:

- utarbeide en beskrivelse av klimaforholdene i tiltaks og influensområdet
- utarbeide en beskrivelse av tiltakets konsekvenser.

Det skal gis en beskrivelse av eksisterende lokalklimatiske forhold, dvs. kaldluftstrømmer, temperaturforhold, områder som er særlig utsatt for vind og tåkedannelse.

Innenfor avgrensede lokaliteter i bebygde strøk og sterkt beferdede områder skal det gjøres rede for hvor frostrøyk/tåkedannelse ventes å bli endret. Der endringene ventes å få betydning skal dette kartfestes med standardisert symbolbruk. Det gis en vurdering av temperaturendringer i nærheten til berørte vassdragsavsnitt der større reguleringer planlegges.

Avgrensning av influensområdet må sees i sammenheng med de lokale nyansene i topografien og terrengoverflaten.

8. Naturressurser

Med naturressurser siktes det til den del av naturgrunnet som benyttes til økonomisk virksomhet. Naturressurser omfatter her jord- og skogressurser, ferskvannsressurser, marine ressurser og mineral og masseforekomster.

8.1 Jord- og skogressurser

Dette omfatter dyrket mark, produktiv skog, utmarksbeite og dyrkbar mark i skog eller på annen grunn.

Formålet med delutredningen er å:

- utarbeide en beskrivelse av jord- og skogressursene i tiltaks- og influensområdet
- komme fram til eventuelle alternative løsninger og utforminger av tiltaket som i størst mulig grad ivaretar jord- og skogbruksressursene
- utarbeide en beskrivelse av tiltakets konsekvenser
- komme fram til eventuelle avbøtende tiltak

Det forutsettes at tiltakshaveren så vidt mulig har vært i kontakt med grunneiere og rettighetshavere som vil bli berørt av anlegget (med en rimelig avgrensning i forhold til graden av påvirkning) og at disse er gjort kjent med planene for inngrepene.

Følgende fremlegges:

- Oppgave over bonitet med arealberegning og stående kubikkmasse av de deler av eiendommer som i vesentlig grad blir berørt av inngrepene.
- Opplysninger om de skader og ulemper for eiendommenes drift som anlegget antas å

ville volde.

- Oppgave over hus, hytter, naust, seterhus, og andre bygninger som vil bli berørt av anlegget.
- Ved oppdemming av vann beregnes arealet mellom HRV og HRV + 1 m. Boniteten av dette areal angis.
- I områder som antas å bli berørt foretas faglige utredninger om endring i grunnvannstanden og det gis overslag over områder med nedsatt dreneringsevne.
- Dyrket mark som berøres, beskrivelse av arealtilstand og agronomiske egenskaper.
- Utmarksbeite, med beskrivelse av beitekvalitet.
- Oversikt over dyrkbar mark i skog eller på annen grunn som blir berørt.

Et tiltaks konsekvenser på landbruksressursene følger av arealinngrep, barrierer, oppstyking i driftsenheter, forurensning og endring av vannressurser. Utredningene må sees i sammenheng med andre utredninger; landskap, naturmiljø, forurensninger, næringsliv og sysselsetting, befolkningsutvikling og boligbygging, utbyggingsmønster og transportsystem, og friluftsliv.

I beskrivelsen er det viktig å redegjøre for følgende:

- Hva slags og hvor store inn- og utmarksarealer forutsettes omdisponert?
- Hvilken grad og på hvilken måte forutsettes arealene omdisponert?
- Går arealer helt ut av produksjon?
- Må arealer båndlegges, slik at næringsmessig jord-og skogbruksvirksomhet må begrenses?
- Hvordan og i hvilken grad medfører tiltaket nye barrierer?
- Beiteforhold, flyttveier etc. og oppgave over reineiere og reinbeitedistrikter.

Det må angis et tidsperspektiv for båndleggingen og arealstatus etter dette.

8.2 Ferskvannsressurser inkludert grunnvann

Ferskvannsressurser omfatter ferskvann som ressurs for vannforsyning (drikkevann, jordvanning, industriprosessvann), fiske, bading, akvakultur og kraftproduksjon.

Formålet med delutredningen er å:

- utarbeide en beskrivelse av ferskvannsressursene i tiltaks- og influensområdet
- komme fram til eventuelle alternative løsninger, og utforming av tiltaket som tar hensyn til ferskvannsressursene
- utarbeide en beskrivelse av tiltakets konsekvenser
- komme fram til eventuelle avbøtende tiltak

Det må redgjøres for nåværende bruk av vannressursene dvs.:

- drikkevannsuttak fra overflatekilder og grunnvann,
- uttak til jordvanning, industriprosessvann,
- fiskeinteresser og akvakulturanlegg (kfr jakt, fiske, friluftsliv),
- interesser knyttet til bading og rekreasjon (kfr jakt, fiske, friluftsliv),
- opplysninger om eventuelle eksisterende kraftverk som får endret driftsvannføring eller må legges ned.

8.3 Marine ressurser

Formålet med delutredningen er å

- utarbeide en beskrivelse av marine ressurser i tiltaks og influensområdet,
- komme fram til eventuelle alternative løsninger og utforminger av tiltaket som også ivaretar hensynet til marine ressurser,
- utarbeide en beskrivelse av tiltakets konsekvenser,
- komme fram til eventuelle avbøtende tiltak.

Avgrensningen kan være vanskelig, men ved bygging av kraftverk med maksimal vannføring over 10 m³/s som har direkte eller nært utløp i sjøen og/eller hvor det søkes om overføringer som vesentlig berører avløp til fjordområder, skal virkningene klarlegges. Det kan forlanges nærmere opplysninger om ferskvannstilførselen til det aktuelle sjøområde og endringer i denne.

Marine områder med stor betydning i økologisk sammenheng er:

- hardbunn med rik og variert plantevekst (bl.a. tareskog),
- forekomster av sand og skjellsand,
- strandsoner,
- produktive delta og gruntvannsområder,
- hekke-, myte-, og overvintringsområder for sjøfugl,
- sjeldene eller særegne forekomster av dyr eller planter.

Dersom områder av stor betydning i næringssammenheng berøres eks. lokale gyte- og oppvekstområder, lokale fiskefelt, kaste- og låsettingsplasser, områder hvor det drives oppdrettsvirksomhet og områder med tareskog, skal det redgjøres for hvilke konsekvenser tiltaket medfører for dette. Det skal også redgjøres for hvordan og i hvilken grad tiltaket endrer strømforholdene, hvordan og i hvilken grad tiltaket endrer eventuelle isforhold og om vannkvaliteten endres.

8.4 Mineraler og masseforekomster

Mineraler og masseforekomster omfatter mineralske ressurser som er egnet til produksjon av metaller, industrimineraler samt byggeråstoffer. Begrepet omfatter forekomster i løs masse såvel som i fast fjell. For løsmasser i sjø; se Marine ressurser.

Formålet med delutredningen er å:

- utarbeide en beskrivelse av mineralske forekomster, herunder sand, grus og pukk i tiltaks- og influensområdet,
- komme fram til utforminger og løsninger på tiltaket som også ivaretar hensynet til forekomstene,
- utarbeide en beskrivelse av tiltakets konsekvenser,
- komme fram til avbøtende tiltak.

Mineralske forekomster, herunder sand, grus og pukk i tiltaks- og influensområdet beskrives verbalt og nedtegnes på kart. Tiltakets konsekvenser beskrives verbalt. Kilder, kontakt med fagmyndigheter og bruk av konsulenter må fremgå.

Tiltakshaver må klargjøre om det er verneverdige eller drivverdige forekomster i tiltaks- og influensområdet. I enkelte områder foreligger det kunnskap om forekomstene. Denne type informasjon finnes på temakart, kan fremskaffes ved kontakt med fagmyndigheter og/eller ved studie av berggrunnen.

Det må redegjøres for:

- type og kvalitet på forekomstene i tiltaks- og influensområdet,
- forekomstens størrelse (areal og volum),
- den totale ressurstilgangen i regionen.

9. Samfunn

Dette området skiller seg fra de to andre først og fremst ved at konsekvensene angår mennesker, forhold mellom mennesker og menneskeskapt institusjoner. Ambisjonsnivået mhp. utredninger av konsekvensene for samfunn må ta hensyn til at mennesker med samme

informasjon om fremtiden, vil velge å tilpasse seg på mange og forskjellige måter. Hva som er selvsagt eller positivt for noen, kan være uønsket eller urealistisk for andre.

Samfunn er her delt inn i enkelttemaene næringsliv og sysselsetting, befolkningsvekst og bosetting, tjenestetilbud og kommunal økonomi, utbyggingsmønstre og transportsystemer, sosiale forhold, helsemessige forhold og friluftsliv.

9.1 Næringsliv og sysselsetting

Næringsliv og sysselsetting omfatter all aktivitet, både privat og offentlig, som er organisert for produksjon av varer, tjenester og fortjeneste/velferd. I aktiviteten inngår frakt og omforming av råvarer til ferdig produkt, transport og formidling/salg av produktet/tjenesten med tilhørende anlegg, infrastruktur og personell/ arbeidskraft.

Formålet er å

- kartlegge/vurdere mulighetene for leveranser av varer og tjenester ved bygging og drift,
- redegjøre for behovet for arbeidskraft med ulike kvalifikasjoner og ressursene i det stedlige arbeidsmarkedet,
- vurdere endringer for lokalt næringsliv både direkte og i form av ringkonsekvenser,
- vurdere og presentere eventuelle muligheter for egnede avbøtende tiltak.

Konsekvensene bør tallfestes og presenteres i form av kommenterte tabeller som kan brukes i planlegging av virksomheten i private bedrifter (entreprenører, underleverandører mv.) og hos offentlige myndigheter (arbeidsmarkedsetat, skoleverk mv.).

9.2 Befolkningsutvikling og boligbygging

Befolkningsutvikling og boligbygging omfatter endringer i folketall og befolknings-sammensetning samt omfanget av og utviklingen i lokaliseringkommune og region. Det er spesielt viktig å være oppmerksom på eventuelle endringer som vil påvirke kommunenes tjenestetilbud (sammensetning og kapasitet) og tilrettelegging av tomteområder.

Det må redegjøres for kommunale/ fylkeskommunale målsettinger og/ eller planer som gir føringer for befolkningsutviklingen og boligbyggingen. Dette kan klargjøres ved kontakt med planetaten i kommunen/fylkeskommunen.

Store utbyggingstiltak, med stor, men relativt kortvarig bemanning i anleggsperioden, kan medføre belastninger på lokalsamfunnet. I slike tilfeller bør konsekvensutredningen drøfte hvordan utbyggingsfasen best kan organiseres, hvilke avbøtende tiltak som kan settes i verk, og hvordan overgangen mellom anleggsfase og driftsfase er tenkt gjennomført.

9.3 Tjenestetilbud og kommunal økonomi

Tjenestetilbud og kommunal økonomi dekker den service som tilbys befolkningen i området, enten den er produsert av private eller offentlige tjenesteprodusenter samt hvordan tiltaket påvirker kommunen(e)s fremtidige inntekter og utgifter.

Formålet er å:

- beskrive tilbudet av samfunnsservice i området og redegjøre for og evt. på hvilken måte tiltaket påvirker situasjonen,
- redegjøre for konsekvenser som påvirker kommunenes inntekter og utgifter samt beregne konsekvensene av dette,
- beskrive ev. avbøtende tiltak og deres antatte effekter.

Det må redegjøres for eksisterende kapasitetsutnyttelse mht. tjenestetilbudet og mulig behov for endringer. Dette kan klargjøres ved kontakt med kommunens sentraladministrasjon og lokale bransje/handelsforeninger.

Dersom tiltaket forutsetter eller medfører at lokaliseringkommunen(e) vil få stor nettinnflytting, vil kommunen(e)s økonomiske handlefrihet (finansieringsevne, rente- og avdragsbelastning etc) og tilgjengelig kapasitet i tjenestetilbudet være av stor betydning.

Hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for kommunal økonomi, hvilke krav det setter til privat og kommunal tjenesteyting og eventuelt til ny kommunal infrastruktur bør beskrives.

9.4 Sosiale forhold

Sosiale forhold omfatter alle faktorer som er av betydning for menneskers trivsel og livskvalitet.

Formålet er å:

- utarbeide en beskrivelse av sosiale forhold i det aktuelle området,
- utarbeide en beskrivelse av hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for de sosiale forhold,
- gjøre det mulig å presentere en tiltaksutforming som i størst mulig grad ivaretar de sosiale interesser lokalt og regionalt,
- presentere avbøtende tiltak som demper eventuelle negative konsekvenser på sosiale forhold.

Materialet presenteres som verbale oppsummeringer eventuelt med statistiske oversikter. Beskrivelsen må gis en form og et innhold som gjør at folk som blir berørt av tiltaket, kan kjenne seg igjen og gjøre seg opp en mening om hvordan endringene vil påvirke dem og deres livssituasjon.

Avgrensning av tiltakets influensområde vil avhenge av hvor langt man kan se at tiltaket har tydelige konsekvenser for sosiale forhold lokalt, regionalt eller nasjonalt. Vanligvis vil det være konsekvensene i kommune og region som det blir mest aktuelt å beskrive og forholde seg til.

For tiltak som kan ventes å få vesentlige konsekvenser for folks levkår og det sosiale nettverket i området, bør før-situasjonen beskrives. Funksjoner og tilbud som er viktige for folks levkår og trivsel er f.eks.: sosialt nettverk, boliger og bomiljø, arbeidsplasser, barneparker, barnehager, skoler, fritidssentra, eldresentra, idrettsanlegg, kulturaktiviteter, andre private og offentlige servicefunksjoner og tilbud i regi av frivillige organisasjoner.

Ved beskrivelsen av tiltakets sosiale konsekvenser bør det legges vekt på å få fram om tiltaket endrer etablerte sosiale forhold i området på en vesentlig måte og hvilken retning endringene vil kunne ta (f.eks. sosial uro, sterk befolkningstilvekst, endringer i samfunnsrytmen eller endret befolkningssammensetning).

Beskrivelsen bør også redegjøre for om behovet for eller tilgangen til offentlige sosialtjenester, servicefunksjoner og helsetjenester endres. Det bør også gå fram om det er behov for forebyggende tiltak eller oppbygging av beredskap, spesielt i forhold til ulykker eller akutte uhellssituasjoner. Det bør også gjøres rede for om tiltaket har vesentlige forskjellige egenskaper i anleggsfasen i forhold til driftsfasen.

9.5 Helsemessige forhold

Helse omhandler fysisk og psykisk velvære og trivsel, kroppslige sykdommer og plager, psykiske sykdommer eller plager, hygiene og sanitærforhold. Helsekader deles gjerne i tre kategorier: (1) kroppslige sykdommer eller plager, (2) psykiske sykdommer eller plager og (3) ulykker.

Formålet er å:

- utarbeide en beskrivelse av hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for de helsemessige forhold,
- gjøre det mulig å presentere en tiltaksutforming som i størst mulig grad ivaretar en helsemessig god standard lokalt og regionalt,
- presentere eventuelle avbøtende tiltak som demper eventuelle negative konsekvenser på helsemessige forhold.

Avgrensningen må sees i sammenheng med influensområdet for forurensning og sosiale forhold. Dersom tiltaket kan ventes å få (vesentlige) helsemessige konsekvenser, bør førsituasjonen i området beskrives på en slik måte at endringer i helse- og levekårsforhold kan påvises. Det er viktige helsemessige interesser knyttet til hvordan tiltaket er tenkt lokalisert i forhold til f.eks badeplasser, drikkevannskilder, jordbruksområder, leke- og oppholdssteder for barn, turveger, gang/sykkelveger og grøntstruktur. Spesielt er det viktig å ta hensyn til omgivelsenes bufferevne ved akutte uhellssituasjoner eller ulykker.

Det skal redgjøres for om tiltaket alene eller sider ved tiltaket kan, eller i samspill med andre faktorer, gi konsekvenser som kan skape helsemessige problemer, ulykker og sykdommer. Det er viktig å være oppmerksom på sammenhengen og samspillet mellom sosiale og helsemessige konsekvenser. Også eventuelle langtidskonsekvenser må vurderes. Selv om hver enkelt egenskap ved et utbyggingstiltak ikke har særlige helsemessige konsekvenser, er det viktig å få fram om tiltaket samlet sett, og sammen med bakgrunnsbelastninger som beskrives under andre konsekvenstema, kan gi helsemessige konsekvenser på noe lengre sikt.

Endringer i trafikkmønster og -belastning beskrives særlig omfanget og betydningen av tiltakets konsekvens for trafikkmiljøet på relevante strekninger (f eks. barns skoleveg).

9.6 Jakt, fiske og friluftsliv

Friluftsliv innebærer opphold og fysisk aktivitet i friluft med sikte på miljøforandring og naturopplevelse. Dette kapittel må sees i sammenheng med kap 5.1. og 5.2

Formålet er å:

- utarbeide en beskrivelse av friluftslivsmuligheter og aktiviteter i det aktuelle området,
- utarbeide en beskrivelse av hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for friluftsliv,
- gjøre det mulig å forme et tiltak som i størst mulig grad opprettholder lokale eller regionale/nasjonale muligheter for friluftsliv,
- presentere avbøtende tiltak som demper eventuelle negative konsekvenser i forhold til friluftsliv.

Jakt

Det skal innhentes opplysninger om utnyttelsen av viltforekomstene og rekreasjonsverdien forbundet med dette i de tilfeller hvor jakt spiller en betydelig rolle for hushold eller rekreasjonsøyemed. (kfr. Naturmiljø, plante- og dyreliv)

Fiske

Det gis opplysninger om :

Viktige fiskeplasser og andre tilrettelagte forhold, fisketrapper (bygde og planlagte), andre biotopjusterende- og kultiverende tiltak av noe omfang og hvorvidt det er etablerte fiskeoppdrettsanlegg i/ved vassdraget osv.

Opplysninger om organiseringen av fisket, bruken av fiskeressursene, herunder avkastning av fisket og utøvelsen av det, innhentes eventuelt ved brukerundersøkelser, fra offentlig statistikk og andre statistikker der slike er tilgjengelige.

Friluftsliv

Det bør redegjøres for forhold i området som kan tenkes å ha betydning for naturopplevelsen. Det vises til kapitlet om landskap, naturmiljø, kulturmiljø.

- naturkvaliteter (dyreliv, fugleliv, vegetasjon, geologi, landskapsformer,)
- kulturkvaliteter (kulturminner og kulturmiljøer,)
- landskapskvaliteter (landskapstyper, sjelden i nasjonal, regional og lokal målestokk, visuelle kvaliteter, variasjon, helhet, inntryksstyrke,)
- andre kvaliteter (stillhet, lukt, støy)

Ved beskrivelsen av egnetheten for friluftsliv skal det redgjøres for:

- tilgjengelighet (atkomst til området, fremkommelighet inne i området (helningsgrad)
- hvilke aktiviteter kan utøves (sommer/vinter)
- lokalisering
 - i forhold til befolkningssentra
 - i forhold til grøntstrukturen utenfor planområdet
 - størrelse og form på tiltaksområdet og tilgrensede områder egnet til friluftsmål

Influensområdet vil måtte omfatte hele friluftsområdet som tiltaket lokaliseres i/gjennom eller er

i nærheten av. Avgrensningen må sees i sammenheng med avgrensningen i kapitlet om Landskap, naturmiljø og kulturmiljø.

Det må redegjøres for dagens bruk av området, dvs:

- hvem bruker området? (aldersgrupper, folk fra nærmiljøet eller langveisfarende osv.) hvordan det brukes? (f.eks. rasting, bading, båtturer, fotturer, skiturer, lek, bærplukking, jakt, fiske, osv.)
- hvorfor det brukes? (opplevelsesmuligheter, bading, lek, trim, trening, turveg, osv.)
- om området er en del av atkomsten til et område av betydning for friluftsliv?
- om området er en del av et større friluftsområde?

Tiltakshaver må redegjøre for om tiltaks- og influensområdet er vernet eller sikret som friluftsområde i henhold til særlover eller regulert iht. plan- og bygningsloven (dvs. friluftsområder med planstatus), og om beliggenhet, f.eks. om området kan defineres som et tettstedsnært friluftsområde. Dette kan klargjøres ved kontakt med fagmyndighetene eller kommunen/fylkeskommunen.

Beskrivelsen bør klargjøre følgende:

- hvordan endrer tiltaket natur-, kulturmiljø og landskap (jf. kapittel 3.)?
- i hvilken grad medfører tiltaket endret bruk av området?
- vil fremtidig arealbruk føre til at dette området vil få større betydning som friluftslivsområde?
- hvilke brukergrupper blir berørt av tiltaket?

Det bør legges vekt på å beskrive fremtidige utviklingsmuligheter for friluftslivet i det aktuelle området (potensiale, fremtidig arealutvikling, tilrettelegging). Det er en fordel å bruke kart i egnede målestokker og skisser for å illustrere konsekvenser.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL VII. Søknader etter vassdragsreguleringsloven eller vassdragsloven for tiltak som ikke faller innenfor plan og bygningslovens kapittel VVI-a om konsekvensutredninger

	Side:
1. Generelt.....	1
2. Orientering til NVE.....	1
3. Utarbeiding av søknad	
3.1. Begrunnelse for tiltaket.....	1
3.2. Beskrivelse av tiltaket.....	2
3.3. Fordeler ved tiltaket.....	5
3.4. Om skader og ulemper - tiltakets virkninger.....	5

Søknader etter vassdragsreguleringsloven eller vassdragsloven for tiltak som ikke faller innenfor plan- og bygningslovens kapittel VII-a om konsekvensutredninger

1. Generelt

Plan- og bygningslovens bestemmelser i kapittel VII-a, slår fast at før gjennomføring av tiltak som kan ventes å få vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn, skal den som planlegger tiltaket legge fram melding og gjennomføre konsekvensutredninger. Hvilke tiltak det gjelder er nærmere forklart i del II foran.

Konsesjonsplikten iht. vassdragsreguleringsloven inntreer vanligvis ved regulering som gir en kraftøkning på minst 500 naturhesterkrefter. Da grensen for konsesjonsplikt ligger lavere enn grensen for meldeplikt, oppstår spørsmålet om det trengs egne retningslinjer og krav til søknader om regulering som gir mindre kraftøkning enn de som omfattes av KU-bestemmelsene. Det samme kan gjelde for kraftverk som ikke faller innenfor KU-bestemmelsene dersom søknad om bygging av slike verk behandles, og eventuell tillatelse blir gitt, iht. vassdragslovens §§ 104-106.

Det er en selvfølge at konsekvenser og vesentlige virkninger alltid skal utredes for alle konsesjonspliktige vassdragstiltak. Dette må også gjelde for de konsesjonspliktige tiltak som faller utenfor meldepliktgrensen iht. plan- og bygningsloven. Bortfallet av meldeplikten bør vanligvis tilsi en enklere og mindre tidkrevende planlegging og søknadsbehandling.

I det følgende behandles retningslinjer for denne type søknader. Sakstypen omfatter også opprusting og ombygging av eksisterende kraftverk og nye kraftverksreguleringer uten konsesjonsplikt etter vassdragsreguleringsloven. Det kan være korttidsreguleringer, dvs. døgn- og ukereguleringer, f.eks. inntaksmagasiner.

2. Orientering til NVE

Når planlegging settes i gang, i den hensikt å utarbeide en søknad, sendes en orientering om dette til NVE. Det stilles ingen formelle krav til denne orienteringen, men den må som et minimum inneholde en enkel beskrivelse av prosjektet og eventuelt status i forhold til Samlet Plan. For øvrig tas med kjente og relevante opplysninger om konsekvenser fra tidligere vurderinger, f.eks. i Samlet Plan. Før orienteringen forutsettes det en kontakt med bl.a. NVE for avklaring i forhold til mulige allmenne interesser, verneinteresser og kommuneplaner/fylkesplaner.

NVEs videre behandling vil avhenge av sakens type og omfang. NVE vil informere tiltakshaver om nødvendig søknadsbehandling, krav til søknad og behov for informasjon til distriktet m.v.

3. Utarbeiding av søknad

3.1. Begrunnelse for tiltaket

Det redegjøres kort for hvorfor tiltaket ønskes gjennomført. Det gis også en kortfattet beskrivelse av forventet utvikling for tiltakshaver dersom tiltaket ikke gjennomføres.

Eksempelvis kan tiltakshaver her, ut fra bedriftsøkonomiske prinsipper, redegjøre for sin virksomhet som kraftprodusent i energimarkedet og sitt syn på utviklingen i elektrisitetsforbruket. Tiltakets betydning for allerede etablerte anlegg i området kan være av interesse, likeledes om tiltakshaver har ervervet rettigheter eller foretatt andre investeringer.

Det skal opplyses om kraftbehovet og om søkeren har andre muligheter for dekning av kraftbehovet, dvs. ved eventuell utnyttelse av andre kraftkilder eller ved kjøp av kraft. Det skal også gis en vurdering av aktuelle energieffektiviseringstiltak i eget produksjonssystem.

3.2. Beskrivelse av tiltaket

3.2.1. Teknisk plan

Den tekniske plan skal beskrives med nødvendige oversiktskart, tegninger og beregninger. Så langt det er mulig skal alle inngrep som dammer, tunneltraseer, kanaler, bekkeinntak, anleggsveier, tipper, massetak, steinbrudd, tverrslag m.v., riggområder, taubaner, midlertidige og permanente kraftledninger og telekommunikasjonsanlegg tegnes inn på oversiktskart sammen med de stedsnavn som forekommer i søknaden.

Eksisterende kraftverk eller reguleringsanlegg og andre vesentlige inngrep som veier, kraftledninger etc. skal også inntegnes slik at det går klart fram hva som finnes av inngrep fra før. Det skal videre fremgå om, og hvordan, tiltaket eventuelt er endret i forhold til den beskrivelse som er gitt i orienteringen.

Dersom det finnes realistiske alternative adkomstmuligheter til de enkelte arbeidssteder skal disse omtales. Det skal angis hvilke anleggsveier og kraftledninger som planlegges opprettholdt etter at anlegget er satt i drift.

Størrelse og beliggenhet av nødvendige arealer som må eksproprieres for gjennomføring av tiltaket skal vises. Forholdet til rettighetshavere for øvrig beskrives.

Ved planlagte vassdragsreguleringer skal det opplyses om det har vært gitt alle eiere av nedenforliggende bruk og vannfall anledning til å ta del i foretagendet (jfr. § 9 i vassdragsreguleringsloven).

Det fremlegges resultater av nødvendige grunnundersøkelser av damsteder, tunneltraseer og andre større anleggssteder.

3.2.2. Hydrologiske grunnlagsdata

Planen skal inneholde opplysninger om hydrologiske data og beregninger. Midlere avløp og fordeling over året fra de enkelte delfelt, restfelt og tilsig til magasiner og overføringer oppgis i m³/s og mill. m³/år. De enkelte delfelt og restfelt tegnes opp på kart i passende målestokk og angis i km². Hydrologiske data baseres fortrinnsvis på årsserien 1931-1990. Der det ikke er mulig å framskaffe data for denne perioden ber vi om at valg av periode begrunnes. Isohydatkart som er brukt som grunnlag for beregningene vedlegges.

Det skal gis en oversikt over eksisterende målestasjoner med beliggenhet, varighet og kvalitet. Det bør brukes data fra minst en målestasjon i det aktuelle nedbørfeltet. Dersom det ikke eksisterer målestasjoner i feltet bør dette etableres så tidlig som mulig under planleggingen av tiltaket.

I tilfeller hvor det er særlige interesser tilstede, f.eks. betydelige fiskeinteresser, jordbruksinteresser o.l., skal det på et så tidlig tidspunkt som mulig sikres at viktige områder blir inkludert i måleopplegget og med tilstrekkelig oppløselighet i tids- og måleparametrene.

3.2.3. Vannførings- og vannstandsendringer, restvannføringer

Ut fra det driftsopplegg som ligger til grunn for magasin og/eller kraftverk skal det på representative eller spesielt viktige steder i vassdraget fremlegges data for:

- vannstands- og vannføringsvariasjoner uttrykt i kotehøyder og i m³/s;
- ekstremverdier i vannstand og vannføring og hyppighet og varighet av disse;
- vanndekket areal ved neddemming, tørrlegging av arealer og viktige elvestrekninger i normale og ekstreme år;
- analyse av restvannføring og vanndekket areal for alle berørte elvestrekninger i normale og ekstreme år. I tillegg til statistisk behandling på kurveform (100, 75, 50, 25 og 0 prosentiler) vises kurver for reelle år, f.eks. et "tørt", et "middels" og et "vått" år. Framstillingen skal gjøre det mulig å sammenligne forholdene før og etter gjennomføring av tiltaket.
- påregnelige feilmarginer i det benyttede hydrologiske materialet;

For at konsesjonsmyndighetene skal få tilstrekkelig vurderingsgrunnlag bør det redegjøres så detaljert som mulig for driften av anlegget. Eventuell korttidsregulering, "effektkjøring" m.v. klarlegges.

Utbyggerens forslag til minstevannføringer skal fremgå av kurvene og krafttap og kostnader ved alternative minstevannføringer angis.

3.2.4. Vanntemperaturendringer, isforhold

Der det ventes temperaturendringer som kan få betydning skal det legges fram vanntemperaturdata og foretas vurdering av de antatte fremtidige forhold. Det forsøkes klarlagt :

- forventet endring i vanntemperatur til forskjellige årstider;
- mulighet for mer eller mindre frostrøyk langs elver og vann;
- elvestrekninger der isproblemer vil bli større eller mindre enn før;
- områder både i ferskvann og fjordområder som tidligere var islagt, men som nå vil ligge åpne eller få svakere isdekke. Også eventuelle områder med omvendt problemstilling beskrives;

Dersom det ventes vesentlige endringer i ferskvannstilførsel til sjøområder (saltvann) kan det kreves fremlagt :

1. Månedlige verdier for den midlere ferskvannstilførsel til det aktuelle sjøområdet før regulering.
2. Data om den naturlige variasjon fra år til år i den midlere ferskvannstilførsel.
3. Månedlige verdier for den midlere ferskvannstilførsel etter reguleringen.
4. Oversikt over eventuelle korttidsvariasjoner i ferskvannstilførselen etter reguleringen, f.eks. variasjoner gjennom døgnet.

3.2.5. Flommer

Naturlige flommer i vassdraget beskrives sammen med en vurdering av tiltakets virkninger på de framtidige flomforholdene. Det skal redegjøres utførlig for hvor og hvordan flommer er planlagt avledet. Dersom det ikke søkes spesielt om andre ordninger, skal det legges til grunn for vurderingene at naturlig flomvannføring i hver enkelt vassdragsdel så vidt mulig ikke økes. Behovet og mulighetene for å bruke reguleringene til flomdemping skal gjøres rede for.

3.2.6 Grunnvann

Det må redegjøres for tiltakets virkninger for grunnvannet i de berørte nedbørfeltene. Faren for og virkningene av utilsiktet drenering av grunnvann og overflatevann som følge av tunnelbygging m.v. må vurderes.

3.2.7. Magasinvolument, magasinkart og fyllingsberegninger

For vann som søkes regulert skal det utarbeides magasinkart (dybdekart). I tillegg til magasinkartet skal det lages kurver som viser magasinvolument og neddemmet og/eller tørrlagt areal ved forskjellige kotehøyder.

For kartets koter gjelder :

ved målestokk	1 : 2.000, ekvidistanse	1,00 m
ved målestokk	1 : 5.000, "	2,00 m
ved målestokk	1 : 10.000, "	5,00 m

For store magasiner er det tilstrekkelig å utarbeide detaljerte dybdekart ned til 5 meter under laveste regulerte vannstand, for resten av magasinet vil det være tilstrekkelig med lavere nøyaktighet enn de angitte verdiene

Ut fra det driftsopplegg som ligger til grunn for reguleringen(e) skal det fremlegges fyllingsberegninger for magasinene. Beregningene fremstilles i kurveform for gunstigste, ugunstigste og midlere fyllingsår, alternativt 100, 75, 50, 25 og 0 prosentiler. Også enkelte spesielle, virkelige år bør vises.

3.2.8. Manøvreringsreglement

For reguleringsdammer og overføringer skal det settes opp et forslag til reglement for manøvreringen. Det skal gis en oversikt over hvilken tappestrategi man legger til grunn for søknaden. Det skal særlig redegjøres for mulige planer om effektkjøring.

Obligatorisk innhold i reglementet er en oversikt over magasinets eller magasinenes reguleringsgrenser, HRV og LRV, i kotehøyder fortrinnsvis referert til Statens Kartverks høydesystem. Dette gjelder også inntaksbasseng uten årsregulering. Eventuelt kan andre høydesystem godtas. Overførte nedbørfelt, og stedet de overføres til, angis i km².

Reglementet skal inneholde bestemmelser om hvordan det tenkes manøvrert ved flom. Dersom det ikke søkes spesielt om andre ordninger, skal det legges til grunn for vurderingene at naturlige flomvannføringer så vidt mulig ikke økes. Behovet og mulighetene for å bruke reguleringen til flomdemping skal vurderes.

Ut fra utbyggers vurdering av behovene skal manøvreringsreglementet også inneholde forslag til minstevannføring på aktuelle elvestrekninger. Eventuelle andre restriksjoner og begrensninger i manøvreringen kan foreslås i den utstrekning det synes nødvendig.

For øvrig inneholder manøvreringsreglementet en del standardbestemmelser som oppgis av NVE.

3.2.9. Elektriske anlegg og overføringsledninger

Det skal kort redegjøres for nødvendige elektriske høyspentanlegg og overføringsledninger som blir nødvendige for utbyggingen og hvilke traseer som er aktuelle for overføringsledningene. Det anbefales at man før utarbeidelse av søknaden tar kontakt med NVE for å avklare om eventuell søknad om konsesjon etter energiloven for de elektriske anleggene og linjetilknytning kan inkluderes i søknaden etter vassdragslovgivningen, eller om det skal sendes separat søknad.

Overføringsanlegg med 132 kV spenning eller høyere, og en lengde på mer enn 20 km, krever konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og søknad som behandles av NVE i henhold til lov av 29. juni 1990 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. Saksbehandlingen foregår samtidig og er koordinert med vassdragskonsesjonssaken. Det vises til egen veileder for utforming av meldinger og konsesjonssøknader for kraftledninger, NVE-publikasjon nr. 21-1991.

3.2.10. Installasjon

Installasjonen, aggregatstørrelse og turbintype, i kraftstasjoner og eventuelle pumpekraftstasjoner angis. Det skal redegjøres for installasjonens maksimale, minimale og optimale driftsvannføring. Dersom det ved utbyggingen gjøres tiltak med sikte på å øke installasjonen senere, skal det opplyses om dette i søknaden. Valg av installasjon skal begrunnes.

3.2.11. Kostnadsoverslag

En datert kostnadsoversikt i hovedposter og antatte årlige investeringer i byggeperioden utarbeides. Investeringsavgift tas med og renter beregnes etter Finansdepartementets bestemmelser.

3.2.12. Fremdriftsplan

Det skal utarbeides en fremdriftsplan med antatt byggetid for utbyggingen.

3.3. Fordeler ved tiltaket

3.3.1. Kraftproduksjon

Produksjonen (GWh) angis for hele prosjektet og for de enkelte deler for et midlere år, fortrinnsvis beregnet over årsserien 1931-1990.

Produksjonen angis som sommer- og vinterkraft. Vinterperioden regnes normalt å vare fra 01.10. til 30.04.

Det skal vedlegges en beregning av kraftøkningen i naturhestekrefter iht. vassdragsreguleringslovens § 3 og/eller industrikonsesjonslovens § 2.

3.3.2. Andre fordeler

Andre fordeler angis, som f.eks. flomdempende virkning i vassdraget, veiforbindelser og andre nyttevirksomheter av samfunnsmessig betydning.

3.4. Om skader og ulemper - tiltakets virkninger

De prinsipper som ligger til grunn for konsekvensutredninger i henhold til plan- og bygningsloven gjelder også her, men tiltakenes omfang vil vanligvis være mindre og

skadebildet har ofte mer lokal interesse. Det er derfor viktig i denne type saker at kravene tilpasses sakens størrelse og de lokale forhold.

Med referanse til de detaljerte bestemmelser, gitt for de store meldepliktige inngrep omtalt foran, settes her kun opp en liste over hva som ønskes beskrevet:

1. Beskrivelse av virkninger på naturverdier, herunder landskap, fisk og særlige verneinteresser
2. Beskrivelse av skader/ulempen for berørte brukerinteresser, herunder ferdsel, fiske og friluftsliv.
3. Beskrivelse av skader på vannforsyningsinteressene.
4. Beskrivelse av skade på faste kulturminner.
5. Beskrivelse av skader for jord- og skogmark.
6. Vurdering av flom- og erosjonsfare ved større reguleringer.
7. Avbøtende tiltak - forslag
8. Opplysning om vassdraget tidligere er regulert, og i tilfelle hvem som forestår reguleringen.

Ytterligere krav til opplysninger kan stilles av NVE som også kan gi faglig bistand i forbindelse med utredningen. Ved små tiltak og enkle inngrep godtas søkers egen beskrivelse av virkningene.

Fylkesmannens miljøvern avdeling, kommunen, fylkeskommunen/kulturetaten og fylkeslandbruksmyndighetene kan gi opplysninger og hjelp vedrørende beskrivelsene under pkt. 1 til 5.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL VIII. Søknad om ny konsesjon etter utløpt konsesjonstid

	Side:
1. Generelt.....	1
2. Utarbeiding av søknad.....	2
2.1. Tekniske anlegg.....	2
2.2. Hydrologiske grunnlagsdata.....	2
2.3. Vannstander og restvannføringer.....	2
2.4. Vanntemperatur, isforhold.....	2
2.5. Magasinvolum, magasinkart og fyllingsberegninger.....	3
2.6. Manøvreringsreglement.....	3
2.7. Kraftproduksjon - reguleringens lønnsomhet.....	4
2.8. Andre fordeler.....	4
2.9. Skader og ulemper - virkninger.....	4

Ny konsesjon etter utløpt konsesjonstid

1. Generelt

Ved utløpet av tidsbegrensede konsesjoner, etter femti eller seksti år, mister konsesjonæren formelt alle rettigheter og forpliktelser som i sin tid ble etablert i konsesjonen. Privatrettslige forhold, skjønnsavgjørelser, avtaler og overenskomster påvirkes ikke, med mindre de er gjort avhengige av konsesjonen.

Konsesjoner etter industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven gis med tidsbegrensning i de tilfelle der den private eierandel overstiger en tredjedel.

Utløpt konsesjon etter industrikonsesjonsloven innebærer samtidig hjemfall til staten av anleggene. Hvordan dette behandles tas ikke opp her.

Dersom konsesjonæren, ved en reguleringskonsesjons utløp, vil drive sine anlegg videre må han søke ny konsesjon i samme omfang som tidligere. Retningslinjer for slike søknader behandles nedenfor. Det tidligere rundskriv 36a fra NVE går dermed ut.

Når en vassdragregulering har virket over lang tid kan man si at det er etablert en slags ny "naturlig tilstand" og det kan ofte være vanskelig å sammenligne denne med de opprinnelige, naturlige forhold. For at konsesjonsmyndighetene skal kunne foreta en ny reell søknadsvurdering iht. vassdragsreguleringslovens § 8, må søknaden beskrive regulerings virkninger, eventuelt gjennom etterundersøkelser, i tråd med lovens intensjoner om slike opplysninger ved helt nye tiltak. Sammenligningsgrunnlaget vil snarere bli en tenkt situasjon der anleggene er nedlagt og fjernet, enn de opprinnelige naturlige forhold.

Selve søknadsbehandlingen skjer stort sett på samme måte som ved søknader om nye reguleringer. Dette betyr at konsesjonsmyndighetene står fritt til å gi konsesjon eller avslå søknaden, helt eller delvis. I de fleste tilfelle vil vurderingene først og fremst dreie seg om nye vilkår og en revisjon av manøvreringsreglementet.

Dersom det samtidig er aktuelt å gjøre vesentlige endringer i anlegget, f.eks. utvidelser, kan søknadsbehandlingen bli som for helt nye tiltak, og det kan også bli aktuelt med melding iht. plan- og bygningsloven.

Dersom en konsesjonær vil benytte seg av vassdragsreguleringslovens § 20a om ny konsesjon eller tilsagn om ny konsesjon for en periode på inntil femti år, avgjør konsesjonsmyndighetene fra sak til sak om, eller i hvilken grad, retningslinjene nedenfor skal gjøres gjeldende

Det anbefales at meldingssystemet etter PBL benyttes for å klarlegge virkningen av reguleringen og forslag til undersøkelser. Det forutsettes en forenklet meldingsform og KU siden inngrepene allerede eksisterer, jf del II. Det forutsettes at bruk av slik melding tas opp med NVE.

2. Utarbeiding av søknad

En søknad om fortsatt regulering etter utløpt konsesjonsperiode skal sendes NVE minst 5 år før utløp av konsesjonen og skal inneholde følgende:

2.1. Tekniske anlegg

1. Oversiktskart over de etablerte reguleringsanlegg og magasin.
2. Hoveddata for reguleringsanleggene, damstørrelse, type, overføringsanlegg m.v. Anleggenes tilstand, eventuelt opprustingsbehov med tilhørende kostnader angis.
3. Hoveddata og tilstand for tilhørende kraftverk med aggregatstørrelse og turbin type. Det skal redegjøres for installasjonens maksimale, minimale og optimale driftsvannføring.
4. Anleggsveier og andre fremtredende terrenginngrep for øvrig som har vært en følge av anleggsvirksomheten. Videre deres bruk og tilstand og innvirkning på allmenne interesser såvel som næringsinteresser.

2.2. Hydrologiske grunnlagsdata

Søknaden skal inneholde opplysninger om hydrologiske data og beregninger. Midlere avløp og fordeling over året fra de enkelte delfelt, restfelt og tilsig til magasiner og overføringer oppgis i m³/s og mill. m³/år. De enkelte delfelt og restfelt tegnes opp på kart i passende målestokk og angis i km². Hydrologiske data baseres fortrinnsvis på årsserien 1931-1990. Der det ikke er mulig å framskaffe data for denne perioden ber vi om at valg av periode begrunnes. Isohydatkart som er brukt som grunnlag for beregningene vedlegges.

Det skal gis en oversikt over eksisterende målestasjoner med beliggenhet, varighet og kvalitet. Det bør brukes data fra minst en målestasjon i det aktuelle nedbørfeltet.

2.3. Vannstander og restvannføringer

Ut fra driften i konsesjonsperioden skal det på representative eller spesielt viktige steder i vassdraget fremlegges data for:

- vannstands- og vannføringsvariasjoner uttrykt i kotehøyder og i m³/s;
- ekstremverdier i vannstand og vannføring og hyppighet og varighet av disse;
- vanndekket areal ved neddemming, tørrlegging av arealer og viktige elvestrekninger i normale og ekstreme år;
- analyse av restvannføring og vanndekket areal for berørte elvestrekninger i normale og ekstreme år.

Dersom det er aktuelt å endre bruken av reguleringen må det legges fram tilsvarende data for den planlagte tappestrategien.

2.4. Vanntemperaturer, isforhold

Der det har foregått temperaturendringer av betydning skal det om mulig legges fram vanntemperaturdata og en vurdering av forhold knyttet til dette. Det forsøkes klarlagt :

- endring i vanntemperatur til forskjellige årstider;

- mer eller mindre frostrøyk langs elver og vann;
- elvestrekninger der isproblemer er blitt større eller mindre enn før;
- områder både i ferskvann og fjordområder som tidligere var islagt, men som nå ligger åpne eller har fått svakere isdekke. Også eventuelle områder med omvendt problemstilling beskrives;

Der det har blitt vesentlige endringer i ferskvannstilførsel til sjøområder (saltvann) kan det kreves fremlagt :

1. Hvis mulig, data om den naturlige variasjon fra år til år i den midlere ferskvannstilførsel.
2. Månedlige verdier for den midlere ferskvannstilførsel til det aktuelle sjøområdet før og etter regulering.
3. Oversikt over eventuelle korttidsvariasjoner i ferskvannstilførselen etter reguleringen, f.eks. variasjoner gjennom døgnet.

2.5. Magasinvolument, magasinkart og fyllingsberegninger

For de regulerte vann skal det fremlegges magasinkart (dybdekart). I tillegg skal det lages kurver som viser magasinvolument og neddemmet og/eller tørrlagt areal ved forskjellige kotehøyder.

For kartets koter gjelder :

ved målestokk	1 : 2.000, ekvidistanse	1,00 m
ved målestokk	1 : 5.000, "	2,00 m
ved målestokk	1 : 10.000, "	5,00 m

For store magasiner er det tilstrekkelig å utarbeide detaljerte dybdekart ned til 5 meter under laveste regulerte vannstand, for resten av magasinet vil det være tilstrekkelig med lavere nøyaktighet enn de angitte verdiene

Ut fra driftsopplegget i den forløpne konsesjonsperiode skal det fremlegges fyllingsberegninger for magasinene. Beregningene fremstilles i kurveform for gunstigste, ugunstigste og midlere fyllingsår. Også enkelte spesielle, virkelige år bør vises. Dersom det er aktuelt å endre bruken av reguleringen må det legges fram tilsvarende data for den planlagte tappestrategien.

2.6. Manøvreringsreglement

For at konsesjonsmyndighetene skal få tilstrekkelig vurderingsgrunnlag bør det redegjøres så detaljert som mulig for driften av anlegget og hvordan manøvreringsreglementet er blitt praktisert. Eventuell korttidsregulering, "effektkjøring" m.v. klarlegges.

Obligatorisk innhold i reglementet er en oversikt over magasinets eller magasinenes reguleringsgrenser, HRV og LRV, i kotehøyder fortrinnsvis referert til Statens Kartverks høydesystem. Dette gjelder også inntaksbasseng uten årsregulering. Overførte nedbørfelt, og stedet de overføres til, angis i km².

Reglementet skal inneholde bestemmelser om hvordan det manøvreres ved flom. Behovet og mulighetene for å bruke reguleringen til flomdemping skal vurderes.

En vurdering av endret manøvrering av hensyn til andre brukerinteresser, og for å minske eventuelle skadevirkninger, skal foretas. Eventuelle endringer i manøvreringen foreslås i den utstrekning det synes nødvendig.

For øvrig inneholder nye manøvreringsreglement en del standardbestemmelser som oppgis av NVE.

2.7. Kraftproduksjon - reguleringens lønnsomhet

Produksjonen (GWh) angis for et midlere år, fortrinnsvis beregnet over årsserien 1931-1990.

Produksjonen angis som sommer- og vinterkraft. Vinterperioden regnes normalt å vare fra 01.10. til 30.04.

Reguleringens lønnsomhet ved inngangen til en ny konsesjonsperiode skal vurderes ut fra søkerens premisser, utsiktene i energimarkedet og utviklingen i elektrisitetsforbruket.

2.8. Andre fordeler

Andre fordeler angis, som f.eks: flomdempende virkning i vassdraget, veiforbindelser og andre nyttevirkinger av samfunnsmessig betydning.

2.9. Skader og ulemper - virkninger

Ut fra den klare forutsetning at alle anlegg er etablert og har virket i en lang tidsperiode blir oppgaven å beskrive forholdene slik de er når konsesjonen løper ut og hvordan utviklingen kan forventes i fremtiden. Det redegjøres for tilstanden under naturlige forhold i den grad det er mulig. Det anbefales å gjøre faglige undersøkelser innenfor viktige områder som klima, jord- og skogbruk, jakt og fiske, friluftsliv og turisme og forurensningsforhold.

Følgende liste kan være retningsgivende for å beskrive virkningene av en vassdragsregulering ved søknad om ny konsesjon:

1. Beskrivelse av virkninger på naturverdier, herunder landskap, fisk og særlige verneinteresser
2. Beskrivelse av skader/ulemper for berørte brukerinteresser, herunder ferdsel, fiske og friluftsliv.
3. Beskrivelse av skader på vannforsyningsinteressene.
4. Beskrivelse av skade på faste kulturminner.
5. Beskrivelse av skader for jord- og skogmark.
6. Vurdering av flom- og erosjonsfare.
7. Avbøtende tiltak - forslag

Ytterligere krav til opplysninger kan stilles av NVE som også kan gi faglig bistand i forbindelse med utredningen. Kulturmyndighetene og landbruksmyndighetene på kommunalt og fylkeskommunalt nivå kan gi opplysninger og hjelp vedrørende beskrivelsene under pkt. 4 og 5.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL IX. Revisjon av konsesjonsvilkår

Revisjon av konsesjonsvilkår

Revisjonsbestemmelser kom inn i vassdragsregulerings- (vrl) og ervervsloven (ikl) først i 1959, og revisjonstiden ble satt til 50 år. Følgelig er det bare konsesjoner som er gitt i 1959 og senere som har bestemmelser i vilkårene om revisjon etter 50 år. De første av disse konsesjonene vil kunne tas opp til revisjon i 2009.

Ved lovendring 19.06.1992, jfr Ot.prp. nr 50 (1991-92) ble revisjonsintervallet endret til 30 år, dvs at fra lovendringens ikrafttredelse er konsesjoner gitt med revisjonstid 30 år. Ved denne lovendringen ble det også fastsatt overgangsbestemmelser som bestemmer at alle konsesjoner etter vrl og ikl kan tas opp til revisjon når det er gått 50 år fra konsesjonens dato. Alle konsesjoner kan likevel tas opp til revisjon 30 år fra lovendringens ikrafttredelse. Tillatelser etter vassdragsloven omfattes ikke av revisjonsbestemmelsene.

Fram til 2009 er det bare aktuelt å forholde seg til overgangsbestemmelsene, og regne 50 år fra konsesjonsdatoen for å finne aktuelle konsesjoner som kan kreves revidert. Fra 2009 og til 2022 gjelder revisjonstidspunktet som er angitt i konsesjonene (vrl og ikl) gitt fra 1959 og utover til 1972. I år 2022 gjelder overgangsbestemmelsen om at alle konsesjoner kan revideres 30 år etter lovendringen, og medfører at alle konsesjoner gitt mellom 1972 og 1992 kan tas opp til revisjon. Fra 2022 og utover gjelder lovendringen med 30 års revisjonsintervall for konsesjoner gitt etter 19.06.1992. I samme vassdrag er det ofte gitt flere konsesjoner over tid med forskjellig revisjonstidspunkt. Det kan være hensiktsmessig å forskyve noen revisjoner utover i tid for få til en samlet revisjon for hele eller en større del av vassdraget. Når revisjon av vilkårene er vurdert eller foretatt vil det være 30 år til neste revisjonsmulighet.

Manøvreringsreglement er en del av vilkårene, og omfattes også av revisjonsadgangen. Behandlingen blir da etter vrl § 12 nr 12.

Det er ikke innført noen varslingsplikt for inntrådt revisjonsadgang. En slik ordning vil ikke bli innført før i 2008-09. Det er ikke laget noen fullstendig oversikt over alle konsesjoner og deres revisjonstidspunkter, men slike oversikter kan skaffes for begrensede områder på forespørsel. Kommuner og kraftselskaper skal ha fått kopi av alle gitte konsesjoner i sitt område, forøvrig er konsesjoner med konsesjonsdato oppgitt på oversikter over konsesjonsavgifter og konsesjonskraft som sendes kommunene.

Revisjonsadgangen gjelder ikke for tidsbegrensede konsesjoner. Slike konsesjoner vil likevel være gjenstand for nyvurdering når konsesjonen løper ut og det søkes ny konsesjon.

Konsesjonæren kan når som helst i konsesjonsperioden søke om å få vilkårene revidert.

De fleste manøvreringsreglementer inneholder en bestemmelse om at konsesjonsmyndigheten når som helst kan fastsette nødvendige endringer dersom det viser seg at manøvreringen medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser. Grunnlaget for slike endringer vil kun være alvorlige virkninger som ikke har vært vurdert på konsesjonstidspunktet.

Revisjonsadgangen gir primært muligheter for å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som er oppstått som følge av utbyggingene, men ved revisjon vil også vilkårene generelt bli modernisert og uaktuelle vilkår vil bli slettet.

Konsesjonsvilkårene regulerer forholdet mellom konsesjonæren og de almene interesser, og det er dette forholdet som er grunnlag for revisjon. Rene private interesser omfattes ikke av vilkårene og gir dermed ikke grunneiere og andre som representerer private interesser grunnlag for å kreve revisjon av konsesjonsvilkår. Det er organisasjoner, ikke-statlige myndigheter og andre som representerer almene interesser kan kreve revisjon av vilkårene.

NVE ser helst at slikt krav fremmes og koordineres gjennom kommunene. Inntil videre legger vi opp til følgende rutiner:

- Representanter for almene interesser påpeker og begrunner behov for endringer overfor NVE.
- NVE ber konsesjonæren kommentere påpekte behov for endringer.
- NVE avgjør etter en skjønnsmessig vurdering om revisjonssak startes.
- NVE avgjør hvilke utredninger som er nødvendige å utføre for å vurdere konkrete endringer.
- NVE sender utredninger og forslag til endringer på høring til berørte parter.
- NVE vurderer uttalelsene og avgir innstilling til OED om evt endring av vilkår, evt med forslag til nye vilkår.
- OED evt regjeringen avgjør revisjonen.

NVE - Veileder nr 1/98

DEL X. Behandling av mikro-/minikraftverk

NVE-V-notat 21/97 om NVEs policy ved behandling av mikro-/minikraftverk, datert 21.05.97.

Behandling av mikro-/minikraftverk i NVE (jf NVE V-notat 21/97)

NVE bruker betegnelsen mikrokraftverk på kraftstasjoner med installasjon under 100 kW, minikraftverk med installasjon fra 100 kW til 1 000 kW mens stasjoner med installasjon fra 1 000 kW til 10 000 kW betegnes som småkraftverk. Med tanke på konsesjonsplikt har imidlertid disse grensene ingen betydning.

Hjemler for behandling

Behandling av mikro-/minikraftverksaker vil normalt skje etter reglene i lov av 15. mars 1940 nr. 3 om vassdragene (vassdragsloven). Vi forutsetter da at det ikke finner sted overføring eller regulering av vannføring over året som utvirker mer enn 500 nat.hk. I så fall skal saken behandles etter lov av 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven). I utgangspunktet er alle tilleggsreguleringer og overføringer av vann, konsesjonspliktig etter vassdragsreguleringsloven.

Vi refererer her de mest relevante paragrafene i vassdragsloven:

§104, pkt 2

"Uten tillatelse av Kongen må det ikke iverksettes noe vassdragstiltak som kan ventes å medføre skade eller ulempe av noen betydning for almene interesser."

§105

"Uten tillatelse av Kongen må det ikke iverksettes noe vassdragstiltak som kan ventes å medføre at dyrket eller dyrkbar jord eller naturlig eng, skog, torvmyr eller beitemark settes under vatn eller på annen måte ødelegges i så stor utstrekning at det etter forholdene på stedet må anses skadelig for allmenne interesser."

§106, pkt 1

"Tillatelse etter § 104, punkt 2-4, og §105 kan bare gis når det antas at tiltaket medfører slik nytte for samfunnet at skaden for de offentlige eller almene interesser mer enn oppveies."

§111, pkt. 2

"Tillatelse etter § 104 eller 105 kreves ikke til gjenoppbygging av lovlig bestående anlegg på omtrent samme sted, når arbeidet påbegynnes innen en frist av 2 år, fullføres med rimelig hurtighet og ikke medfører ugunstigere forhold for offentlige eller almene interesser enn det eldre anlegg."

§114, pkt 3

"Hvis noen setter i verk et vassdragstiltak uten hjemmel i skjønn etter § 112, punkt 2, eller § 113, punkt 1, eller uten hjemmel i tillatelse etter § 104, punkt 2-4, eller § 105, plikter han etter krav fra departementet eller noen annen som hadde kunnet forlange skjønn etter § 112, punkt 2, å bringe forholdet i lovlig orden, hvis det viser seg at tiltaket er i strid med det som er fastsatt i skjønnet eller tillatelsen eller i strid med noen av reglene i §§ 104, 105 og 108, punkt 4. Hvis tiltaket er godkjent etter § 109, jfr. § 110, punkt 3, uten forbehold om skjønn etter § 112, punkt 2, jfr. § 108, punkt 4, kan slikt krav ikke bygges bare på regelen i § 108, punkt 4."

Alle tillatelser til kraftutbygging etter vassdragsloven gis av regjeringen gjennom "Kgl. res." etter forutgående konsesjonsbehandling og innstilling fra NVE til Olje- og energidepartementet (OED).

Når det dreier seg om vassdrag som er vernet mot kraftutbygging i Verneplan for vassdrag, gjelder de samme lover og bestemmelser. Det som er spesielt for vernede vassdrag er at Stortinget gjennom behandling av verneplanene har gitt instruks til regjeringen om at det ikke skal gis tillatelse (etter vassdragsloven, vassdragsreguleringsloven eller industrikonsesjonsloven) til ny kraftutbygging i vernede vassdrag. Dette temaet ble spesielt utdypet i forbindelse med Verneplan IV og vi refererer de mest sentrale avsnittene fra kapittel 5 i St.prp. nr. 118 (1991-92) om Verneplan IV for vassdrag:

"Verneplanen får bare konsekvenser for tiltak som krever konsesjon. Dersom utnyttning av et fall ikke krever reguleringer og heller ikke volder skade eller ulempe for andre private eller berører allmenne interesser, kreves det ikke konsesjon, jfr. vassdragsloven §§ 104 og 105. Dette gjelder også for vernede vassdrag."

"Det kreves konsesjon etter vassdragsloven §§ 104-106 dersom "almene interesser" blir berørt. Som det fremgår av Verneplan III legger konsesjonsmyndighetene til grunn en strengere fortolkning av vassdragsloven §§ 104-106 i vernede vassdrag."

"Olje- og energidepartementet mener derfor at det nå er grunnlag for å åpne muligheten til å gi konsesjon etter vassdragsloven i forbindelse med opprusting av kraftverk selv om kraftverket ligger i et vernet vassdrag. Det forutsettes at det ikke skal være omfattende tiltak. I tillegg til de rene opprustninger kan det være tale om begrenset heving av overvann/senking av undervann, eventuelt sammen med en økning av maskininstallasjon/slukeevne. Det vil i alle tilfeller være en forutsetning at en slik opprustning ikke berører verdier som ligger til grunn for vernevedtaket, og at fordelene av tiltaket vil være større enn ulempene for de allmenne interesser."

En avgjørelse av NVE om konsesjonsplikt etter vassdragsloven §§ 104 - 106, er en opplysning om saksbehandling. Den har ikke rettslig status som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2, og kan derfor ikke påklages.

Tiltak i vassdrag med særlig virkning for fiskeressursene kan også kreves behandlet etter bestemmelsene i lov av 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv (laksefiskloven). Her er avgjørelsesmyndighet tillagt fylkesmannen. Dersom slike saker behandles etter vassdragsloven (eller vassdragsreguleringsloven) skal de ikke behandles etter laksefiskloven, jf. § 7, femte ledd.

Dersom utbygger må erverve fallrettigheter og en hensiktsmessig utbygging av fallet kan utvirke mer enn 1000 nat.hk. må det også søkes konsesjon etter lov av 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom (industrikonsesjonsloven). I et slikt tilfelle vil også falleiere som danner et AS, eller annet selskap med begrenset ansvar, måtte ha ervervskonsesjon. Når det gjelder leie av fallrettigheter, kan private (personer eller selskap) få tillatelse (bruksrettskonsesjon) til dette bare når fallet tilhører stat, kommune eller fylke, ikke når fallet eies av andre private, jf § 5.

Skal det installeres elektriske anlegg med spenning over 1 000 volt vekselstrøm/1 500 volt likestrøm er det også nødvendig med tillatelse etter lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetting og fordeling av energi m.m. (energiloven).

Prosjekter med årlig produksjon på 5 GWh eller over, eller installert effekt på 1 000 kW eller over, skal klareres i forhold til Samlet plan for vassdrag (SP), en plan som rangerer kraftprosjekter over 1 MW/5 GWh i to kategorier for konsesjonsbehandling. Henvendelser om SP-behandling sendes NVE og plassering i SP gjøres av Direktoratet for naturforvaltning i samråd med NVE. Hvis DN og NVE ikke blir enige, skal DN bringe saken inn for Miljøvern-departementet, som tar avgjørelse i samråd med OED. For prosjekter som nevnt i første setning i ikke-vernede vassdrag tas det ikke standpunkt til konsesjonsplikten før forholdet til SP er avklart. Prosjekter i vernede vassdrag skal ikke vurderes i SP.

NVEs saksbehandling

Det er i prinsippet ingen forskjell i behandlingsprosedyren for større kraftverk og mikro-/mini-kraftverk. All kraftutbygging som ikke er konsesjonspliktig iht vassdragsreguleringsloven skal vurderes av NVE iht. vassdragsloven §§ 104 - 106. Dette gjøres etter at fylkesmannen har uttalt seg om de allmenne interessene.

Utbygging i vernede vassdrag behandles ellers etter samme rutiner som andre kraftverk-saker, men de allmenne interessene skal vurderes strengere og med særlig hensyn på vernekriteriene. Dette betyr at det skal mindre til for å utløse konsesjonsplikt i et vernet enn i et ikke-vernet vassdrag.

NVE har i et rundskriv (V-notat nr. 26/96) til bl.a. alle fylkesmenn og kommuner, innskjerpet at alle saker om mini-/mikrokraftverk skal vurderes av NVE da det ble klart at det i lokalforvaltningen var mangelfull kunnskap om saksgangen. I notatet ble vår prosedyre for behandling av denne type saker kort beskrevet. Denne prosedyren er også tatt inn i NVE Publikasjon nr 05 1993 rev C. Det står bl.a. at skriftlig redgjørelse skal sendes samtidig til NVE - Vassdragsavdelingen, NVEs regionkontor, fylkesmannen og aktuell kommune. Vi vil presisere at ved å sende sakene samtidig til involverte instanser, vil søkeren kunne spare tid.

For å forenkle prosessen og sikre at NVE får nødvendige data, har vi utarbeidet vedlagte skjema som tiltakshaver skal benytte. Av dette går det fram hvilke opplysninger vassdragsmyndighetene trenger for å kunne vurdere konsesjonsplikten.

I denne fasen av saksbehandlingen er det NVEs regionkontor som koordinerer saksbehandlingen mot tiltakshaver, fylkesmann og evt. kommune. Regionkontoret har ansvar for å sjekke at nødvendig dokumentasjon fra søker foreligger og ev. be om tilleggsopplysninger. Dersom andre av høringspartene ønsker tilleggsopplysninger, tas dette opp gjennom regionkontoret.

Regionkontoret vurderer i første rekke de landskapsmessige og vassdragstekniske løsningene og uheldige virkninger av planene mhp konsesjonsplikt og foretar en befaring hvis det er nødvendig, ev. sammen med en representant fra NVE sentralt. Befaringer bør fortrinnsvis samordnes med fylkesmannen.

Dersom et prosjekt i vernet vassdrag blir vurdert som "konsesjonspliktig", noe som i praksis betyr avslag, skal området være befart på forhånd, dersom det ikke er helt åpenbare grunner til avslag.

Et kraftverk skal ikke bygges uten at NVE har vurdert konsesjonsplikten. Har dette likevel skjedd, skal utbyggingen vurderes og ev. konsesjonsbehandles i ettertid. Det kan da enten gjennom tillatelse eller i medhold av § 114, pkt 3, pålegges å hhv endre utbyggingen eller rive anlegget. Dette siste er særlig aktuelt i vernet vassdrag. Kraftverket skal ikke kunne drives mens det er under saksbehandling.

Selv om et prosjekt ikke er konsesjonspliktig etter vassdragsloven, gjelder bl.a. reglene for sikker bygging etter § 8, vedlikehold etter § 115 og reglene om nedlegging og opprydding i vassdrag ved en senere nedlegging av kraftverket, jfr. § 116. Dessuten gjelder "Forskrifter for tilsyn med anlegg i vassdrag".

Vassdragstiltak skal vurderes av kommunen iht planbestemmelsene i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77. Bygging av mikro-/minikraftverk i LNF-områder krever normalt dispensasjon fra arealbestemmelsene i kommuneplanen dersom kraftverket er tilknyttet el-nett, og kraften ikke i sin helhet går til eget forbruk. Prosjekter som ikke er konsesjonspliktige etter vassdragsloven, skal dessuten vurderes iht byggesaksbestemmelsene. Vi gjør oppmerksom på at det vedlagte søknadsskjema ikke erstatter de nødvendige søknadsskjemaene etter kommunens regelverk.

NVEs vurdering

NVEs vurdering skal munne ut i en avgjørelse om den videre saksgang for prosjektet, dvs om utbyggingen er konsesjonspliktig etter vassdragsloven eller om den ikke er det. I og med den sammenkoplingen som er mellom vassdragsloven og laksefiskloven, ber vi fylkesmannen i sin uttalelse også om å vurdere forholdet til denne loven. Dersom fylkesmannen vurderer det slik at de allmenne (fiske-)interessene er berørt i så stor grad at tillatelse etter laksefiskloven må nektes, vil dette som oftest være en indikasjon på at prosjektet må konsesjonsbehandles etter vassdragsloven. Ved en avgjørelse om videre saksgang bør derfor også forholdet til laksefiskloven være avklart.

Ikke-vernede vassdrag

NVE skal vurdere konsesjonsplikten opp mot allmenne interesser, dvs om og i hvilken grad de allmenne interessene blir skadet av tiltaket. Med allmenne interesser menes i første rekke natur- og miljøinteresser (naturvern, vilt, fisk, friluftsliv, mv), kulturinteresser og allmenne landbruksinteresser. Her er vurderingene fra fylkesmannen og evt. fra kommunen et viktig beslutningsgrunnlag, i tillegg til NVEs egne faglige vurderinger.

NVE har også ansvar for å se til at energiresursene utnyttes på en for samfunnet riktig måte. Dette gjelder såvel mikro-/minikraftverk som større prosjekter. Ikke minst av hensyn til en slik samfunnsmessig totalvurdering av energiresursutnyttelse, har Stortinget vedtatt SP som er med på å gi myndighetene kontroll med utnyttelsen av kraftressursene i landet. Det er viktig å påse at mikro-/minikraftverk ikke legger hindringer i veien for utbygging av SP-prosjekter. Særlig viktig er dette for prosjekter i kategori I, men også prosjekter i kategori II er ment å kunne bidra til kraftoppdekningen i fremtiden. I en konsesjonsbehandling vil hensynet til SP og ressursutnyttelsen bli tillagt vesentlig vekt. Vi vil derfor oppfordre tiltakshaver til en planlegging som i størst mulig grad ivaretar samfunnsmessige hensyn. I alminnelighet vil utbyggeren være tjent med å utnytte ressursen best mulig. Dersom fallrettigheter, egen økonomi eller andre hensyn fører til at så ikke skjer, vil NVE forsøke å påvirke til en bedre utnyttelse.

Dersom utbyggingsstørrelsen åpenbart er valgt i den hensikt å unngå offentlig behandling ev. offentlige avgifter, vil NVE ta dette med i sin vurdering. Vi tenker da særlig på prosjekter på grensen til SP-behandling (1 MW/5GWh) og grensen for el-avgift (generatorstørrelse 100 kVA).

Følgende prinsipper følges:

- Avgjørelse om konsesjonsplikt skal alltid begrunnes ut fra de konkrete virkningene for de allmenne interessene i det enkelte tilfelle.
- Det enkelte prosjekt vurderes individuelt ut fra situasjonen på vurderingstidspunktet.
- Vurderinger etter vassdragsloven og laksefiskloven må koordineres slik som nevnt foran.
- Følgende tilfeller er vanligvis indikasjon på at allmenne interesser er berørt i en slik grad at konsesjonsplikt utløses:
 - ved overføringer av vann/bekker,
 - dersom det ligger an til vilkår om minstevannføring som skal etterkontrolleres,
 - dersom konsekvensene er uoversiktlige og det er behov for videre utredninger,
 - ved reguleringer ut over naturlige årsvariasjoner eller
 - der konsekvensene åpenbart synes å være så store at det kan være aktuelt å nekte tillatelse (en utbygging kan bare nektes ved avslag på en søknad).

Vernede vassdrag

Hovedregelen er at det ikke skal bygges kraftverk i vernede vassdrag!

De vernede vassdragene er i første rekke vernet mot kraftutbygging, og det er derfor ikke forutsatt noen nevneverdig utbygging av mikro-/minikraftverk i disse vassdragene. Stortinget har vedtatt at dette skal ivaretas gjennom det eksisterende lovverket, og at det ikke skal gis konsesjon etter vassdragslovgivingen til nye kraftverk i vernede vassdrag. Det betyr at NVE skal vurdere konsesjonsplikten for prosjekter i vernede vassdrag opp mot de allmenne hensyn og legge spesielt vekt på vernekriteriene som lå til grunn for vernet. Det er også forutsatt at det skal legges en restriktiv fortolkning av vassdragslovens bestemmelser til grunn for en slik vurdering. Men det er altså ikke utelukket at det unntaksvis kan finnes kraftprosjekter med så små virkninger at de kan aksepteres også i vernede vassdrag.

Vernekriteriene er ofte bare generelt beskrevet i vernevedtakene, spesielt i Verneplan I og II er beskrivelsen mangelfull. Det kan derfor være vanskelig å vurdere om verneverdiene blir berørt. Det pågår fortiden arbeid med å fremskaffe dokumentasjon for verneverdier gjennom prosjektet "Dokumentasjon av verneverdier i verna vassdrag" noe som kan avhjelpe denne mangelen.

Vassdragsloven og forvaltningsloven forutsetter behandling av sakene etter hvert som de kommer inn. Dette kan innebære at selv om én får bygge uten konsesjon, kan den neste bli nektet selv om inngrepet isolert sett ikke er større.

For tiden er det meget stor pågang for bygging av mikro-/minikraftverk, også i vernede vassdrag. Dersom ikke NVE legger seg på en meget restriktiv linje i disse sakene, vil vi på få år kunne risikere at det bygges en rekke mindre kraftverk i de vernede vassdragene, kraftverk som i sum har minst like stor virkning som ett større. Dermed kan Stortingets forutsetninger for vernet være brutt.

Slik lovverket er i dag vil NVE måtte vurdere hvert enkelt mikro-/minikraftverk som eget prosjekt. Vi vil legge en streng fortolkning av vassdragsloven til grunn, men vi er avhengig av at de instanser som gir oss råd også følger denne linjen. De senere årene har vi fått "Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag", og "Differensiert forvaltning" som hjelpemidler for våre vurderinger, men det vil ennå ta en god del tid før dette er operativt i de fleste vassdrag. Hvis det er utarbeidet planer for differensiert forvaltning for det konkrete vassdraget i samsvar med Rikspolitiske retningslinjer, vil disse være retningsgivende ved vurdering av allmenne interesser.

Når det gjelder opprusting/utvidelse av eksisterende kraftverk i vernede vassdrag er situasjonen noe enklere. Det kan gis konsesjon til opprusting av eksisterende kraftverk der det kan være tale om begrenset heving av overvann/senking av undervann, eventuelt sammen med en økning av maskininstallasjon/slukeevne. Det er imidlertid en klar forutsetning at verneverdiene ikke skal reduseres, og at fordelene ved tiltaket skal være større enn skader og ulemper for øvrige allmenne interesser.

Enhver økning av eksisterende reguleringsmagasin, er konsesjonspliktig etter vassdragsreguleringsloven og er dermed ikke mulig å gjennomføre i et vernet vassdrag. Tilsvarende vil endret bruk av et eksisterende magasin vanligvis være konsesjonspliktig etter vassdragsloven.

Dersom et nytt prosjekt i et vernet vassdrag vurderes konsesjonspliktig, kan utbyggingen ikke gjennomføres.

I tillegg til prinsippene som følges for ikke-vernede vassdrag, legges følgende prinsipper til

grunn for vurdering av konsesjonsplikt i vernede vassdrag:

- Hvis det er utarbeidet planer for differensiert forvaltning for det konkrete vassdraget, i samsvar med Rikspolitiske retningslinjer, skal disse være retningsgivende ved vurdering av allmenne interesser.
- Det må anses som et hovedkriterium at vannføringen i et vernet vassdrag skal være så naturlig som mulig. Et ev. kraftverk bør derfor normalt bare utnytte en mindre del av vannføringen. Det er ikke gitt at prosjektet er akseptabelt bare man tilpasser slukeevnen. Hovedregelen er fortsatt at vernede vassdrag ikke skal nyttes til kraftutbygging.
- Det er uakseptabelt helt å tørrlegge vassdraget til tider da det normalt er vannføring. Som regel bør en viss vannføring slippes forbi inntaket. Dette må sikres på en slik måte at en ikke er avhengig av manøvrering.
- Lovlig bestående kraftverk som har vært ute av drift mindre enn 2 år, kan gjenoppbygges til det omfang det hadde på det tidspunktet det ble tatt ut av drift.
- Kraftverk som var i drift på vernetidspunktet, men som har vært ute av drift over 2 år, kan ev. få konsesjon til gjenoppbygging til det omfang det hadde på vernetidspunktet, ev. få tillatelse til opprusting av mindre omfang, jf. ovenfor. Under konsesjonsbehandlingen kan det da vurderes om det bør tillates gjenoppbyggd avhengig av hvor lenge det har vært ute av drift, om forholdene har tilpasset seg ol.
- Andre tilfeller vil bli betraktet på linje med nye utbygginger. Det kan være gjenoppbygging av kraftstasjoner som var nedlagt på vernetidspunktet eller utnyttelse av vassdragsanlegg brukt til andre formål, så som mølle, vannverk, fløtingsdammer o.l. Disse må vurderes spesielt ut fra bl.a. status på gjenværende anlegg. Det finnes mange gamle vassdragsanlegg (dammer) som kan tas i bruk, spesielt gamle fløtings- og mølleanlegg. Det kan være vanskelig å vurdere disse, særlig i forhold til videre forfall eller istandsetting.

Videre behandling

Konklusjonen på NVEs vurdering vil være at et prosjekt er konsesjonspliktig eller ikke konsesjonspliktig etter vassdragslovens bestemmelser.

Et mellomalternativ kan være at vi mener prosjektet ikke er konsesjonspliktig når visse begrensninger eller forutsetninger er oppfylt. Dette vil være forutsetninger som skal være oppfylt når anlegget er bygget, og som normalt ikke trenger jevnlig kontroll eller oppfølging i driftsfasen.

Slike forutsetninger vil kunne være:

- Sikring av en viss vannføring i elveløpet gjennom selvregulering, altså ikke gjennom manøvrering. Inntaket må konstrueres slik at det ikke kan tas vann inn til kraftstasjonen før det går en viss mengde vann forbi inntaket. Behovet for en slik minstevannføring må begrunnes.
- Fysiske hindringer slik at et vann ikke kan tappes under en viss vannstand, ved hjelp av en terskel e.l.
- Krav til landskapsmessig utforming, bygningsarkitektur, nedgraving av rør/kraftlinjer, opprydding, etc som NVE godkjenner o.l.

Etter vassdragsloven § 115 vil det være muligheter for vanlig kontroll når det gjelder vedlikehold, selv om det ikke foreligger konsesjon med vilkår.

Forutsetninger som krever manøvrering, og som må kunne følges opp med direkte periodisk kontroll skal følge som vilkår ved en konsesjon.

Når det gjelder krav om å beholde alminnelig lavvassføring eller større minstevannføringer, skal det etter vår vurdering ifølge dagens lovverk kunne grunngis et behov og ikke innføres som et prinsipp. Men finnes det grunner for det, vil det kreves.

For utfyllende opplysninger bl.a. om plan- og bygningsloven og laksefiskloven viser vi til felles retningslinjer fra NVE og DN om mikro-/minikraftverk i vernede vassdrag.

Vedlegg

Skjema: Bygging av kraftverk - Opplysninger for vurdering av konsesjonsplikt

NVE - Veileder nr 1/98

VEDLEGG

- Vedlegg 1 Sjekkliste for melding**
- Vedlegg 2 KU-forskriftens § 4**
- Vedlegg 3 Forkortelser, ord og uttrykk**

VEDLEGG 1 - Sjekkliste for melding

Nedenfor følger en sjekkliste som består av en rekke spørsmål knyttet til ulike virkningstema (deltema) som sorterer under hovedtemaene miljø, naturressurser og samfunn. Når spørsmålene innefor et tema besvares med ja eller kanskje, skal temaet behandles i meldingen. Både anleggsfasen og driftsfasen vurderes.

1. MILJØ

(Landskap, naturmiljø og kulturmiljø)

Landskap:

Vil tiltaket påvirke landskapsområder beskyttet gjennom lover og retningslinjer?

Vil tiltaket påvirke viktige fysiske former i landskapet f.eks fjell, åser, daler, fjorder, vassdrag, fosser, stryk, veier, jernbane, bebyggelsesmønstre?

Vil tiltaket være synlig fra viktige betrakningspunkter?

Naturmiljø

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke spesielt sårbare naturområder (større naturområder, våtmark, myrer, vassdrag, sjøområder, strandsoner) eller nøkkelområder for planter- og dyr?

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke truede, sårbare, eller sjeldne plante- og dyrearter?

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke vernede eller verneverdige naturområder eller vernede/fredede plante- og dyrearter?

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke økologiske sammenhenger?

Vil tiltaket direkte eller indirekte endre antall plante- og dyrearter?

Kulturmiljø og kulturminner

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke kulturminner eller kulturmiljøer som er fredet iht kulturminneloven eller regulert til spesialområde med formål bevaring?

Vil tiltaket direkte eller indirekte berøre kjente eller ikke kjente automatisk fredete kulturminner eller kulturminner under vann?

2. FORURENSNING

Utslipp

Fører tiltaket til utslipp til vann, direkte eller indirekte?

Kan tiltaket medføre forurensning av drikkevannskilder?

Medfører utslippet noen form for helserisiko?

Medfører tiltaket begrensninger for fremtidig bruk av vannforekomstene?

Medfører tiltaket begrensninger i mulighetene for å forbedre vannkvaliteten?

(dypvannet), temperatur, saltholdighet eller tykkelse på overflatevannlaget?

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke lokale gyte- og oppvekstområder, fiskeplasser eller akvakulturanlegg?

Mineraler og masseforekomster

Medfører tiltaket hindringer for nåværende eller fremtidig utnytting av kjente forekomster?

4. SAMFUNNSMESSIGE FORHOLD

Næringsliv og sysselsetting

Vil tiltaket påvirke etterspørselen etter arbeidskraft?

Vil gjennomføring av tiltaket ha konsekvenser for annet næringsliv i kommunen eller regionen?

Vil tiltaket medføre nedleggelse eller reduksjon av virksomhet andre steder?

Befolkningsutvikling, boligbygging

Vil tiltaket gi endringer i flyttemønster og/eller befolkningssammensetning?

Vil tiltaket medføre endrede boligbehov eller tilrettelegging av tomteområder?

Tjenestetilbud og kommunal økonomi

Vi tiltaket medføre behov for offentlig infrastruktur som trafikkanlegg, vannforsyning, skoler, barnehager?

Vi tiltaket kreve økt kapasitet evt, nye anlegg for private og kommunale tjenestetilbud som idrett, eldreomsorg og butikker?

Vi tiltaket endre kommunen(e)s inntektsgrunnlag og økonomiske handlefrihet?

Utbyggingsmønstre og transportsystem

Vil tiltaket medføre endringer i senterstruktur og utbyggingsmønstre i regionen?

Vil tiltaket medføre endringer i reisemønstre (arbeid og fritid) og transportarbeid i kommunen og regionen?

Er det mulig å betjene tiltaket på en tilfredsstillende måte med kollektive transportmidler?

Vil tiltaket ha spesielle virkninger for ferdsel og transport til sjøs?

Sosiale forhold

Medfører tiltaket at boligområder berøres eller at noen må flytte?

Vi tiltaket gi store eller raske endringer i kommunen(e)s folketall eller befolkningssammensetning?

Vi tiltaket påvirke lokalsamfunnets sosiale nettverk og/eller tilvante omgangsformer?

Helsemessige forhold

Vil tiltaket medføre at helseforholdene på noen områder kan bli endret?

Vil tiltaket medføre at folk flest eller spesielt utsatte grupper utsettes for utslipp av helseskadelige stoffer (gjennom vann og luft), støy, elektriske eller magnetiske felt?

Vil tiltaket føre til angst eller frykt i befolkningen for ukontrollerte utslipp, ulykker eller katastrofer (uavhengig av faktisk risiko)?

Er det forhold ved tiltaket som kan føre til spesielle skader eller sykdommer for arbeidstakere?

Friluftsliv

Vil tiltaket redusere tilgjengeligheten til mindre nærrekreasjonsområder, større naturområder, verdifullt landskap, kulturmiljø eller kulturminner av lokal, regional eller nasjonal betydning?

Vil tiltaket endre mulighetene til opplevelse gjennom direkte forbruk av areal eller indirekte påvirkning fra tiltaket (støy, støv, utslipp, endret landskap, plante- eller dyreliv)?

Vil tiltaket endre muligheten for å drive ulike typer naturbasert friluftsliv eller utendørs fritidsaktiviteter i nærmiljøet?

Vil tiltaket redusere tilgjengeligheten til og/eller endre barns leke- og fritidsområder?

VEDLEGG 2 - KU-forskriftens § 4

§ 4. Kriterier for krav om konsekvensutredning for vedlegg II-tiltak

1. Områder og objekter som er vernet

Tiltak som fremgår av Vedlegg II skal meldes og konsekvensutredes dersom tiltaket er foreslått lokalisert innenfor eller kommer i direkte konflikt med:

- a. områder for bevaring av kulturminner eller naturvernområder avsatt i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr 77 § 25 nr 6, eller dersom planarbeid er kunngjort etter plan- og bygningslovens § 27-1 nr 1 annet ledd første punktum;
- b. områder vernet etter naturvernloven av 19. juni 1970 nr. 63 kap. II eller III, eller midlertidig vernet etter naturvernlovens § 18 nr 4, eller som inngår i forslag til vern kunngjort i medhold av naturvernlovens § 18 nr 1;
- c. områder vernet eller midlertidig vernet etter viltloven 29 mai 1981 nr 38 § 7 annet ledd, eller som inngår i forslag til vern kunngjort i medhold av naturvernlovens § 18 nr 1;
- d. områder vernet eller midlertidig vernet etter laks- og innlandsfiskekloven av 15. mai 1992 nr. 47 § 7 annet ledd, eller som inngår i forslag til vern kunngjort i medhold av naturvernlovens § 18 nr 1;
- e. kjente automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven av 9. juni 1978 nr 50 § 4 med sikringsone etter § 6, dersom kulturminnemyndigheten kan godtgjøre at kulturminnene inngår i et kulturmiljø med stor tidsdybde;
- f. områder der kulturminnemyndighetene kan godtgjøre et høyt potensiale for funn av hittil ukjente automatisk fredete kulturminner etter kulturminnelovens § 4 og § 6 som inngår i et kulturmiljø med stor tidsdybde;
- g. objekter eller områder fredet etter kulturminneloven § 15, § 19 eller § 20, eller skipsfunn nevnt i kulturminnelovens § 14;
- h. objekter eller områder som er midlertidig fredet etter kulturminneloven § 22 nr 4, eller områder som inngår i fredningsforslag kunngjort i medhold av kulturminneloven § 22 nr 1 annet ledd første punktum;
- i. bygninger i statens eie som er administrativt fredet, jf Riksantikvarens liste over administrativt fredede bygninger av januar 1997;

2. Områder og objekter omfattet av nasjonale planer for vern

Tiltak som fremgår av Vedlegg II skal meldes og konsekvensutredes dersom tiltaket er foreslått lokalisert i:

- a. områder som er foreslått vernet i St. melding nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder;
- b. områder mindre enn 3 km fra inngrepsfri sone 1 eller mindre enn 5 km fra villmarkspregete områder, slik det fremgår av kartmateriale utarbeidet etter rapporten om «Inngrepsfrie naturområder i Norge» DN rapport 1995:6;
- c. områder som miljøvernmyndighetene kan godtgjøre er leveområdene til direkte truede eller sårbare arter og dersom miljømyndigheten kan godtgjøre at tiltaket kan begrense artenes leveforhold, jf «Rødliste over truede arter» i Norge, DN rapport 1992:6;
- d. områder som inngår i rapporten «Verdifulle kulturlandskap i Norge», MD/DN rapport 1994;
- e. områder som er foreslått vernet i «Riksantikvarens landsplan for vern av faste kulturminner langs kysten», RA rapport 1992:2, eller dersom tiltaket kommer i direkte konflikt med vernets formål;
- f. område som er foreslått vernet i «Riksantikvarens verneplan for tekniske og industrielle kulturminner», R-A rapport 1994:23, eller dersom tiltaket kommer i direkte konflikt med vernets formål;

3. Viktige friluftsområder og grøntstrukturer i tettbygde strøk

Tiltak som fremgår av Vedlegg II skal meldes og konsekvensutredes dersom tiltaket er foreslått lokalisert i:

Vil tiltaket påvirke mulighetene for å oppnå nasjonale eller lokale miljømål for vannforekomstene?

Lokalklima

Vil tiltaket påvirke lokale klimaforhold (f. eks. tåke, luftfuktighet, frostrøyk, kaldras, is, råkdannelse m.v.)?

Støy

Fører tiltaket til støy eller vibrasjoner?

Medfører tiltaket begrensninger i mulighetene for å oppnå forbedringer av dagens situasjon?

Vil tiltaket påvirke mulighetene for å oppnå nasjonale eller lokale miljømål for støynivået?

Avfall

Medfører tiltaket produksjon av betydelige mengder avfall i anleggsperioden eller i driftsperioden?

Krever tiltaket etablering av egen avfallfyllplass eller -forbrenningsanlegg?

Grunnforurensning

Medfører tiltaket bruk av forurensede arealer?

Medfører tiltaket inngrep i grunnen?

Medfører tiltaket behov for å forebygge spredning av forurensning i anleggs- eller driftsfasen?

Medfører tiltaket behov for disponering av forurensede masser?

3. NATURRESSURSER

Jord- og skogressurser

Vil tiltaket føre til endringer i ressursgrunnlaget eller driftsforholdene for jordbruket eller skogbruket?

Vil tiltaket føre til endringer i driftsgrunnlaget for reindriften?

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke viktige jakt- og fiskeinteresser?

Ferskvannsressurser

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke vernede vassdrag?

Medfører tiltaket hindringer for nåværende eller fremtidig utnytting av vannforekomstene?

Medfører tiltaket endringer i vannkvalitet, vannføring eller vannstand i elver, innsjøer eller grunnvannsmagasiner?

Marine ressurser

Vil tiltaket direkte eller indirekte påvirke marine ressurser?

Medfører tiltaket endring i vannkvalitet, strømforhold (overflatevannet), utskiftningsforhold

- a. områder avsatt til friområde eller friluftsområde etter plan- og bygningslovens § 25 nr 4 eller nr 6;
- b. områder båndlagt for friluftsmål alene etter § 20-4 nr 4 eller avsatt til tilsvarende formål i kombinasjon med natur- eller kulturminnevernformål etter plan- og bygningslovens § 20-4 nr 5;
- c. områder avsatt til markaområder, jf plan- og bygningslovens § 204 nr 2;
- d. områder der det offentlige gjennom erverv av eiendomsrett har sikret området til friluftsmål;
- e. områder som er lagt ut til friluftsmark etter friluftlovens § 34;
- f. områder i 100 meters-beltet langs vassdrag dersom tiltaket er i strid med bestemmelser til kommuneplanens arealdel gitt i medhold av plan- og bygningslovens § 20-4 annet ledd bokstav f;

4. Områder omfattet av rikspolitiske retningslinjer

Tiltak som fremgår av Vedlegg II skal meldes og konsekvensutredes dersom tiltaket:

- a. er foreslått lokalisert innenfor området avgrenset i punkt 2.1 i Rikspolitiske retningslinjer for planlegging i kyst - og sjøområder i Oslofjordregionen gitt ved kongelig resolusjon av 9. juli 1993;
- b. er foreslått lokalisert innenfor 100 meters bredde langs sidene av vassdragsbeltet for vernede vassdrag eller er i konflikt med andre deler av nedbørsfeltet som det er faglig dokumentert at har betydning for vassdragets verneverdi, jf stortingsvedtak av 6. april 1973, 30. oktober 1980, 19. juni 1986 og 1. april 1993 om Verneplan I-IV om vassdrag og Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag gitt ved Kongelig resolusjon av 10. november 1994;
- c. er i strid med en eller flere av følgende målsettinger, jf Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging gitt ved Kongelig resolusjon av 20. august 1993:
 - i. økt konsentrasjon av boliger og arbeidsplasser i byggesonene og i nærheten av stasjoner og knutepunkter i kollektivtransportsystemet;
 - ii. tilrettelegging for kollektive transportformer i områder der befolkningstettheten kan gi grunnlag for kollektivbetjening,
 - iii. at regionale publikumsrettede offentlige eller private servicetilbud skal lokaliseres utfra en regional helhetsvurdering og tilpasset eksisterende og planlagt senterstruktur og kollektivknutepunkter;

5. Vesentlig forurensning

Tiltak som fremgår av Vedlegg II skal meldes og konsekvensutredes dersom tiltaket:

- a. gir vesentlig økning i antall personer som utsettes for luftforurensning utover Statens forurensningstilsyns anbefalte luftkvalitetskriterier eller en økning i luftforurensningen til et nivå som vesentlig overskrider anbefalte luftkvalitetskriterier, jf SFTs rapport TA 848/1992;
- b. medfører at vannkvaliteten endres fra en tilstandsklasse til en annen, eller medfører at vannkvaliteten reduseres i en vannforekomst hvor eksisterende tiltaksklasse er «dårlig» eller «meget dårlig», jf Statens forurensningstilsyns veiledere TA 905/92 for ferskvann og TA 922/93 for fjorder og kystvann;
- c. gir vesentlig økning i antall personer som utsettes for støy utover grensene som gjelder for hhv vegstøy, flystøy og industristøy, eller som gir vesentlig økning i støynivå for personer som idag utsettes for støynivåer utover de nevnte grenseverdier, jf hhv Miljøverndepartementets rundskriv T/8-79 om vegtrafikkstøy, T-22/84 om flystøy og av juni 1975 om industristøy;
- d. forurenser grunnen slik at fremtidig arealbruk i vesentlig grad begrenses, jf Statens forurensningstilsyns rapport TA 1145/94 eller begrenser nåværende eller fremtidig utnyttning av vesentlige grunnvannsressurser.

VEDLEGG 3 Forkortelser, ord og uttrykk.

OED: Olje- og energidepartementet
MD: Miljøverndepartementet
LD: Landbruksdepartementet
FD: Fiskeridepartementet
NVE: Norges vassdrags- og energiverk
DN: Direktoratet for naturforvaltning
SFT: Statens forurensningstilsyn
RA: Riksantikvaren
SK: Statens Kartverk

Vrl: Vassdragsreguleringsloven (reguleringsloven) (14.12.1917)
VI: Vassdragsloven (15.03.1940)
Ikl: Industrikonsesjonsloven (ervervsloven) (14.12.1917)
Pbl: Plan- og bygningsloven (14.06.1985)

KU: Konsekvensutredning
SP: Samlet plan
VP: Verneplan for vassdrag
NP: Nasjonalpark

HRV: Høyeste regulerte vannstand
LRV: Laveste regulerte vannstand
HFV: Høyeste flomvannstand
NV: Naturlig vannstand

TWh: Terrawatttime,(energi),
1 TWh = 1000 GWh = 1.000.000 MWh = 1000.000.000 kWh)
TW: Terrawatt, (effekt),
1 TW = 1000 GW = 1.000.000 MW = 1000.000.000 kW)
V: Volt, (spenningsnivå)
1kV = 1000 V
Nat.hk: Naturhestekraft (effekt), 1 nat.hk ~75 kgm/s = 0,736 kW

Mikrokraftverk: Kraftverk med samlet installert effekt mindre enn 100 kW.
Minikraftverk: Kraftverk med samlet installert effekt mellom 100 kW og 1000 kW.
Småkraftverk: Kraftverk med samlet installert effekt mellom 1 MW og 10 MW

Reguleringsmagasin: Vannmagasin som ved senking og/eller heving brukes til å magasinere vann slik at vannføringen endres over året (kraftøkning utover 500 nat.hk).

Alminnelig lavvannføring: Den vannføring som kan påregnes år om annet i 350 dager av året beregnet ved at hvert år skytes ut de 15 laveste daglige observasjoner og dernest den laveste tredjedel av de gjenværende årlige minstevannføringer. Det laveste tall i den gjestående rekken kalles den alminnelige lavvannføringen.

Kraftøkning. Kraftøkning etter vrls bestemmelser i §3: "Økningen av vandkraften beregnes paa grundlag av den økning av vasdragets lavvandføring, som reguleringen antages at ville medføre utover den vandføring, som har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret."
Kraftøkningen regnes i nat.hk. Jf konsesjonsgrensene i vrl § 3 nr 2 d , §2 andre ledd og ikl §1 første ledd og §2 andre ledd.

Prosentiler (persentiler). Statistisk sortering av verdier. I hydrologisk sammenheng kan prosentiler brukes f.eks for en sortering etter størrelse av de daglige verdier av vannføring eller vannstand for årrekke. De daglige verdier som samsvarer med bestemte prosentiler (0 – 100) kan da framstilles som kurver over året.